

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS**

**GRETA ČESOKAITĖ
EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMO
NUOLATINĖS STUDIJOS**

**SKAITMENINIŲ UGDYMOUI SKIRTŲ PRIEMONIŲ
PASIRINKIMO NAUDOJIMUI KRITERIJAI
IKIMOKYKLINIAME UGDYME**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: Prof. dr. Romas Prakapas

Vilnius, 2021

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	4
PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS.....	5
PRIEDAI	6
SAVOKŲ ŽODYNAS	7
ĮVADAS	8
1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PAŽINIMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	12
1.1. Ikimokyklinio ugdymo samprata	12
1.2. Ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumai.....	17
1.3. Ikimokyklinį ugdymą skatinanti aplinka.....	19
1.4. Pedagogo vaidmuo ikimokykliniame ugdyme.....	25
2. SKAITMENINĖS PRIEMONĖS IR JŲ REIKŠMĖ IKIMOKYKLINIAME UGDYME	30
2.1. Skaitmeninio ugdymo teisinis reglamentavimas ir situacija lietuvoje	35
2.2. Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių įvairovė ir jų panaudojimo galimybės ikimokykliniame ugdyme	38
2.3. Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo ikimokykliniame ugdyme kriterijai.....	43
3. SKAITMENINIŲ UGDYMO SKIRTŲ PRIEMONIŲ PASIRINKIMO NAUDOJIMUI KRITERIJŲ IKIMOKYKLINIAME UGDYME TYRIMAS.....	50
3.2. Empirinio tyrimo duomenų analizė	55
3.2.1. Demografinė tyrimo dalyvių charakteristika.....	55
3.2.2. Pedagogų ikimokyklinio ugdymo samprata, organizavimas ir aplinka.....	57
3.2.3. Skaitmeninių priemonių naudojimas ir kūrimas	61
3.2.4. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų skaitmeninių priemonių vertinimas ir naudojimas.....	64
IŠVADOS.....	75
REKOMENDACIJOS.....	77
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	78
SANTRAUKA.....	86
SUMMARY	87
PRIEDŲ SĄRAŠAS	88

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Tyrimo instrumento loginė matrica	52
2 lentelė. Kriterijai, kuriais vadovaudamiesi respondentai atsirenka įprastas ugdymo priemones (proc)	59
3 lentelė. Respondentų išbandytų skaitmeninių priemonių rodikliai (proc.)	69
4 lentelė. Kriterijai, kuriais vadovaudamiesi respondentai renkasi skaitmenines priemones naudojimui ikimokykliniame ugdyme (proc.)	71

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

1 pav. Respondentų pedagoginio darbo patirtis (proc.).....	55
2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įstaigos tipą (proc.).....	56
3 pav. Pedagogų pasiskirstymas pagal darbą skirtingo amžiaus grupėse (proc.)	56
4 pav. Respondentų ikimokyklinio ugdymo sampratą atspindintys teiginiai (proc.)	57
5 pav. Respondentų nuomonė apie priimtinausią aplinką šiuolaikiniam vaikui (proc.)	58
6 pav. Virtuali aplinka kaip tinkamiausia nurodytiems gebėjimams ugdyti (proc.).....	59
7 pav. Informacinių technologijų įvairovė darželiuose (proc.)	62
8 pav. Respondentų gebėjimo naudotis informacinėmis technologijomis pasiskirstymas (proc.)	63
9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal informacinių technologijų naudojimo dažnumą (proc.).....	63
10 pav. Respondentų nuomonė apie skaitmeninių priemonių pasiūlą ikimokykliniame ugdyme (proc.).....	64
11 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių panaudojimo tikslai (proc.).....	65
12 pav. Respondentus skatinančių veiksnių kurti skaitmenines priemones pasiskirstymas (proc.).....	66
13 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių naudojimas skirtingoms kompetencijoms ugdyti (proc.).....	67
14 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių pagalba ugdomos sritys (proc.)	68

PRIEDAI

1 priedas. Anketa	88
-------------------------	----

SAVOKŲ ŽODYNAS

Ikimokyklinis ugdymas – teikiamas vaikui nuo gimimo, iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas (Lietuvos švietimo įstatymas, 2011).

Skaitmeninė mokymo priemonė – tikslingai sukomplektuotas skaitmeninio mokymosi turinys, pateikiamas kartu su skaitmeniniu mokymosi įrankiu (ar VMA), skirtu jam peržiūrėti ir mokymo proceso organizavimui užtikrinti“ (Nuotolinio mokymo(si) /ugdymo(si) vadovas (Bendrasis ugdymas), 2020, p.9)

Kriterijus - požymis, pagal kurį kas nors vertinama, nustatoma, klasifikuojama, vertinimo pagrindas, matas (Lietuvių kalbos žodynas internete).

IVADAS

Aktualumas ir naujumas. Šiuo metu visuomenė susiduria su pakankamai dideliu iššūkiu – pasauline pandemija, kuri lemia tai, kad didžioji dalis ugdymo persikelia į skaitmeninę erdvę. Apie šį ugdymo modelį nuolat diskutuojama ir stengiamasi išlaikyti jo ugdomąją vertę tokią, kokia ji buvo ugdantis tradiciniu – kontaktiniu būdu. Įprastos ugdymo priemonės keičia skaitmeninės, kurias pasirinkti ir įvertinti pedagogams užtrunka laiko. Norint pakeisti nusistovėjusias priemones, tvarką ir įpročius turi būti atsižvelgta į kiekvieno besimokančiojo poreikius bei galimybes, taip užtikrinant saugumo ir komforto būseną. Nuolatinė švietimo kaita padeda gryninti kokybinius ugdymo kriterijus kiekvienam ugdytiniui atsižvelgiant į to laiko ir žmogaus ugdymo(si) gebėjimų kontekstą. „Taigi švietimo kaita yra būtinybė, nes švietimas turi būti lankstus naujovėms, siekiant atitikties paskirčiai – tarnauti sparčiai kintančios visuomenės poreikiams“ (Dudaitė ir Prakapas, 2016, p.201). Ugdymo prieinamumą ir kokybę padeda išlaikyti Lietuvos respublikoje išleidžiami nauji teisės aktai, vienas iš jų - „Įsakymas dėl rekomendacijų dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu patvirtinimo“ (2020). Kad ugdymo turinio gavėjai būtų pasirengę mokytis, pirmiausia ugdymo įstaiga, šiuo atveju neformaliojo – ikimokyklinį ugdymą teikianti institucija turi įsivertinti savo pasirengimą dirbti nuotoliniu būdu remiantis keletu įstatymo numatytų principų: „įsivertinti mokyklos pasirengimą dirbti nuotoliniu būdu: technologines galimybes, turimas skaitmenines priemones, mokytojų kompetenciją, mokinių amžių ir jų aplinkos socialinę ekonominę padėtį“ (Įsakymas dėl rekomendacijų dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu patvirtinimo, 2020). Nors skaitmeninių aplinkų ir priemonių pasirinkimas gana platus ir novatoriškas, jų naudojimas patogus ir lengvai pritaikomas, tačiau kaip teigia Papadakis, Vaiopoulou, Kalogiannakis ir Stamovlasis (2020, p.7) ne visi šių erdvių ir priemonių kūrėjai yra susipažinę su vaikų vystymosi ir ugdymosi ypatumais, todėl kartais ne visai pavyksta sukurti tokią skaitmeninę aplinką, kuri skatintų ugdytinių bendradarbiavimą, susidomėjimą ir įsitraukimą. Nūdienoje turime daugybę įvairių technologinių priemonių, kurios leidžia teikti kokybišką ugdymą įvairaus amžiaus vaikams, tačiau svarbiausia išlaikyti pedagoginį saiką ir priemones ikimokyklinio ugdymo organizavimui pasirinkti tikslingai.

Gjelaj, Buza, Shatri ir Zabeli (2020, p.166) pastebi, kad daugybės tyrimų metu yra nustatytas skirtingų vartotojų grupių augimas, taip pat ir vaikų, kurių naudojimas skaitmeninėmis technologijomis skatina įvertinti jų teigiamą ir neigiamą įtaką. Ne paslaptis, kad vis daugiau informacinių technologinių įrenginių atkeliauja ir į įvairias vaikų ugdymo įstaigas. Puikiai žinoma, kad kiekvieno gebėjimo pagrindai kuriami dar vaikystėje, todėl kuo anksčiau vaikai susidurs su skaitmeninėmis priemonėmis, tuo anksčiau prasidės jo santykis su

technologijomis. Peržvelgus lyderiaujančių užsienio šalių ugdymo organizavimo aprašus matyti, jog skaitmeninės priemonės plačiai naudojamos vaikų darželiuose, kadangi tai suteikia praktinę naudą. Informacinės komunikacinės priemonės skatina visuminį ugdymąsi, suaktyvina ir padeda vaikams įsitraukti į veiklas, plečia komunikacinius gebėjimus ir skatina kūrybiškumą bei savarankišką mokymąsi. Lietuvos darželiuose taip pat vis labiau imta taikyti informacinės technologijas įvairių vaikų gebėjimų ugdymui, specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų integracijai, pedagogų kompetencijų plėtrai. „Palaipsniui ugdant ir plėtojant pedagogų turimas kompetencijas bei turtinant mokyklų technologinę aplinką, informacinės technologijos buvo pradėtos diegti skirtingų dalykų pamokose“ (Dudaitė ir Prakapas, 2016, p. 89) Remiantis šiuo šaltiniu galima teigti, kad informacinės ir komunikacinės priemonės tampa neatsiejama ugdymo turinio įgyvendinimo dalimi bei naujosios kartos vienu iš pagrindinių darbo įrankiu. Kalbant apie jaunesnius – ikimokyklinio amžiaus vaikus, neretai pastebima, kad būdami dar visai maži jie jau geba naudotis informacinėmis technologijomis, lengvai perpranta jų veikimo principą, todėl telieka juos išmokyti informacines technologijas naudoti kaip savarankiško mokymosi ir informacijos šaltinių priemones. „Šiuolaikiniai vaikai vadinami įvairiai – „interneto amžiaus“, Z kartos, skaitmeninių technologijų vaikais ir kt.“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015, p.2). „Jie auga su kompiuteriais, internetu, interaktyviomis lentomis, mobiliaisiais telefonais, fotoaparatais, skaitmeninėmis knygomis bei žaislais.“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015, p.2). Vienas iš pedagogo darbo uždavinių yra parinkti ir pritaikyti tokias informacines technologijas, kurias būtų galima pilnavertiškai išnaudoti kaip ugdymo ir ugdymo(si) priemones.

Taigi jau galime išskirti keletą kriterijų kuriais vadovaujantis reikėtų rinktis skaitmenines priemones, tai galėtų būti mokinių amžių atitinkančios priemonės, saugumą, medžiagos prieinamumą užtikrinančios priemonės ir daugelis kitų kriterijų. Pedagogams šioje situacijose reikalingos įžvalgos, kuriomis remiantis jie galėtų tikslingai pasirinkti skaitmenines priemones naudojimui ikimokykliniame ugdyme. Na o remiantis Gjelij, Buza, Shatri ir Zabeli, (2020, p.167) nuomone, turime ne tik stebėti, kaip anksti vaikai pradeda domėtis skaitmeniniais prietaisais, o kaip tik stengtis kuo greičiau perprasti vaikų veikimo proceso eigą įtraukiant skaitmenines priemones ir išnaudoti tai ugdymosi procesuose.

Temos ištirtumas: Skaitmenines priemones, jų pasirinkimą ir naudojimą ikimokykliniame ugdyme tyrinėja šie užsienio mokslininkai: Ackerman, D. J. (2020); Al-Hezam, DM. (2021); Bourgeois, A., Birch, P., ir Davydovskaia, O. (2019); Collins, A., ir Halverson, R. (2018); Gjelij, M., Buza, K., Shatri, K., ir Zabeli, N. (2020); Goodwin, K. (2021); Huda, M., Jasmi, K. A., Hehsan, A., Mustari, M. I., Shahrill, M., Basiron, B., ir Gassama, S. K. (2017); Keeley, B., ir Little, C. (2017) Leighton, C. M., Ford-Connors, E., Robertson, D. A.,

Wyatt, J., Wagner, C. J., Proctor, C. P., ir Paratore, J. R. (2018); Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S., ir Lagae, K., (2015); Preradović, N. M., Lešin, G., ir Boras, D. (2017); Sandvik, M. (2012); Schriever, V. (2018); Thai, Ph D, K. P., ir Ponciano Ph D, L. (2016).; Skaitmenines priemonės ir jų integraciją bendrojo ugdymo įstaigose tyrinėja ir Lietuvos mokslininkai: Augustinienė, A., ir Pocienė, T. (2016); Dudaitė, J., ir Prakapas, R. (2016, 2017);); Kelpšienė, M. (2020); Kondratavičienė, R. (2016); Skaitmeninių priemonių pasirinkimas ikimokykliniame ugdyme glaudžiai susijęs su šių priemonių integracija, technologinėmis galimybėmis bei pedagogų technologiniu raštingumu.

Problema: Skaitmeninės ikimokyklinio ugdymo priemonės tiek pedagogus, tėvus, tiek švietimo bendruomenę dažnai dalija į dvi puses, vieni laikosi nuomonės, kad skaitmeninės priemonės ikimokykliniame amžiuje yra ne visai tinkamas ugdymo būdas, na o kiti vis tik šias inovacijas noriai išbando, atsirenka pagal tam tikrus išsikeltus kriterijus ir integruoja tradicinio ugdymo eigoje. Štai Vaiopoulou, Papadakis, Sifaki, Stamovlasis, ir Kalogiannakis (2021, p.1) teigia, kad specialistai iki šiol susiduria su sunkumais tyrinėjami edukacinių programų, skaitmeninių priemonių tinkamumą ir vertę ikimokyklinio amžiaus vaikams. Pasidalijimas į skirtingas nuomones sukuria natūralų smalsumą ir jo vedini pedagogai, mokslininkai ir kiti su švietimu susiję asmenys tyrinėja klausimą, kokios skaitmeninės priemonės yra tinkamiausios ikimokyklinio amžiaus vaikui. Mokslininkai tyrinėjami skaitmeninių priemonių naudą bei galimybes ankstyvajame vaikų ugdyme atranda tam tikrų neaiškumų, štai Knauf (2016, p.225), teigia, kad ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus būdingas patyriminių metodų taikymas, konkretumas, aiškumas, na o skaitmeninės priemonės dažnai būdingas netiesioginis ir gana abstraktus patirčių pateikimas. Vis tik kiti mokslininkai (Gjelaj, Buza, Shatri ir Zabeli, 2020, p.178) tyrinėjami artimiausią vaikų aplinką –šeimas, pabrėžia, kad tėvų nuomone, jų vaikams naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis vaikų vystymasis sustiprėja daugelyje sričių, tokių kaip kalbos, pažinimo, savarankiško informacijos ieškojimo bei kompiuterinių įgūdžių. Taigi, jei skaitmeninių priemonių atranka yra orientuota į konkrečius kriterijus, jų panaudojimas ugdymosi procesuose yra gana tikslingas ir vertingas. Galima daryti prielaidą, kad problema kyla dėl to, kad dažnai pasirenkamos ne visai tinkamos skaitmeninės ugdymo organizavimui skirtos priemonės, aplinkos ar darbo organizavimo būdai, todėl keliamas probleminis klausimas - kokiais kriterijais vadovaujantis reikėtų pasirinkti skaitmenines priemones naudojimui organizuojant ikimokyklinį ugdymą?

Hipotezė: Skaitmeninių priemonių pasirinkimas naudojimui ikimokykliniame ugdyme yra paremtas kriterijais.

Tyrimo objektas : Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijai ikimokykliniame ugdyme.

Darbo tikslas: Ištirti skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijus ikimokykliniame ugdyme.

Darbo uždaviniai:

1. Apžvelgti ikimokyklinio ugdymo sampratą ir ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus;
2. Apibrėžti skaitmeninių ikimokykliniam ugdymui skirtų priemonių įvairovę ir jų pasirinkimo kriterijus;
3. Nustatyti skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių panaudojimo ikimokykliniame ugdyme pasirinkimo kriterijus.

Tyrimo metodai:

1. Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo sampratos ir skaitmeninių priemonių naudojimo ikimokykliniame ugdyme ypatumus, buvo atlikta teisės aktų bei mokslinės literatūros analizė.
2. Anketinė apklausa. Virtualioje erdvėje buvo talpinama anketinė apklausa, kuri parengta remiantis nagrinėtos mokslinės literatūros ir teisės aktų medžiaga, siekiant nustatyti, kokiais kriterijais vadovaudamiesi ikimokyklinio ugdymo pedagogai renkasi skaitmenines priemones naudojimui.
3. Anketinės apklausos duomenų statistinė analizė. Tyrimo duomenų analizei atlikti buvo naudojama MS Excel 2016 programa.

1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PAŽINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Ikimokyklinio ugdymo samprata

Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje yra priskiriamas prie neformaliojo švietimo, todėl yra neprivalomas. Nors dauguma kitų šalių turi ikimokyklinio ugdymo programas, Lietuvoje kiekviena įstaiga kuria savo ikimokyklinio ugdymo programą, remdamasi pagrindiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, kurie padeda nenukrypti nuo šiuolaikinio ugdymo sampratos. „Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos teisės aktais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis“ (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014, p.4). Iš pateikiamo tikslo galime matyti sąsajas su gerosios mokyklos koncepcija, kuri taip pat teigia, kad ugdymas turi būti orientuotas į vaikus atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius, savarankiškumo ugdymą, asmeninius vaikų gebėjimus. „Mokoma(si) pagal individualius poreikius ir pasirinkimus, pagrįstus asmenine patirtimi, siekiais, prasmės suvokimu“ (Gerosios mokyklos koncepcija, 2015, p.5), reikėtų pabrėžti, kad ikimokykliniame ugdyme vyrauja sąvoka ugdyti(s), kuri tarsi yra labiau koncentruota į veiklos procesą, nei rezultatą, tačiau pagrindiniai bruožai, kurie pateikiami gerosios mokyklos koncepcijoje yra panašūs.

Nagrinėjant ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014, p.4), toliau pateikiami ikimokyklinio ugdymo uždaviniai, kuriais turėtų vadovautis įstaigos, viso jie nukreipti į kiekvieno vaiko unikalius gebėjimus, poreikius ir galimybes. Uždaviniuose minimas pozityvus bendradarbiavimas, aktyvus ir kūrybiškas vaiko veikimas, mokėjimas pažinti save ir kitus, individualių fizinių, socialinių, pažinimo, kalbos, bendravimo galių plėtotė, taip pat aktyviai skatinančios veikti aplinkos užtikrinimas. Gerosios mokyklos koncepcijose (2015, p.5), taip pat teigiama, kad pozityvumas yra bruožas, kuris turi sieti visus įstaigos darbuotojus, kurie teikia ugdymą, kad kūrybiškumas ir lankstumas rodo jų profesionalumą, o bendravimas ir bendradarbiavimas užtikrina nuolat besimokančios ir tobulėjančios įstaigos statusą. „Požiūris į vaiką kaip unikalią asmenybę, turinčią saviraidos galimybes, į vaikystę kaip savaime vertingą. žmogaus socialinio gyvenimo periodą skatino keisti požiūrį ir į vaiko ugdymą, lėmė esminę reformuojamo ikimokyklinio ugdymo sąvokų bei sampratų kaitą“ (Monkevičienė, 2008, p.67) todėl, siekiant suvienodinti ikimokyklinio ugdymo sampratą, netgi pažymimas, koku požiūriu yra grindžiamas dabartinis ikimokyklinis ugdymas. Pateikiami vaiko gerovės, visuminio ugdymo, aplinkos saugumo,

aktyvaus veikimo, žinių, patirties ir gebėjimų taikymo, integralaus vaiko ugdymo, raidos apibendrinimai, kuriais vadovaujasi visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Remiantis pateiktais požiūrio elementais, galima išskirti, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos siekis yra šiuolaikiškas ir lankstus į vaiką orientuotas ugdymas, todėl kaip teigia Autukevičienė ir Balčiūnaitė (2019, p.140), ikimokyklinės įstaigos savo veikla siekia vaiko ugdymosi prasmingumo, inovatyvumo, įvairumo.

Kokybė, vienas iš svarbiausių vartotojams aktualių rodiklių, todėl pateikiamas ir kokybės rodiklis ikimokyklinio ugdymo kontekste: „Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas – tai turiningas vaiko gyvenimas ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikrinantis gerus vaiko pasiekimus įvairiose ugdymosi srityse ir jo galias atitinkančią optimalią pažangą“ (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014, p.5). Apie kokybės valdymą ikimokykliniame ugdyme tyrimą atliko Neifachas (2009, p.76), kuris savo tyrimo išvadose nurodė, kad ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymą yra galima įvardinti kaip atskirą sritį, kuri yra pasižyminti daugiasluoksniškumu, bet ir kartu yra pavaldi bendrai darželio valdymo sistemai, todėl kuriant ikimokyklinio ugdymo programą svarbu remtis numatytais kokybės rodikliais, nes už ugdymo kokybę ir jos sampratą konkrečioje įstaigoje atsako darželio valdymo sistema. Kokybės suvokimas tam tikrame kontekste gali kisti, pavyzdžiui, pedagogų, tėvų ir vadovybės požiūris į kokybę gali būti grįstas skirtingomis vertybėmis, todėl kokybės samprata turėtų būti formuojama atsižvelgiant į visų šalių poziciją, tačiau nukreipta į paslaugos gavėją – šiuo atveju tėvus ir vaikus. Remiantis konkrečiu Martišauskienės ir Traškelio (2017, p.116) tyrimo apie švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimą tėvų požiūriu, išvadose pateikiama, kad yra tam tikros konkrečios sritys, kurios nusako įstaigos kokybę, pavyzdžiui, kokybiškas vaiko parengimas mokyklai, vaiko priežiūra ir globa, socialinės paslaugos, informacinės – komunikacinės paslaugos, kultūrinės paslaugos, specializuotos pagalbos teikimo paslaugos ir kt. Na ir pagrindinis dokumentas, kurio vienas iš tikslų ir yra nenukrypti nuo kokybiško ugdymo teikimo yra ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, kuris yra priemonė skirta siekti vaikų ikimokyklinio ugdymo ir ugdymosi kokybę (2014, p.9). Galima teigti, kad kokybės samprata įstaigose gali šiek tiek skirtis priklausomai nuo tam tikrų aspektų, tai galėtų būti socialiniai, vietovės, ekonominiai veiksniai. Remiantis švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nurodymais, svarbu vadovautis ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, kurios daugiau orientuotos į pačio ugdymo organizavimą, kai yra atliepiami kiekvieno vaiko poreikiai bei interesai. Kuriant programą ir nustatant ugdymo būdus ir metodus, metodinės rekomendacijos padeda nenukrypti nuo kokybiško ugdymo teikimo, taip pat „Siekiant vaikų ugdymo kokybės bei tikslingesnio kiekvieno vaiko ugdymosi, parengtas „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015,

p.2) Pedagogams pateikiama į kokius tam tikram amžiaus tarpsniui būdingus pasiekimus turėtų būti nukreipiamos veiklos, kaip reikėtų organizuoti ugdomąją veiklą, kad jos būtų inicijuotos ne tik pedagogo, bet atvirkščiai, daugiau skatinančios vaikų iniciatyvą, inspiruotą veiklą. Bendrai patiems auklėtojams iškeliami tam tikri uždaviniai, kuriais jie turėtų vadovautis, taip išlaikydami savo pedagoginį profesionalumą, pavyzdžiui: „<...> suprasti vaikus, atpažinti jų poreikius, personalizuoti jų ugdymąsi, t. y. kurti kiekvieno vaiko individualumą atitinkančias ugdymo ir ugdymosi situacijas bei aplinkas“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2014, p. 2). Šiuose uždaviniuose užkoduoja šiuolaikinio ugdymo sampratą, kuria vadovaujantis dirba ikimokyklinio ugdymo specialistai. Taigi, taip ikimokyklinio ugdymo sampratą pateikiama bendruosiuose dokumentuose, tačiau ji yra lanksti, nes kiekviena įstaiga konstruoja savo sampratą apie ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą, kurdamą savo įstaigos bendrąją ugdymo programą. Būtent programoje kelia konkrečius tikslus, numato uždavinius, kurie įgyvendinami jų ugdymosi kontekste, atliepia savo paslaugų gavėjų keliamus reikalavimus, siekiant užtikrinti kokybišką ugdymą. Kuriant įstaigos ugdymo programą remiamasi įstatymu, dėl ikimokyklinio ugdymo programų rengimo kriterijų („Įsakymas dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“, 2005). Šio dokumento pagalba, apibrėžiama, kas turėtų būti nurodyta įstaigos nuostatuose, kaip pateikiami pedagoginiai principai, kaip konkrečiai pateikti įstaigos keliamus tikslus ir uždavinius, kaip aprašyti kokiais metodais, priemonėmis bus dirbama, kaip pateikiamas turinys ir pasiekimų vertinimas. Dar vienas svarbus dokumentas rengiant ikimokyklinio ugdymo bendrąsias programas – ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2014). Šį leidinį galima pavadinti pagrindiniu ikimokyklinio ugdymo susistemintos sampratos šaltiniu. Rekomendacijose pateikiama bendrinė ikimokyklinio ugdymo sampratą ir jos grandys, ikimokyklinio ugdymo tikslai, veiklos būdai ir metodai, strategijos, planavimo ir ugdymo organizavimo kryptys, vertinimo ir laukiamų rezultatų apibrėžtis, kurie taip pat turi atsirasti ikimokyklinio ugdymo programose.

Siekiant užtikrinti šiuolaikinio kokybiško ugdymo sampratą ir jo naudą, rengiant ikimokyklinio ugdymo programas, vadovaujamosi bendraisiais ikimokyklinio ugdymo sampratos komponentais, kurie apibrėžiami ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose. Visų pirma pabrėžiama, kad svarbiausi vaikų ugdytojai yra tėvai, o vaikui pradėjus lankyti įstaigą, turi atsirasti dėmė ir ugdymo tęstinumas. „Kuriant, siūlant, realizuojant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programas, ypač akcentuojama vaiko – šeimos – visuomenės sąveika“ (Glebuviėnė, Jonilienė, Monkeviėienė, Montvilaite, Stankeviėienė ir Tarasonienė, 2009, p.167). Na o kalbant apie šeimą, galima atskirti dar vieną svarbią grandį, kuri apjungia ugdymą šeimoje ir ugdymą įstaigoje – vertybės. Norint užtikrinti

sėkminga įstaigos veiklą ir susikalbėjimą, vertybės turi būti nustatomos atsižvelgiant į šeimų poreikius ir jau susiformavusias vertybes. Nors ikimokykliniame ugdyme daugiausia kalbama apie vaiko orumą, gerbūvį, savarankiškų įgūdžių plėtotę, laisvą, spontanišką veiklą, tačiau kai kurie tėvai laikosi kiek kitokių vertybių. Ruškus ir Žvirdauskas (2010, p.67), kurio metu buvo išsiaiškinta, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų paskirtis, tėvų supratimu, yra ne tiek vaiko orumo, susivokimo, apsisprendimo, kiek rengimo mokyklai vieta. Tyrimo išvadose daroma prielaida, kad konkurencija visuomenėje ir neramumas dėl vaiko ateities keičia tėvų orientavimąsi į kitas vertybes. Kai jau ugdymo vertybės yra suprantamos vienodai ir priimtinos abiem šalims, galima numatyti, kokių tikslų ir uždavinių bus siekiama. Čia reikėtų vadovautis ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašu, kuriame yra keliami tikslai ir uždaviniai konkrečiam vaikui arba vaikų grupei, pagal tam tikrą amžių. Remiantis konkretaus amžiaus bendrai numatoma pasiekimais, paprasčiau orientuotis organizuojant veiklą. Ši ikimokyklinio ugdymo sampratos grandis leidžia stebėti ugdymo kokybę ir rezultatus, padeda reflektuoti ir tobulinti veikimo procesą. Taigi, galime daryti išvadą, kad dėmė tarp susiformavusių vertybių, tikslų ir uždavinių padeda užtikrinti kokybiško ugdymo teikimą ir tikslingai parengtos programos veikimą.

Ikimokyklinio ugdymo samprata atsiskleidžia programose apibrėžia tam tikras sąveikas, kurios svarbios vykstant ugdymiesiems procesams. „<...> per subjektų sąveiką, kuri pasireiškia asmeninių ir socialinių aplinkybių vienoje, atsiskleidžia edukacinių aplinkybių visuma“ (Monkevičienė, 2012, p.71). Vaikų tarpusavio sąveika, vaiko sąveiką su aplinka ir vaiko sąveiką su pedagogu. Visos šios sąveikos yra neatsiejama patirtinio ugdymo dalis. „Patirtiniu vaikų ugdymusi vadiname tokį procesą, kai ikimokyklinio ugdymo auklėtojas sudaro sąlygas vaikams pamatyti, išgirsti, išgyventi, apmąstyti, t. y. įgyti įvairios patirties patiemis aktyviai veikiant, dalyvaujant, kuriant kartu su kitais vaikais ir suaugusiais“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2014, p.3). Patirtinis ugdymas ikimokykliniame ugdyme laikomas vertingiausiu ir kokybiškiausiu, kai siekiama, kad vaikas ne tik įgytų žinias bet ir gebėtų jas taikyti, todėl sąveika su aplinka turi būti paremta aktyviai veikti skatinančios aplinkos bruožais. Pedagogas turi organizuoti procesą taip, kad aplinka būtų skatinanti veikti, žadinanti vaikų smalsumą bei patenkinanti vaikų prigimtinių norų veikti. Siekiant patenkinti tarpusavio sąveikas, privalu sudaryti sąlygas vaikams dirbti komandose, bendradarbiauti, mokytis vieniems iš kitų. „Tarpusavio sąveika konstruojama taip, kad vaikai mokytųsi mandagiai, taktiškai bendrauti su kitais, gebėtų kartu džiaugtis, atjausti kitą“ (Bražienė ir Songailienė, 2011, p.65). Vykstant tarpusavio sąveikoms vaikams tarsi sudaromos sąlygos giliau analizuoti savo poziciją, jausmus. Na o sąveika su auklėtoju tarsi apjungia visą ugdymąjį procesą, nes stebėdamas, planuodamas, organizuodamas ir tobulindamas veiklos

procesus auklėtojas tiesiogiai arba netiesiogiai sąveikauja su vaiku. „Kai vaikai įsitraukia į savo sumanytą ar auklėtojo inicijuotą veiklą, pastarasis juos stebi, su jais bendrauja, reaguoja į kuriamą žaidimo ar kitos veiklos situaciją (pasidžiaugia, pasiūlo, pasikalba, paklausia, padeda, pamoko, pataria, pateikia naujos informacijos) <...>“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2014, p.3). Dar sąveika tarp pedagogo ir ugdytinių galima laikyti kaip priemonę įtraukiant šeimą į įstaigos gyvenimą. Anot Trakšelio (2010, 65p.) pedagogams tenka nuolat domėtis bendradarbiavimu kaip pagrindine priemone, skatinančia komunikacinę sąveiką. Vykstant minėtoms sąveikoms būtina atsižvelgti į ugdymo gavėjo, šiuo atveju vaiko, perspektyvą. „Šiuolaikinės ikimokyklinio ugdymo programos pabrėžia aktyvaus mokymosi principą, kuris kyla iš supratimo, kad ikimokyklinio amžiaus vaikas įgyja daugiausiai žinių, remdamasis konkrečia patirtimi ir aktyviu dalyvavimu veikloje“ (Lepicnik Vodopivec, 2010, p.104). Tai reiškia, kad vykstant ugdomajam procesui privalu atsižvelgti į vaiko poreikius, interesus, įvertinti vaiko galimybes ir pažvelgti į situaciją iš vaiko pozicijos. Vaikų nuomonės išklauskymas palengvina pedagogo profesinę perspektyvą, kuri taip pat yra viena iš ikimokyklinio ugdymo sampratos dalių. Siekdami pažadinti vaikų smalsumą ir susidomėjimą, išklauskdami vaikų idėjas, pedagogai gali jas panaudoti tarsi atspirties taškus, kuriais vadovaujantis bus lengviau pasiekti užsibrėžtų ugdomųjų rezultatų.

Apibendrinant ikimokyklinio ugdymo sampratą ir jos atspindį ikimokyklinio ugdymo programose galima teigti, kad ikimokyklinis ugdymas nėra privalomas, jį konstruoja ir organizuoja individualiai kiekviena įstaiga, remdamasi tam tikrais kriterijais, kuriuos galima rasti švietimo dokumentuose, parengtuose vadovaujantis šiuolaikinio ugdymo principais. Todėl galima teigti, kad nors ikimokyklinio ugdymo samprata pateikiama bendruosiuose dokumentuose, tačiau kiekviena įstaiga tarsi konstruoja savo supratimą apie ikimokyklinį ugdymą rengdama konkrečiai įstaigai skirtas programas. Visa tai apima ugdomąsias vertybes, išsikeltus tikslus, siekiamus įgyvendinti uždavinius, tam tikras pedagogines sąveikas, aplinkos kūrimo svarbą, bendradarbiavimą tarp šeimos ir ugdymą teikiančios įstaigos, numatytą vertinimą bei norimus rezultatus. Ikimokykliniame ugdyme pedagogai remiamasi ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, kurios padeda tinkamai organizuoti ugdymosi procesą bei užtikrinti kokybiško ugdymo teikimą. Ikimokyklinio ugdymo samprata nuo vaiko priežiūros ir akademinų žinių perdavimo išsiplėtė ir patobulėjo. Literatūros analizė parodė, kad vyrauja bendrosios ikimokyklinio ugdymo sampratos kryptys, tokios kaip vaiko pasirengimas mokyklai, prigimtinių vaiko galių atskleidimas, individualių vaiko gebėjimų ir galių atskleidimas bei integralus ugdymas.

1.2. Ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumai

Ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus svarbu ne tik atliepti jų poreikius, interesus bet ir artimiau juos pažinti, perprasti jų charakterio savybes, būdo bruožus ir mokymosi stilius. Pedagogai taikydami tam tikrus metodus, atsižvelgia į skirtingus vaikų informacijos suvokimo būdus, pateikia medžiagą keliais skirtingais variantais. Trys pagrindiniai mokymosi stiliai yra audialinis, vizualinis ir kinestezinis (Gaučaitė, Kazlauskienė ir Pocevičienė, 2014, p.53). Audialinis mokymosi stilius, kai vaikas geriausiai suvokia medžiagą klausydamasis, pavyzdžiui, klausydamas diskusijos, garso įrašo, skaitomo teksto. Kita grupė vaikų medžiagą lengviau įsisavina matydami, jų mokymosi stilius yra vizualinis, todėl turinys pateikiamas vaizdu: video medžiaga, ugdomieji plakatai, paveikslėliai. Tokie vaikai ugdosi stebėdami. Šis mokymosi stilius dažniausiai tinkamiausias vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie vis aktyviau įtraukiami į ikimokyklinio ugdymo gyvenimą, nes jiems sunkiau suvokti žodžio ir objekto ar veiksmo sąsajas. Šių vaikų integracija lemia tam tikras ugdymo organizavimo korekcijas, kurios yra nukreiptos į veiklos būdų ir metodų parinkimą. Vaikai, kurių mokymosi stilius yra kinestezinis yra aktyvesni, jie mokosi judėdami, liesdami, apčiuopdami objektą. Nepaisant skirtingų mokymosi stilių, vaikams keliami tam tikri į pasiekimus nukreipti tikslai, todėl metodai, būdai ir strategijos turi būti pasirinkti tikslingai. „Ugdymo turinys, numatyta vaikų veikla ir ugdymo strategijos turi būti tokios, kad padėtų vieningai integraliai siekti tikslų“ (Glebuviene, Stankevičienė, Jonilienė, Montvilaitė ir Mazolevskienė, 2009, p.39). Nors vaikų gebėjimai ir pažangos tempas yra skirtingi, tačiau jų ugdomos kompetencijos yra vienodos. Skirtingoms kompetencijoms nėra numatyti atskiri ugdymo metodai ar strategijos, nes ikimokykliniame ugdyme kompetencijų ugdymas yra integralus, todėl pedagogas įvertinęs grupės situaciją, atsižvelgdamas į vaikų amžių, gebėjimus parenka atitinkamus ugdymo(si) būdus (Gaučienė, 2014, p.53).

Taikomi metodai gali būti sukoncentruoti ne tik veikimo ir pačio proceso pagrindu bet ir nukreipti į konkretų tikslą. Pavyzdžiui, siekiant, kad vaikas taptų drąsesnis ir rodytų daugiau iniciatyvos veikti, bus parenkamas toks metodas, kurio tikslas ne tik pastatyti vaiką į iniciatoriaus poziciją bet ir siekiama jį motyvuoti veikti ateityje, skatinti jo saviraišką. „Pedagogams rekomenduojama taikyti skatinimo-iniciavimo-motyvavimo, kūrybinius-interpretacinius, modeliavimo, pagalbos-paramos ir kitus metodus“ (Glebuviene, Stankevičienė, Jonilienė, Montvilaitė ir Mazolevskienė, 2009, p.38). Burvytė (2017, p.7) pastebi, kad dar vienas reikšmingas ikimokyklinio ugdymo metodas yra edukacinis pokalbis. Pasak minėtos autorės, šis metodas užtikrina harmoningą vaiko raidą ir užtikrina gerovę. „Ypač ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose turėtų būti gilinamasi į pozityvaus

pedagogų edukacinio pokalbio su vaiku metodo taikymą ir jo poveikį vaiko harmoningai raidai, siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko gerovę“ (Burvytė, 2017, p.7). Autorė taip pat pastebi, kad edukacinis pokalbis puikus metodas orientuotas į vaikus turinčius elgesio problemų. Keisti netinkamą vaiko elgesį pozityvaus edukacinio pokalbio pagalba yra tikslingesnis metodas nei bausmės.

Šiuolaikiniame ugdyme remiamasi nuostata, kad pagrindinis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) metodas yra žaidimas. „Ugdymo(si) turinys perimamas vaikui žaidžiant, veikiant savo nuožiūra, įsitraukiant į pedagogo siūlomą veiklą bei pedagogui kryptingai, iš anksto apgalvojus, organizuojant ugdymą“ (Glebuviienė, Stankevičienė, Jonilienė, Montvilaitė ir Mazolevskienė, 2009, p.40). Todėl ar vaikui kuriant žaidimo siužetą ar pedagogui inspiruojant veiklą žaidimo pagrindu vaikai yra aktyvūs besimokantieji. Na o štai Gaučienės (2014, p.54) atliktas tyrimas parodė, kad vaikai patys dažniausiai renkasi žaidimo veiklą bei tyrinėjimus, bandymus, eksperimentavimą, nes būtent tada jie yra aktyviausi. Galima teigti, kad vaikai ugdo(si) to net nepastebėdami ir patys konstruodami savo patirtį. Žaidimo metu vaikai sąveikauja tarpusavyje, bendrauja, kas pasak Lepicnik Vodopivec, (2010, p.104) yra svarbu sėkmingam vaikų mokymuisi. Žaidimo metodo taikymas ikimokykliniame ugdyme yra vertingas, nes žaidimas yra kaip pagrindinė vaiko veikla, kuri svarbi vaiko raidos procesuose, žaidimo metu sudaromos sąlygos vaikams plėtoti socialinius, emocinius ir intelektualinius gebėjimus bei suponuoja pasirengimą mokyklai (Brandišauskienė ir Maslienė, 2014, p. 190). Žaidimas gali būti ir kaip veiklos metodas ir kaip universali ugdymo strategija (Aramavičiūtė ir Jasiūnaitė, 2011, p.74). Todėl žaidimo taikymas ikimokykliniame ugdyme ypač vertingas vaikų įgalinimui ir aktyviam veikimui, tai užtikrina kompetencijų plėtotę bei pasirengimą mokyklai.

Apibendrinant ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus, galima teigti, kad juos lemia grupėje susirinkusių ugdytinių ugdymo(si) stiliai, charakterio savybės, individualūs vaikų poreikiai, ugdomoji aplinka, tėvų ir pedagogų išsikelti ugdymo tikslai. Taip pat taikomi laiko patikrinti ir plačiai ištirtinėti metodai, pavyzdžiui, žaidimas ir vis labiau pripažįstama informacinių technologijų vertė ir nauda. Ugdymo organizavimo metodų ir strategijų pasirinkimo laisvė sudaro pedagogams galimybę pritaikyti ugdymo procesą taip, kad kiekvienas vaikas būtų suinteresuotas aktyviai veikti ir ugdytis. Ne visai tikslinga būtų pateikti konkrečius ugdymo metodus ar strategijas, nes jų pritaikomumas ir kokybė priklauso nuo skirtingų ugdytinių, jų ugdymo(si) konteksto bei kitų aplinkos veiksnių. Ikimokykliniame ugdyme plačiausiai pasiteisinęs, vienų įvardijamas metodas, kitų ugdymo strategija yra žaidimas, kuris vienokia ar kitokia forma yra priimtinas visiems vaikams.

1.3. Ikimokyklinį ugdymą skatinanti aplinka

Vos gimus vaikui prasideda jo santykio su aplinka kūrimas. „<...> šiame amžiuje vykstančios socializacijos intensyvumą lemia visiškas vaikų nesavarankiškumas ir ypatingas imlumas aplinkos poveikiams – tuomet vaikas perima pačius svarbiausius elgesio, bendravimo ir veiklos būdus ir net renkasi pagrindinius vaidmenis visam būsimam gyvenimui“ (Armanavičiūtė ir Jasiūnaitė 2011, p.71). Ikimokykliniame ugdyme aplinkos suvokimas kiek platesnis, ji apima ne tik fizinę aplinką, tačiau ir emocinę, socialinę ar net virtualią aplinkas. Pasak, Aydoğan, Farran ir Sağsöz (2015, p.605), daugelis tyrimų rodo, kad aplinka švietimo kontekste yra įvardijama kaip ugdymosi kontekstas. Aplinka apima palankias sąlygas, emocinę gerovę, saugumą, smalsumo skatinimą, vaikų savarankišką veikimą, galimybes nevaržomai veikti ir daugybę kitų aspektų. Nors ikimokykliniame amžiuje vaikai tampa kiek savarankiškesni, tačiau jų prigimtis mokyti iš aplinkos atkartojant prisideda prie santykio su aplinka kūrimo. Kalbant apie ugdomąją aplinką ikimokykliniame ugdyme svarbu suvokti, kad čia svarbi kiekviena vaikus supanti aplinka, kurią galima įvardinti, kaip edukacinę aplinką. „Bendras natūralių ir dirbtinių edukacinių aplinkų bruožas - jos turi turėti edukacinį poveikį individui.“ (Povilaitytė ir Bagdonas, 2019, p. 25). Įvardinant konkrečias aplinkas, kurios turi įtakos vaiko ugdymui(si), tai būtų: fizinė, socialinė, emocinė ir šių dienų visuomenėje paplitusi skaitmeninė arba virtuali aplinka. Kalbant apie fizinę aplinką dažniausiai asociacijos kyla su patalpų funkcionalumu ir saugumo bei higienos užtikrinimu, tačiau šios aplinkos kūrimas yra kur kas daugiau, pavyzdžiui, mobilumo ir dinamiškumo savybės (Burkė ir Strazdienė 2019, p.168). Socialinės ir emocinės aplinkos puoselėjimas padeda vaikams ugdyti tinkamo elgesio suvokimą. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinė ir emocinė raida atspindi socializacijos procesą, kuriame jie susipažįsta su vertybėmis ir visuomenei priimtiniu elgesiu“ (Simanavičienė, 2014, p.42). Vaikas žinodamas, kaip tinkamai komunikuoti ir gebėdamas valdyti savo emocijas, priimti kitų žmonių nuomonę, požiūrį palengvins savo socializacijos procesą. Virtuali aplinka taip pat vis labiau tampa neatsiejama ikimokyklinio amžiaus vaiko kasdienybės dalimi. Pedagogai pasitelkia įvairias skaitmenines aplinkas įvertindami jų teigiamas bei galimas neigiamas įtakas ir galimybes. „Pedagogui yra svarbu įtraukti vaiką į aktyvų, sąmoningą ugdymąsi, išnaudoti informacinių ir komunikacinių technologijų galimybes, sukurti ugdymąsi skatinančią aplinką“ (Kelpšienė, 2020, p.153). Todėl esant visapusiškai ugdomųjų aplinkų dermei ir harmonijai yra užtikrinama sėkmingesnė vaiko integracija visuomenėje. „<...> visapusiškai subalansuota ugdomoji aplinka skatina ne tik įvairiapusį asmenybės vystymąsi, bet ir socialinį, etninį konkrečios asmenybės tapatumą“ (Burškaitienė, 2011, p.8).

Socialinė aplinka. Visi mus supantys žmonės yra socialinė aplinka. Darželyje tai pedagogai, specialistai, administracija, ugdytiniai. „Mažylis pradeda mokytis iš aplinkinių žmonių, socialinio pasaulio, kuris jį supa ir kuris yra sąvokų, minčių, mokėjimų šaltinis.“ (Simanavičienė, 2014, p.42). Vienas iš pagrindinių tikslų padėti vaikus ugdyti socialinius gebėjimus, kad ateityje vaikas jaustųsi pilnaverčiu visuomenės nariu. Reiktų nepamiršti, kad auklėjimo ir socializacijos pradžia yra šeimoje, o ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vyksta tęstinumas (Uzdila ir Paukštienė, 2007, p.94). Tos pačios nuomonės laikosi ir Burvytė (2017, p.9) apibrėždama, kad ugdymo procese dalyvauja visa socialinė aplinka, tai yra šeimos nariai, įstaiga kurią vaikas lanko ir kitos ugdymo institucijos, taip pat masinio informavimo priemonės. Na o štai Neifachas (2009, p.75) dar pastebi, kad „Vaiko socialinė gerovė labai priklauso ne tik nuo artimos jam aplinkos, kurioje jis auga, bet glaudžiai siejasi su vieno ar kito krašto kultūra ir tradicijomis.“ Todėl natūralu, kad vaiko augančio mieste ir vaiko augančio provincijoje socialinė aplinka, vertybės gali skirtis. Taip pat tam tikros kultūrinės tradicijos gali turėti įtakos, kas vienai kultūrai atrodo nepriimtina, kita kultūra tai laiko natūraliu reiškiniu, todėl pedagogai privalo socialinę aplinką vertinti ne tik grupės lygmeniu, bet ir šalies, kultūros, gyvenamosios vietos kontekste. Lygiai taip pat galima teigti, kad priklauso ir nuo lankomos įstaigos numatomų vertybių, prioritetų. Siekiant sėkmingo vaiko pasirengimo mokyklai nūdienoje akcentuojamas socialinė vaiko branda. Simanavičienė (2014, p.43) teigia, kad vaikų socialinių ir problemų sprendimo įgūdžių lavinimas yra pedagogo pareiga, nes būtent šie gebėjimai taps pagalbinkais vaikų sėkmių ir nesėkmių atvejais. Daugiausiai vaikai kontaktuoja su grupės pedagogu ir grupės draugais, tad artimiausia socialinė aplinka kuriama vaiko ir pedagogo ir aplinkoje esančių bendraamžių. Nuolat sąveikaudami ir išgyvendami tam tikras realias ar surežisuotas situacijas kuria ne tik santykius bet ir emocinę atmosferą. Kaip vieną iš socialinių išgyvenimų nagrinėjimo šaltinių galima išskirti pasakas. Pasakos leidžia vaikams susipažinti su šiltu bendravimu, išgirsti naujų terminų, stebėti paveikslėlius, klausinėti (Žičkevičienė ir Bagdonas, 2020, p.163). Geresni kalbiniai įgūdžiai taip pat socialinę aplinką paverčia priimtinesne ir jaukesne. Platus žodynas, tam tikros sąvokos vaikui užtikrina saugumą ir užtikrina situacijos supratimą, nes kuo daugiau sąvokų vaikas žinos ir gebės suvokti, tuo lengviau jam bus suprasti ir prisitaikyti pasaulyje. Socialinės aplinkos atmosfera priklauso nuo to, kokiais būdais pedagogas kuria tam tikras situacijas. Pavyzdžiui, remiantis mokymosi bendradarbiaujant moderniąja technologija, vaikai ugdo gebėjimą kritinį mąstymą, gebėjimą priimti atsakomybę už savo darbo indėlį, gebėjimą tomis atsakomybėmis pasidalinti, organizacinius gebėjimus, tačiau reikia nepamiršti, kad atsiranda ir tam tikrų trūkumų. Vis dar ugdant tam tikrus gebėjimus atsiranda vaikų, kurie dar negeba pasidalinti atsakomybėmis ar suprasti, kodėl jo socialinė sąveika yra svarbi bendrame darbe, todėl pedagogas turi stebėti

socialinę aplinką ir prireikus paskatinti, įnešti aiškumo į organizuojamą situaciją, ypač ikimokykliniame ugdyme, kai vaikai dar tik mokosi suprasti bendradarbiavimo svarbą ir vertę. „Organizuoti mokymąsi bendradarbiaujant nelengva, nes mokiniai dažniausiai ne iki galo suvokia, koks yra svarbus individualus pasiruošimas, ir iš karto padeda kalbėtis tarpusavyje (tokiu atveju kalbėjimas tampa ne toks prasmingas)“ (Indrašienė ir Žibėnienė, 2017, p.110). Ikimokykliniame ugdyme ši technologija kiek supaprastinta, nes vaikus veikti drauge kiek lengviau motyvuoti, jiems svarbus paskatinimas ir pagyrimas, dažniausiai to užtenka bendro grupinio darbo proceso skatinimui. Taigi, socialinė aplinka siejama su vaiko asmenybės branda, kalba ir komunikavimo įgūdžiais, taikomais darbo metodais ir technologijomis. Sėkminga socializacija priklauso nuo vaiką supančios socialinės aplinkos narių, todėl svarbus kiekvieno iš jų indėlis. „Vaikystės patyriai yra susiję ir su kitais žmonėmis, tai lemia ir socialinių įgūdžių išsiugdymą bei gyvenimo kokybės patyrius socialinėje plotmėje“ (Kvieskienė ir Burvytė, 2018, p.48).

Emocinė aplinka „Pozityvus emocinis klimatas paspartina mokymosi eigą ir atspindi vertybines proceso, orientuoto į vaiko pasiekimus, nuostatas“ (Kašauskienė, 2015, p.27). Šiuolaikiniame ikimokykliniame ugdyme paplitusi pozityvumo sąvoka: pozityvus ugdymas, pozityvi tėvystė, pozityvus emocinis klimatas ir aplinka. Reikia nepamiršti, kad darbas vyksta sąveikaujant žmonėms, kurie patiria skirtingus išgyvenimus ir skirtingai į juos reaguoja. Čia dažnai veikia žmogiškasis faktorius ir pasiduodama emocijoms, tad pagrindinė užduotis išlaikyti pozityvų požiūrį į vaiką ir jo ugdymą. Galima žvelgti iš kitos pusės, ar perdėtas pozityvumas nesukuria netikroviško pasaulio vaizdinio, juk gyvenime ne visada viskas vyksta tik teigiamų emocijų pagrindu. Pasak Burvytės (2013, p.42), svarbiausias yra pedagogų ir tėvų suvokimas apie vaiko raidos etapus ir gebėjimas atpažinti vaikų elgesio pasirinkimą ir jo keitimą tinkamu elgesiu probleminėse situacijose. Kitaip tariant, neįmanoma vaikų apsaugoti nuo aplinkoje vykstančių nemalonių situacijų, tačiau tinkamas požiūrio formavimas ir gebėjimo netinkamą elgesį atpažinti ir pakeisti jį tinkamu yra emocinio ugdymo(si) dalis. Vaikai žaisdami patys atkartoja matytas ar išgyventas situacijas, kurios juos daugiau ar mažiau palietė ar sukrėtė. Todėl emocinę aplinką žaisdami vaikai tarsi sukuria patys, priklausomai nuo atkartojamo įvykio konteksto. Kuriant emocinę aplinką žaidimams, pedagogo pagrindinis uždavinys leisti vaikui išgyventi emocijas, nepertraukiant jo inicijuoto žaidimo, kol tai nekelia nesaugumo grupės vaikams. Tai padeda vaikams išmokti atpažinti emocijas, ryšius tarp emocijos ir įvykio, vertinti kitų perspektyvą, ugdyti empatijos jausmą, priimti sprendimus (Kirk ir Jay, 2018, p.475). Todėl, ikimokykliniame ugdyme svarbu sudaryti sąlygas vaikams kurti emocinę aplinką, laikantis pozityvaus ugdymo principų.

Fizinė aplinka. Kalbant apie fizinę aplinką, pirmiausia svarbu paminėti, kad ikimokykliniame ugdyme aplinka neatsiejama nuo dinamiškumo, nuolatinio atnaujinimo ir lankstumo sąvokų. „Dinaminė ugdymo(si) aplinka traktuojama kaip erdvė, kurioje sinergiškai sąveikaujant architektūros ir edukacijos dimensijoms aktyvinama vaikų veikla ir skatinamas jų FA, stiprinantis vaikų sveikatą ir kryptingai veikiantis asmenybės brandą“ (Burkė ir Strazdienė, 2019, p.169). Fizinė aplinka mus supa visur, namuose, pramogų vietose, parduotuvėse, gamtoje, ugdymo įstaigoje. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga aplinkai skiria ypač daug dėmesio, nes atlikus daugybę tyrimų, neabejotina, kokia svarbi ir vertinga yra ugdymo fizinė aplinka. „Visgi bandant nustatyti prioritetų rinkinį, kuris sudarytų sąlygas ir prielaidas sukurti tinkamiausią fizinę mokymosi aplinką, reikėtų išskirti tas sritis, kurios yra tiesiogiai orientuotos į vaiką: tai įvairios ugdymo koncepcijos, socialiniai aspektai, higiena, fizinis ir psichologinis saugumas, architektūra ir individualios empatija paremtos kūrėjo ambicijos“ (Grėtė Brūkštutė, 2016, p.117). Remiantis Burkės ir Strazdienės (2019, p.168) straipsniu, aplinka turi atitikti tam tikrus kriterijus: atitikti vaikų amžių, lanksti, dinamiška, atvira bei funkcionali, tvari ir medžiagiška, su kliūtimis, tačiau saugi, jauki ir žaisminga.

Vaikų amžių atitinkanti aplinka suprantama kaip atitinkanti to amžiaus vaikų gebėjimus, leidžianti tenkinti prigimtinių smalsumą, atitinkanti ugdomosios vaikų grupės interesus ir pomėgius. Vaiko gebėjimus atitinkanti aplinka gali būti pateikiama, kaip skatinanti tobulėti, tačiau neperkrauta sunkiai suprantama medžiaga. Pomėgių ir interesų atliepimą užtikrina bendradarbiavimas su vaiko šeima. Kaip rodo Bagdono ir Pravackienės tyrimo išvados „Ugdomosios aplinkos kūrime privalo dalyvauti ugdytojai, šeimos ir patys vaikai“ (2017, p.170). Lanksti ir atvira aplinka ikimokyklinio ugdymo kontekste reiškia lengvai keičiama, neprisirišama prie nuolatinės daiktų vietos, pritaikoma skirtingų lyčių, rasių, gebėjimų, sutrikimų, sunkumų ir negalių turintiems vaikams. „Grupėse, kuriose teisė rinktis neatsiejama nuo ugdymo(si) aplinkos, vaikai išmoksta vertinti savo sprendimų svarbą ir numanomas pasekmes“ (Simanavičienė, 2014, p.44). Mobili ir funkcionali erdvė leidžia prisitaikyti prie tam tikrų situacijų ir pakeisti aplinką čia ir dabar. Prireikus išstumdyti baldus ir pasidaryti vietą mankštai, sukurti uždaresnę erdvę individualiai veiklai, sustumti stalus grupinei veiklai, iškilus sunkumams atskirti erdvę nusiraminiui. Funkcionalumą dar galime sieti su įvairialypiu tų pačių priemonių, baldų panaudojimu, pakeitimu. Tvarios ir medžiagiškos aplinkos samprata automatiškai ugdo vaikų ekologinį sąmoningumą. Pagrindinė idėja naudoti antines žaliavas, naudotis gamtos teikiamomis medžiagomis iš jų kurti ar net tobulinti savo aplinką. Burkės ir Strazdienės (2019, p.168) pateikiamame straipsnyje minima, kad siekiamybė yra kūrybiškai ir tikslingai pritaikomi gamtinės medžiagos patirtinio ugdymo metu, taip pat taupus žemės

išteklių naudojimas, kaip pavyzdį pateikiant pilnavertę aplinkos išnaudojimą, įgalinant stogo erdvę saulės energijai išgauti.

Vienas iš svarbiausių ikimokyklinio ugdymo aplinko kriterijų yra saugumas, todėl viena iš minėtų savybių yra protingas kliūčių sudarymas. Patirtinio ugdymo(si) metu leidžiama vaikams patirti tiek, kiek yra fiziškai ir emociškai saugu, todėl nedidelių kliūčių sudarymas įgalina vaikus kūrybiškai ir kritiškai mąstyti, vertinti situaciją, priimti sprendimus, numatyti pasekmes. „Tinkamai suprojektuota ugdymosi aplinka gali skatinti ne tik teigiamą besimokančiojo požiūrį į mokymą ir mokymąsi, bet ir stimuliuoti mąstymą, išradingumą, smalsumą, didinti savigarbą, pasitikėjimą savimi, žadinti savo vertės jausmą, stiprinti atsakomybę, teisingumą“ (Indrašienė ir Merfeldaitė, 2013, p.127). Pereinant prie jaukios fizinės aplinkos galima įsivaizduoti, kad ikimokyklinio amžiaus vaikams jaukumas, o kartu ir saugumas asocijuojasi su namų aplinka, tad vaikas atrasdamas panašumų ar galėdamas prisidėti ją kuriant jausis jaukiai ir saugiai. Pagrindinis ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymo(si) metodas yra žaidimas, todėl jį supanti aplinka privalo būti žaisminga. „Kuriamą ikimokyklinio amžiaus įstaigos aplinka turi priminti vaikams namus, būti artima, bet kartu žaisminga ir spalvinga, tenkinanti vaikų poreikius“ (Burkė ir Strazdienė, 2019, p.169). Fizinė aplinka skatina vaikus veikti, eksperimentuoti, tyrinėti, pedagogo uždavinys šiame kontekste yra kartu su vaikais taip parengti aplinką, kad vaikai jaustųsi laisvi, kūrybiški, saugūs, nebijantys klysti, besidžiaugiantys vykstančiu procesu, gebantys įgalinti savo patirti. <...> kuo profesionaliau paruošta ugdomoji aplinka, tuo mažiau reikalinga pedagogo inspiracija (Burškaitienė, 2011, p.6), o juk pedagogo tikslas ir yra skatinti vaikus pačius inicijuoti veiklas, skatinti juos savarankiškai veikti patiems ir kurti veiklos ar žaidimo siužetą.

Virtuali aplinka Virtualios mokymosi aplinkos galimybės plačiau pažintos susidūrus su pasauline pandemija. Kai ugdymo įstaigos buvo uždarytos, teko ieškoti alternatyvių ugdymo(si) būdų, metodų ir aplinkų. Virtuali aplinka teikia daugybę galimybių, nuo medžiagų įvairovės, informacijos gausos, skaitmeninių priemonių ir įrankių. Pažintį su technologijomis ugdymo(si) tikslais, reikėtų pradėti nuo tokių sričių, kurios vaikams labiausiai patinka. Pavyzdžiui, jei vaikas mėgsta piešti, perkelti meninės raiškos veiklą renkantis virtualias aplinkas ir priemones. Galimybės plačios, jas apibrėžia tik ugdytojo požiūris į technologijas. Taip pat pačių technologijų panaudojimas ir diegimas į ugdomąjį procesą, yra susijęs su pedagogų požiūriu apie technologijų vaidmenį ugdant vaikus. (Megan – Negar ir Peled, 2013, p.5). Nuolat tobulėjantys ir besimokantys pedagogai suvokia, kad technologijos yra neatsiejama vaikų gyvenimo dalis, jos padeda įsitraukti, būti aktyvesniems ir motyvuoja veikti. „Pedagogui yra svarbu įtraukti vaiką į aktyvų, sąmoningą ugdymąsi, išnaudoti informacinių ir

komunikacinių technologijų galimybes, sukurti ugdymąsi skatinančią aplinką“ (Kelpšienė, 2020, p.153). Todėl, net grįžus prie kontaktinio ugdymo, šios aplinkos nebuvo užmirštos, nes pastebėta, kad dėmė tarp kontaktinio ir nuotolinio ugdymo duoda dar geresnius ugdymo(si) užtikrinimo rezultatus. „Tokia įvairovė praplečia paslaugos prieinamumą ir pasiekiamumą arba naudojamos kaip alternatyvos“ (Liukinevičienė ir Paulauskienė, 2019, p.).

Pedagogai siekdami kiek įmanoma diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo(si) turinį, ieškojo įvairių veiklos galimybių. Nors daug kalbama apie realius potyrius, tačiau ne mažiau svarbi ir žinių perdavimo idėja. Ne visada pavyksta gyvai pamatyti, paliesti ar pajusti norimą objektą, pavyzdžiui, esant Lietuvoje norint gyvai pamatyti žirafą, greičiau informaciją surasime internete, nei sudarysime galimybes nuvykti į zoologijos sodą, todėl galima teigti, kad virtualios aplinkos, talpinančios mums naudingą informaciją, dažnai turi platesnes galimybes. Geriausia, kai abu būdus deriname, galime ir pamatyti ekrane ir patirti gyvai. „Šis realios ir virtualios aplinkos susilieėjimas praplečia galimybes pamatyti tai, ką matome, jaučiame ar užuodžiame“ (Kelpšienė, 2020, p.150). Norint išnaudoti virtualių aplinkų galimybes pedagogas privalo nuolat puoselėti savo kompiuterinio raštingumo kompetenciją. Svarbu nepamiršti, kad teikdamas medžiagą, informaciją jis turi užtikrinti virtualių aplinkų saugumą, patrauklumą, prieinamumą. Prisiimdamas šias atsakomybes, tarsi kelia sau sąlygą žengti koja kojon su technologijomis. Siurbikytė ir Tamašauskienė (2020, p.403) pabrėžia, kad norint atliepti šiuolaikinės visuomenės lūkesčius ikimokyklinio ugdymo pedagogui keliami tam tikri reikalavimai, vienas iš jų gebėjimas naudotis informacinėmis technologijomis. Ne mažiau svarbus ir tėvų elgesys naudojant informacines komunikacines priemones. Taip kaip gyvą socialinį elgesį perima ir atkartoja iš savo šeimos narių, lygiai taip pat vaikai pamėgdžioja tėvų veiką naudojantis technologinėmis priemonėmis. Tėvams taip pat ne visada pakanka žinių, kaip reikėtų ugdyti vaikų gebėjimus saugiai naudotis virtualia erdve. „Atsižvelgiant į tai, kaip greitai daugėja mažų mokyklinukų ir ikimokyklinukų, besinaudojančių internetu, tėvams ir politikos formuotojams trūksta aiškos krypties nustatant su tuo susijusią naudą ir pavojus ir svarstant, kaip būtų geriausia padėti vaikams naudotis internetu saugiai ir naudingai“ (Holloway, Green ir Livingstone, 2013, p.7). Užtikrinus saugumą ir ugdymo(si) kokybę, reikia suprasti, kad skaitmeninio pasaulio vaikai yra aktyvūs tiek realiame, tiek virtualiame pasaulyje, todėl pedagogų ir tėvų pagalba sukauptos žinios ir gebėjimai turėtų atnešti tam tikros naudos sociume (Targamadzė, Girdzijauskienė, Šimelionienė, Pečiuliauskienė ir Nauckūnaitė, 2015, p.13). Taigi, virtualios aplinkos galimybės beribės ir vertingos ikimokyklinio amžiaus vaikams, belieka išmokti tinkamai manipuliuoti jų panaudojimu ir pritaikyti savo kasdienybėje.

Taigi, socialinė, emocinė, fizinė ir virtuali aplinka šiuolaikiniam vaikui kelia daugybę iššūkių ir naujų potyrių. Aplinkų pritaikymas ikimokykliniame ugdyme padeda vaikams palengvinti pažintį su naujais objektais, procesais, reiškiniiais. Pagrindiniai ikimokyklinio amžiaus vaikams pritaikytos aplinkos bruožai, kurie atsispindi visose ugdymos(si) aplinkose yra dinamiškumas, lankstumas, saugumas. Ugdymo vertė yra žymiai didesnė, kai vaikus supanti aplinka yra kelianti smalsumą, lengvai keičiama ir pritaikoma vaikų idėjoms įgyvendinti bei emociškai ir fiziškai saugi ir skatinanti veikti. Savarankiškas vaiko veikimas ir spontaniška paties inicijuota veikla yra tinkamai parengtos aplinkos požymiai. Galima teigti, kad visos vaikus supančios aplinkos yra tiesiogiai susijusios su vaikų ugdymo kokybe ir pažanga, jos yra ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių įgyvendinimo dalis.

1.4. Pedagogo vaidmuo ikimokykliniame ugdyme

Ikimokyklinio ugdymo pedagogas kaip aktyvus veikėjas, stebėtojas, organizatorius, vertintojas, veiklų iniciatorius, informacijos teikėjas ir dar daug funkcijų atliekantis pedagogas. Šiandieninėje visuomenėje suprantama ikimokyklinio ugdymo svarba, pirmųjų gyvenimo metų ugdymo vertė ir įtaka vaiko sėkmei ateityje. „Ikimokyklinio ugdymo pedagogų vaidmuo ypač svarbus visam žmogaus gyvenimui, todėl jiems keliami reikalavimai grindžiami šiuolaikine mokymo(si) paradigma bei didaktikos bruožais“ (Smilgienė, 2012, p.27). Kalbant apie šiuolaikinį ugdymą stengiamasi orientuotis į individualius vaikų gebėjimus, diferencijuoti ugdymą pagal skirtingas vaikų galias ir padėti vaikams išmokti savarankiškai pritaikyti įgytas žinias, todėl pedagogas šiame kontekste turi ne vieną vaidmenį. Šiandieniniame ikimokykliniame gyvenime paplitusi patirtinio ugdymo sąvoka, kur pedagogas turi sudaryti palankias aplinkos sąlygas taip, kad vaikas patirtų realius išgyvenimus, o pats tarsi išlikti mažiau aktyviu proceso dalyviu. Na o pedagogo vaidmuo patirtiniame ugdyme Smilgienės ir Juodaitytės (2017, p. 123) apibrėžiamas, kaip aktyvus kiekvieno pedagogo įsitraukimas į mokymosi procesą, o ne tik pasyvaus stebėtojo ar žinių priėmėjo vaidmuo. Todėl kiekvienas pedagogas, pažinodamas savo grupės vaikus ir žinodamas jų pasiekimų galimybes pats įvertina, kurią poziciją pasirinkti tam tikrame kontekste.

Vertinant ikimokyklinio ugdymo pedagogo vaidmenį iš vaikų pozicijos dažniausiai jis yra matomas kaip informacijos ir žinių teikėjas. Susipažįstant su nauja tema jis pateikia sąvokas, medžiagą, veiklas, taip pat norint pasitikslinti pedagogas visada pagelbėja ir beveik visada žino atsakymus į vaikams kilusius klausimus, o jei negali atsakyti, tuoj pat ieško informacijos ir ją dalijasi su vaikais. Dalis aplinkinių taip pat mano, kad pedagogas turi turėti pakankamai žinių įvairiose srityse, kad galėtų teikti kokybišką ugdymą. Smilgienės (2012, p.80) tyrimu nustatyta, kokia yra visuomenės nuomonė apie ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir

požiūris, kokiomis savybėmis jie turėtų pasižymėti: „Ikimokyklinio ugdymo pedagogas, siekiantis teigiamo visuomenės požiūrio, turėtų pasižymėti puikiomis pedagoginėmis žiniomis, įgūdžiais ir gebėjimais, atsakingu požiūriu į savo darbą bei profesinių ir žmogiškųjų vertybių puoselėjimu.“ Kad pedagoginės žinios nepasentų ir pedagogas galėtų išlikti vertingu žinių šaltiniu, reikia gerai išmanyti ugdomąjį kontekstą. Šiandieninėje visuomenėje, pasak Martišauskienės ir Traškelio, (2013, p.150) išryškėja nuolatinio žinių atnaujinimo poreikis – visuomenėje ir jos sukurtoose institutuose kiekvienam jos nariui turi būti sudarytos sąlygos mokytis visą gyvenimą. Taip yra todėl, kad pasaulis nuolat tobulėja, augančios kartos yra vis išmanesnės ir smalsesnės, norint patenkinti jų prigimtinių smalsumą, svarbu neatsilikti nuo vyraujančių tendencijų. Dėl šios priežasties reikalingas nuolatinis profesinis tobulėjimas, kuris pakankamai sparčiai vyksta gerosios patirties dalijimosi dėka, pedagogai turi sąlygas ir galimybes dalintis ir ieškoti pagalbos, patarimų, patirčių.

Galima išskirti dar vieną vaidmenį, pedagogo, kaip bendradarbiautojo su vaiku, šeima, specialistais, administracija, ryšiais už įstaigos ribų. Pasak Malinauskienės ir Vaitienės (2014, p.73) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų būtent save laiko pagrindiniais bendradarbiavimo proceso ikimokyklinėje bendruomenėje iniciatoriais. Tinkamai komunikuoti irgi reikalingos tam tikri socialiniai įgūdžiai ir kompetencijos. Remiantis Turčienės ir Urnižienės (2014, p.182) mintimis, kai kurie iš šių įgūdžių gali būti priskiriami pedagogo, kaip lyderio, vaidmeniui: „<...> pedagogo gebėjimas taikyti ugdomosios lyderystės modelį, t. y. ugdyti bei ugdytis savarankiškumą, gebėti tinkamai bei pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti, išmanyti derybų meną, valdyti konfliktus, gebėti priimti efektyvius problemų sprendimus.“ Todėl pedagogas, kaip žinių teikėjas, nuolat ieškantis bendradarbiavimo galimybių tarsi savo pedagoginės aplinkos lyderis, gebantis prisitaikyti prie ugdomojo konteksto ir sąlygų. Vykstant žinių atnaujinimo, profesinio tobulėjimo, nuolatinio mokymosi, dalijimosi gerąja patirtimi, bendradarbiavimo procesams, gerėja ugdymo kokybė, todėl galima teigti, kad pedagogo profesinis įvaizdis siejamas ir su jo pedagogo sistemingu ir nuolatiniu mokymusi (Smilgienė, Masiliauskienė, 2011, p.67).

Kad ir koks svarbus informacijos ir žinių teikėjo vaidmuo, vis labiau orientuojamasi ir į kitas vertybes, pavyzdžiui, kūrybiško ir lankstaus pedagogo vaidmenis. Pasak Jautakytės (2014, p.90), nuo pedagogo įsitikinimų, kūrybinių nuostatų, gebėjimo įtraukti vaikus į kūrybinę veiklą priklauso vaikų kūrybinis aktyvumas ir realūs kūrybos rezultatai. Remiantis šiuolaikinio ugdymo principais, pedagogų siekis ir yra išugdyti kūrybišką, kritiškai mąstantį, laisvą ir savimi pasitikintį vaiką, o tai padaryti įmanoma tada, kai pats pedagogas gali šiomis savybėmis pasižymėti. Žinoma, kad tai susideda iš veiklų organizavimo įvairovės, skirtingų ir netradicinių

metodų taikymo ir žinoma kūrybiškai veikti skatinančios aplinkos, todėl: „Analizuojant aplinkos įtaką, kaip vieną iš pedagogo kūrybiškumą lemiančių veiksnių, reikia pastebėti, kad pedagogo, kaip žinių teikėjo, vaidmuo keičiasi į pedagogo, kaip mokymosi galimybių kūrėjo, mokymosi proceso organizatoriaus/vadybininko bei tarpininko tarp ugdytinių ir įvairių informacijos šaltinių, vaidmenį“ (Ežerskienė ir Tamašaukienė, 2020, p.48). Na o Monkevičienė, Stankevičienė ir Žemgulienė (2013 p.140) savo straipsnyje pažymi, kad Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose išsiskiria 3 prioritetinės laukiamų ugdymo rezultatų kryptys: pozityviai nusiteikęs, kai vaikas yra kūrybingas, imasi iniciatyvos veikti, bendraujantis ir bendradarbiaujantis, išlaikant palankius santykius su aplinka ir pasirengęs mokytis visą gyvenimą, o tai reiškia, kad geba kritiškai mąstyti, siekia žinių, kurias taiko kūrybiškai. Išsikeliant tokius prioritetus, tarsi keliamas reikalavimas ir pedagogams taip pat puoselėti ir nuolat tobulėti būtent šiose srityse. Po šeimos pedagogas yra antrasis lygmuo, kurį stebėdami vaikai mokosi ir atkartoja. Dabartinius ikimokyklinio amžiaus vaikus ypač sudėtinga motyvuoti ir išlaikyti jų dėmesį, todėl ypatingai svarbus lankstus, kūrybiško pedagogo vaidmuo. Remiantis Čepienės, Rugevičiaus ir Žakaitienės (2001,p.106) mintimis apie motyvacijos veikti svarbą, jie pabrėžia, kad būtent motyvacija yra viena iš svarbiausių sėkmingos vaikų adaptacijos mokykloje veiksnių, o vienas iš uždavinių ir yra padėti vaikams sėkmingai pasiruošti mokyklai. Grįžtant prie nuolatinio mokymosi ir mokėjimo mokytis gebėjimų, jie priklauso nuo asmens vidinės motyvacijos. Taigi, ikimokyklinio ugdymo pedagogas turi būti lankstus, kūrybiškas ir motyvuojantis, sudarantis sąlygas veikti, klysti, patirti kiekviena ugdymo(si) proceso dalyviui.

Pagal tai, kaip pedagogas atrenka medžiagą, organizavimo būdus ir metodus, galime išskirti pedagogo, kaip stebėtojo - vertintojo vaidmenį. Pedagogas stebi ir vertina vaikų pasiekimus, stebi pažangą, įvertina tam tikras aplinkybes, įtakas, sąveikas. Dažniausiai pedagogai remiasi ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašu, kuriame pateikiami bendri gebėjimai tam tikram amžiaus tarpsniui, tačiau gali būti ir kiti aspektai, pavyzdžiui vaikų norai, tėvų lūkesčiai, įstaigos išsikelti uždaviniai ir kt. „Ikimokyklinio ugdymo pedagogai sėkmę supranta kaip vaiko pasiekimų ir pažangos užtikrinimą, vaikų ir tėvų lūkesčių“ (Šilėnėnė ir Pakėnė, 2016, p.106). Todėl pedagogui, kaip vertintojui svarbu išlaikyti harmoniją tarp vaiko pasiekimų ir tėvų lūkesčių. Turėtumėme pastebėti, kad ikimokykliniame ugdyme koncentruojamasi į vaiko individualias galias, gebėjimus, laisvą veiklą bei mokymąsi per žaidimą, o tėvų lūkesčiai dažnai nukreipti į akademinis gebėjimus. Todėl pedagogo tikslas parodyti tėvams, kad vaikai neturi būti lyginami ar atitikti tam tikrų standartų, o kaip tik turi būti džiaugiamasi net mažiausia pažanga, nes kas vieniems atrodo mažas pasiekimas, tam tikrame kontekste tai gali būti didelis laimėjimas konkrečiam vaikui. „Lūkesčiai dėl švietimo

paslaugų kokybės siejami su pramogomis, užimtumu, galutiniu rezultatu, tai yra vaiko parengimu mokyklai“ (Martišauskienė ir Traškelys, 2017, p.108). Norint išlaikyti pasitikėjimu grįstus santykius ir įrodyti, kad kokybiškas ugdymas vyksta ne sėdint prie stalo ir nuolat atliekant užduotis, ko dalis tėvų ir tikisi. Pedagogų uždavinys yra pateikti žaidimo, kaip mokymosi metodo, vertę, kad tėvai suprastų, kokie dalykai ikimokykliniame amžiuje yra prioritetiniai. Vienas iš efektyviausių tėvų informavimo ir įrodymų apie žaidimo, veiklų įvairovės naudą yra pačių tėvų įtrauktis į darželio grupės gyvenimą, kas irgi reikalauja grupės pedagogo kompetencijų ir pastangų. Šio proceso metu gaunama didžiulė pridėtinė vertė: kokybiškesnis ugdymas(is), geresni rezultatai, ugdymo(si) tęstinumas, geresni bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai. „Glaudus ryšys tarp tėvų, kaip švietimo paslaugų vartotojų, ir ikimokyklinės ugdymo institucijos, kaip švietimo paslaugų teikėjos, yra labai svarbus vaikų visuminiam ugdymui“ (Kovienė, 2017, p.144). To paties tyrimo metu atskleista, kad net tėvams bendraujant tarpusavyje, kinta požiūris į ugdymo įstaigą, o kartu ir į patį ugdymą, taikomus metodus ir strategijas, vaikų vertinimą (Kovienė, 2017, p.156).

Pedagogai vertina ne tik vaikus ir jų pažangą, tačiau nuolat reflektuoja ir įsivertina savo turimas žinias ir patirtį. Ikimokykliniame ugdyme vyksta sklandus dalijimasis gera patirtimi, todėl pedagogai turi visas galimybes tobulėti ir bendradarbiauti su įvairiais specialistais. Pačio pedagogo vidiniai nusistatymai lemia, kaip jis suvokia nuolatinio tobulėjimo procesą, galima pasidžiaugti, kad vis tik Smilgienės, Matienės ir Žiauberytė (2015, p.66) atlikto tyrimo metu apie mokytojų požiūrį į mokymąsi didžioji dalis pedagogų mokymąsi suvokia kaip natūralų, kasdienį procesą. Įdomu tai, kad nors pedagogai supranta mokymosi svarbą, kiek nuvertina savo asmenines žinias. Pavyzdžiui, Juodaitytė ir Smilgienė (2017, p.124) atliktame tyrime apie kompetencijų tobulinimo poreikį pateikiamos išvados, kad pedagogų nuomone, asmeninės žinios, kurios padeda pakeisti asmeninį požiūrį į naujovių diegimą įstaigoje, prioritetų susidėliojimą darbinėje veikloje, gebėjimą vertinti kolegų kritiką, suvokti, kad prieš planuojant taikyti naujas idėjas naudinga būtų jas visų pirma išbandyti pačiam nėra labai svarbios. Taigi, pedagogai savo asmeninių žinių nesieja su nuolatinio mokymosi idėja. Galima daryti prielaidą, kad jokie vidiniai nusistatymai nedaro įtakos nuolatiniam tobulėjimui ar mokymuisi, nes dabar šis procesas suvokiamas kaip savaime suprantama šiuolaikinio pedagogo darbo dalis. Įsivertindamas savo nuveiktus darbus ir stebėdamas bei vertindamas vaikų pasiekimus ir pažangą, pedagogas save įstato į vertintojo - stebėtojo vaidmenį, kurio pagrindinis tikslas įvertinti savo indėlį į ugdymo procesą, atskleisti vaikų individualius gebėjimus ir galias bei išlaikyti palankius santykius su visais ugdymo proceso dalyviais. Anot Kondratavičienės, (2015, p.110) pedagogas sprendimus apie vaikų pasiekimų vertinimą priima kartu su tėvais, specialistais, todėl svarbu, kokį santykį patys sukuria.

Negalima užmiršti dar vieno vaidmens, kuris labiau aktualus ankstyvojo ugdymo grupėse, tačiau ne mažiau svarbus ir ikimokykliniame amžiuje, auklėtojas, kaip globėjas. Vaikai iš prigimties yra be galo smalsūs ir nuolat ieškantys naujovių, drąsiai jas išbandantys, suaugusysis turi sudaryti tokias sąlygas, kad vaikas galėtų patirti atradimo džiaugsmą ir suteikti jam tokią globą, kuri užtikrintų fizinį ir emocinį saugumą. Tokiame amžiuje labai svarbi emocinė gerovė, pozityvi aplinka ir pasitikėjimu grįsti santykiai. Remiantis Masiliauskienės ir Smilgienės (2011, p.65) atliktu tyrimu apie pedagogų profesinį įvaizdį, net patys pedagogai save sieja su pedagogo – globėjo vaidmeniu, prieinama prie išvados, kad ikimokyklinio ugdymo profesija yra neatsiejama nuo pašaukimo šiam darbui ir meilės vaikams. Kaip žinoma, pedagogikos profesiją atstovai dažnai susiduria su profesinio perdegimo sunkumais, kurie pasižymi emociniu atsitraukimu, distancijos ir atsiskyrimo sukūrimu, formaliais ir beasmeniais santykiais (Abromaitienė, Stanišauskienė, 2014, p.13). Tokiu atveju santykiai tarp vaikų ir pedagogo nebus globėjiški ir grįsti pasitikėjimu, tiek pedagogas, tiek vaikai vengs artimo kontakto, emocinio ryšio, sąveikų, automatiškai, ugdymo kokybė labai suprastės. Vaikus geriausiai pažįsta tėvai, todėl norint stiprinti ryšį su vaikais, tikėtis jų pasitikėjimo, būtina bendradarbiauti su tėvais. Apibūdinant bendradarbiavimo sritis, viena iš jų ir yra globos klausimai, jų tęstinumas ugdymo įstaigoje, kad vaikai, jaustųsi emociškai saugūs. „Išskiriant tėvų ir ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų bendradarbiavimą, siejama su tinkama vaiko globa <...>“ (Burvytė, 2013, p.122). Žinoma, ikimokykliniame amžiuje globėjo vaidmuo vis tik apima ir fizinių poreikių tenkinimą, pavyzdžiui, pagalba naudojantis tualetu, apsirengiant ir nusirengiant, mokantis naudoti stalo įrankius. Kad ir kokie tai savaime suprantami ir nuo kasdienio gyvenimo neatsiejami dalykai, vaikai turi jaustis saugūs ir pasitikėti pedagogu, nebijoti paprašyti pagalbos, jausti pozityvų padrąsinimą ir palaikymą. Todėl remiantis Burvytės (2017, p.6) mintimis, svarbu padėti vaikui išmokti elgtis visuomenėje ir gebėti pozityviai, neužgaunant savęs ir kitų, tenkinti savo poreikius. Nors kalbant apie pedagogo vaidmenį dažniausiai pabrėžiame profesines kompetencijas, nuolatinį mokymąsi, tobulėjimą, svarbu neužmiršti ir pačių elementariausių priežiūros ir globos savybių.

Apibendrinant, ikimokykliniame ugdyme pedagogo universalumas ir gebėjimas prisitaikyti situacijoje yra bene svarbiausi jo vaidmenys. Auklėtojas gali būti žinių perteikėjas, vertintojas, bendradarbiautojas, stebėtojas, ugdymo proceso organizatorius, pagalbininkas ir visi šie vaidmenys tarpusavyje susiję kasdienėje pedagogo darbo praktikoje. Gebėjimas tinkamai pasirinkti vaidmenį ir prisitaikyti prie skirtingų situacijų įrodo pedagogo profesionalumą ir įgytas profesines kompetencijas. Svarbus ne tik ikimokyklinio ugdymo pedagogo kaip profesionalo, tačiau taip pat asmeninis tobulėjimas, domėjimasis naujovėmis ir

individualiai išsikeltų tikslų siekis. Todėl galima teigti, kad pedagogo profesija neatsiejama nuo nuolatinio mokymosi idėjos.

2. SKAITMENINĖS PRIEMONĖS IR JŲ REIKŠMĖ IKIMOKYKLINIAME UGDYME

Mūsų gyvenamąjį laikotarpį drąsiai galime vadinti informacinių technologijų klestėjimo metu. Šiuolaikinės visuomenės narys retai praleidžia dieną nesinaudodamas įvairiomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis. Taip yra todėl, kad šios ateina į darbą, mokslą, laisvalaikį, pramogas, hobius. Šiandien neišėję iš namų galime apsipirkti, sumokėti mokesčius, rezervuoti viešbučius, nusipirkti keliones ir nuotolinio aptarnavimo sritys nuolat plečiasi ir tobulėja. Lygiai taip pat plečiasi ir tam tikrų skaitmeninių priemonių poreikis. Žmonės ima vis labiau suprasti skaitmeninio raštingumo poreikį bei svarbą, todėl kinta naudojimosi ir dalijimosi informacija suvokimas. Navikienė ir Varnas (2016, p. 76) teigia, kad skaitmeninis pasaulis tarsi ima diktuoti naujas taisykles, kurios paremtos gebėjimu greitai surasti informaciją, ją apdoroti, nuolat naudotis naujovėmis ir jas pažinti. Žmonės ima ne tik ieškoti, tačiau noriai dalijasi savo sukaupta patirtimi ir informacija, o tai padeda padaryti informacinės technologijos, kurios lengvai leidžia siųsti, kopijuoti, redaguoti ir tobulinti medžiagą. Nors Kelpšienė (2020, p.153) teigia, kad pedagogai dažniau renkasi naudotis jau sukurtais priemonėmis, galima kelti hipotezę, kad dabartiniame kontekste, kai yra išaugęs skaitmeninių priemonių poreikis, pedagogai pakankamai dažnai renkasi ne tik naudotis jau kitų sukurta informacija, tačiau aktyviau kuria ir dalijasi patys. Dėl dalijimosi gerąja patirtimi, gebėjimas naudotis ir manipuluoti technologijomis yra svarbi pedagogų profesinių kompetencijų dalis. Pavyzdžiui, knygoje „Skaitmeninis švietimas mokyklose Europoje“, minima, kad Europos ir nacionalinėje politikoje jau seniai pripažįstamas poreikis, kad piliečiai suvoktų, kad būtent skaitmeninis raštingumas ir skaitmeninė kompetencija turi būti plėtojami visą gyvenimą, žengiant koją kojon su technologijomis (Bourgeois, Birch ir Dovydovskaja, 2019, p.4). Tai rodo, kad skaitmeninių priemonių poreikis ir jų reikšmė vis labiau atsiskleidžia švietimo kontekste.

Ne išimtis yra ir ikimokyklinis ugdymas. Vaikai namuose vis ankstesniame amžiuje pradeda naudotis technologijomis, perpranta jų veikimo principus ir noriai įsitraukia į technologijomis grįstas veiklas. Darželio pedagogai pastebi, kad naudojant informacines komunikacines priemones vaikai aktyviau įsitraukia į veiklas, noriai veikia savarankiškai ir plėtoja daugelį kompetencijų. „Galima pagrįstai teigti, kad skaitmeninis mokymo(si) turinys yra perspektyvus būdas siekiant gerinti ugdymo procesą“ (Lamanauskas, Šlekienė, Raugulienė ir Bilbokaitė, 2011, p.9). Nors šaltinis išleistas prieš dešimtmetį, su kiekviena diena

skaitmeninių priemonių poreikis ir reikšmė ugdyme darosi vis aktualesni. Siekiant tikslingai išnaudoti technologijas atsirado tam tikros skaitmeninės priemonės. Jomis pradėjo dalintis ne tik pedagogai, tačiau ir švietimą Lietuvoje reguliuojančios institucijos. Covid-19 laikotarpiu buvo gausiai papildytas skaitmeninių priemonių sąrašas, nacionalinė švietimo agentūra pateikė susistemintus, laisvai internete prieinamus skaitmeninių priemonių resursus. Nors dauguma pateiktų priemonių priskiriama prie pradinio ugdymo, tačiau sąrašė galima atrasti ir pritaikyti daugelį iš jų ir ikimokykliniame ugdyme. Ikimokyklinio ugdymo skiltis taip pat nuolat pildoma, tačiau yra kiek siauresnė ir skaitmeninių priemonių sąrašas kiek mažesnis, būtent tai įtakoja pedagogų skaitmeninio raštingumo kompetencijų plėtimą ir naujų priemonių kūrimą bei tobulinimą. Suvokus skaitmeninių priemonių reikšmę pedagogai ėmė burtis į grupes ir aktyviai dalintis informacija, atradimais, naujai sukurtomis skaitmeninėmis priemonėmis.

Nors niekas neabejoja skaitmeninių priemonių nauda ir reikalingumu, tačiau susiklosčiusios Covid-19 situacijos kontekste, kai visa švietimo bendruomenė persikėlė į virtualią erdvę ir buvo priversti dirbti nuotoliniu būdu, įsitikino, kaip svarbu yra plėsti ugdymo(si) suvokimą ir praturtinti tradicinį kontaktinį ugdymą skaitmeninių priemonių pagalba. Camilleri ir Camilleri (2017, p.20) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad pedagogai supranta informacinių technologijų naudą bei reikalingumą, taip pat pabrėžiama, kad pedagogai yra pasiryžę pritaikyti savo taikomas metodikas įtraukiant informacines komunikacines technologijas, tačiau nėra užtikrinti ar galėtų jas integruoti į tam tikras veiklas. Tai reiškia, kad vis dažniau pereinama prie minties, kad vis tik tradicinis, kontaktinis ugdymas būtų nuolat papildomas informacinių technologijų integracija ir skaitmeninių priemonių įtraukimu į ugdomasias veiklas. Skaitmeninių priemonių reikalingumą pastiprina Zaranis, Kalogiannakis ir Papadakis (2013, p.1) paminėdami, kad darželio grupėje tikslingai suplanuota edukacinė veikla, integruojant skaitmenines priemones, gali tapti galinga ir efektyvia mokymosi priemone.

„Šių dienų pasaulyje nepaprastai svarbų vaidmenį vaidina informacinės komunikacinės technologijos – jos apima kone visas asmens gyvenimo sferas: tiek darbo, tiek mokymosi, tiek namų, tiek socialinės interakcijos ir t.t.“ (Dudaitė ir Prakapas, 2017, p.206). Šios sąvokos kelia asociacijas su kompiuteriu, telefonu, planšetiniais kompiuteriais ir kitais išmaniaisiais prietaisais. Šiuolaikinėje visuomenėje skaitmeninės priemonės yra suprantamos kur kas plačiau nei kompiuteris. Šalia jo atsiranda mobiliosios įrangos, programėlės, kurios suteikia galimybę ugdytis ne tik tarp keturių sienų, bet ir kitose ugdomosiose erdvėse, pavyzdžiui, lauke, sode, smėlio dėžėje. (Schriever, 2018, p.57). Ikimokykliniame ugdyme, kuriame siekiama įvairiapusės dalykų integracijos, patirtinio vaikų ugdymo, pedagogo gebėjimų diferencijuoti ugdymo procesą, skaitmenines priemones pritaikyti nesunku. Pavyzdžiui, vaikams žaidžiant

smėlio dėžėje yra iškasamas sliekas, turint po ranka išmanųjį įrenginį, čia pat vietoje potyrį ir prigimtinį smalsumą galima patenkinti suradus reikiamą informaciją internete. Edukaciniai filmukai apie dirvos gyventojus, jų paskirtį, gyvenimo ypatumus leis vaikams ne tik susipažinti su atrastu bestuburiu, bet praturtinti savo supratimą to nė nepajuntant ir netraktuojant kaip mokymosi. Taigi, technologijoms tobulėjant ir vis labiau prisitaikant prie žmonių poreikių atsiranda ir naujų su jomis susijusių pagalbinių priemonių. Viena iš jų – skaitmeninės ugdymo(si) priemonės. Ikimokyklinis ugdymas vis plačiau organizuojamas pasitelkiant skaitmenines priemones, kurias kuria ir nuolat tobulina prisitaikydami prie savo ugdomojo konteksto patys pedagogai, todėl skaitmeninis raštingumas tampa viena iš svarbiausių ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų. Skaitmeninės priemonės ikimokykliniame ugdyme tampa efektyvia ir plačiai išnaudojama ugdymo priemone. Tokia skaitmeninių priemonių įtrauktis į ugdymo procesą suvokiama kiek plačiau, nei gebėjimas surasti reikiamą informaciją. Kartu su technologijomis atsiranda ir nauji poreikiai, galimybė mobiliai jas naudoti, pritaikyti tam tikrose veiklose ar integruoti ugdymo metu. Ikimokykliniame ugdyme informacinių komunikacinių priemonių pagalba vis dažniau imama diskutuoti apie skaitmeninių priemonių naudą, svarbą ir tikslingą išnaudojimą. Dabartiniai vaikai yra vadinami skaitmenine karta, nes jų kasdienybė yra praturtina įvairiausiomis informacinėmis komunikacinėmis priemonėmis. Vis tik reiktų nepamiršti, kad nors vaikai yra imlūs technologijoms ir jas lanksčiai naudoja, jiems taip pat reikia laiko ir vietos susipažinti su tekstais ar kitais objektais iki perprantant veikimo principus. (Mcglynn-Stewart, Brathwaite, Hobman, Maguire ir Mogyorodi, 2018, P.43). Ikimokyklinio amžiaus vaikai dažnu atveju dar neskaityto, todėl pažintis su technologijomis yra kiek kitokia, vaikai stengiasi vaizdinės atminties pagalba prisiminti veiksmų seką, tam tikrų mygtukų funkcijas ar veikimo principus.

Nagrinėjant ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, atrandamos skirtingos vaikų pasiekimų sritys, tačiau vaikams žaidžiant, tyrinėjant aplinką, jų gebėjimai ir įgūdžiai dažnai vystosi sparčiau, nei užsiimant ugdomosiomis veiklomis, nes būtent žaidimas ir yra pagrindinis vaikų ugdymo metodas. Vaikų laisvą žaidimą praturtinant pedagogo tinkamai parinktomis skaitmeninėmis priemonėmis lengviau įgyvendinami iškelti ugdymo tikslai. Tai pastebi ne tik pedagogai dirbantys su savo ugdytiniais, bet ir mokslininkai, kurie savo darbuose tyrinėja skaitmeninių priemonių poveikį vaikams. „Laikraščių straipsniuose ir mokslo darbuose parodomas naujausių technologijų edukacinis potencialas, jų poveikis vaikų socialiniams įgūdžiams, žaidimo įgūdžiams, kalbos įgūdžiams, vaidmuo derybose ir bendradarbiavime bei, žinoma, skaitmeninės raidos plėtra“ (Sandvik, 2012, p.152). Matant visų edukacinių technologijų teigiamą poveikį vaikų pasiekimams, suprantamas padidėjęs jų poreikis, kūrimas bei panaudojimas. Kita vertu, ne visus vaikų sugalvotus žaidimus įmanoma įgyvendinti siekiant

vaikų saugumo arba paprasčiausiai neturint tinkamų sąlygų. Tokiu atveju galima pasinaudoti virtualia erdve, dirbtinai sukurta aplinka, priemonėmis, kurios sukuri tikro žaidimo jausmą ir išgyvenimus. „Nesvarbu, koks konkrečiai stereotipas apie skaitmeninį žaidimą yra susiformavęs, jis dažnai pasižymi šiais ypatumais: yra itin pripildytas jausmų, susijęs su emocijomis ir pirmine patirtimi, tai daro įtaką naujos patirties formavimuisi, yra ryškus socialinis stereotipo formavimosi apie skaitmeninius žaidimus aspektas, kuris susijęs ir stereotipo sustiprinimu“ (Vitytė, 2019, p.189). Skaitmeninio žaidimo pagalba vaikams sudaromos platesnės patirties galimybės ir sąlygos, pavyzdžiui, Lietuvoje neturint galimybės pasivaikščioti dykumoje, skaitmeninių priemonių pagalba, įmanoma nusikelti kur panorėjus, virtualiai tyrinėti aplinką, vietos požymius. Remiantis McGlynn-Stewart, Brathwaite, Hobman, Maguire ir Mogyorodi (2018, p.40), Negalima teigti, kad skaitmeninės priemonės tarsi išstumia tradicines veiklas, tokias kaip vaidmenų žaidimas, atvirkščiai, vaikai pradeda kaupti skaitmeninę patirtį ir gebėjimus dar įvairesniam skaitmeniniam veikimui, taip išplėsdami savo, jau tyrinėtą spektrą, įrankius, praktikas, patirtis. Pastebint skaitmeninių priemonių reikšmę, darželiuose vis plačiau tradicinį ugdymą siekiama praturtinti ir skaitmeniniu turiniu.

Skaitmeninių priemonių svarba ir reikšmė, niekada nebuvo tokia aktuali ir ryški kaip covid-19 pandemijos atveju. Visiems švietimo paslaugų gavėjams persikėlus iš kontaktnio ugdymo į nuotolinį, daugiau dėmesio skiriama ir skaitmeninio turinio kūrimui. Nagrinėjant nuotolinio mokymosi vadovą, didžiąją dalį teiginių ir patarimų galima panaudoti ir ikimokyklinio ugdymo švietimo grandyje. Pavyzdžiui, nuotolinio ugdymo skaitmeninės medžiagos paskirtis ir panaudojimo prasmingumas apibūdinamas kaip įvairiapusio ir patrauklaus mokymosi, šiuo atveju ugdymo(si) pagalbininkas (Nuotolinio mokymosi vadovas, 2020, p.17). To paties šaltinio pateiktoje medžiagoje pateikiamos ir rekomendacijos, kurių reikėtų laikytis siekiant įvairiapusiško, tikslingo ir prasmingo veikimo. Patarimai orientuoti į tam tikras sritis: duomenų rinkimui, žaidimo elementų taikymui, vertinimo ir įsivertinimo, bendravimo ir bendradarbiavimo (Nuotolinio mokymosi vadovas, 2020, p.17). Todėl, galima teigti, kad skaitmeninės priemonės galima pritaikyti daugelyje sričių, tiek pedagogo organizacinėje veikloje, tiek tiesiogiai dirbant su vaikais. Dauguma mokytojų sutinka, kad skaitmeninių technologijų naudojimas yra naudingas vaikams ir jie įžvelgia tam tikrus naudojimo plusus ar net pranašumą, tokius kaip informacijos prieinamumas, įrankių patrauklumas ir pačių vaikų gebėjimas naudotis jomis (Al-Hezam, 2021, p.51). Savo pačių darbo planavimui, vaikų vertinimui ar įsivertinimui, didžioji dalis pedagogų renkasi laiko patikrintus popierinius planus, šablonus, šiek tiek juos koreguodami pagal situaciją konkrečioje grupėje, nors plačiau mąstant, skaitmeninės priemonės konkrečioje srityje palengvina darbą. Pavyzdžiui, kaip teigia nuotolinio mokymosi vadovas (2020, p.20), apibendrintas vertinimas

skaitmeninėje erdvėje su pažangiomis skaitmeninėmis priemonėmis leidžia kaupti ir stebėti besiuogančiųjų gebėjimus, pažangumą ir pasiekimus. Kita nuomonė apie vertinimą taip pat įdomi, Ackerman teigia (2020, p.4), kad ir kiek daug pliusų skaitmeninės priemonės turi, pavyzdžiui, vertinimo srityje skaitmeninės priemonės nėra patikimos tiek, kad pakeistų auklėtojo kaip vertintojo vaidmenį, vis tik pastarąjį metodą laiko patikimesniu. Tame pačiame šaltinyje keliama idėja, kad būtų įdomu ištirti darželio auklėtojų suvokimą apie skaitmeninių priemonių vertę ir naudą ikimokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimui. Kelpšienės (2020, p.154), vienas iš vaikų švietimo iššūkių - suteikti jiems galimybę abstrakčiai mąstyti, sudėtingą informaciją jiems perteikti jiems suprantamais ir priimtinais būdais ir metodais, išnaudojant materialias priemones. Todėl, skaitmeninės priemonės, kaip teigia anksčiau apžvelgti šaltiniai ir yra šiuolaikinių vaikų lengvai suvokiamas ir naudojamas technologinių galimybių siūlomas produktas.

Nuotolinio ugdymo vadovas teigia (2020, p.46), kad nuotolinio ugdymo teikimo metu, pats pedagogas skaitmeninį turinį gali tvarkyti, kaupti, naudoti, prisitaikyti savo ugdomajame kontekste ir juo dalintis įvairiose virtualiose erdvėse, tokiose kaip virtualios aplinkos, tinklaraščiai ir kita. Tai reiškia, kad skaitmeninės priemonės ir jų įtaka vaikams priklauso nuo auklėtojo pasirinkimo, įdedamų pastangų, gebėjimo dirbti su technologijomis. Pedagogų profesijos kompetencijų apraše, tyrinėjant pedagogo bendrąsias kompetencijas, apibrėžiama ir naujų technologijų ir informacijos valdymo kompetencija. „Mokėjimas ir sugebėjimas naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir įranga, informacijos paieškos šaltiniais, rengiant tekstinę ir vaizdinę informaciją, ugdyti mokinių informacinę ir virtualaus bendravimo kultūrą sistemingai plėtojant jų skaitmeninį raštingumą“ (Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2015, p.3). Todėl į skaitmenines priemones žvelgiama ne tik kaip į naudojamą objektą, tačiau kaip į nuolat keičiamą, tobulinamą, prisitaikomą tam tikrame kontekste darbo įrankį. Kaip teigia Dudaitė ir Prakapas (2017, p.207), ne pačios technologijos yra vertybė, o jų pagalba naujai sukurtos galimybės, kurių išnaudojimas priklauso tik nuo asmeninių gebėjimų ir požiūrio. Viena iš informacinių komunikacinių technologijų sukurtų galimybių ir yra skaitmeninės priemonės ir jų reikšmė ikimokykliniame ugdyme. „Visi skaitmeninio pobūdžio objektai taikomi siekiant ugdymo veiksmingumo“ (Augustaitienė ir Pocienė, 2016, p.45).

Taigi, skaitmeninės priemonės ir jų reikšmė ugdyme yra nenuginčijama tiek praktiškai dirbantys pedagogai, tiek mokslininkai nagrinėjantys sąveikas ir atliekantys tyrimus susijusius su skaitmeninių priemonių integracija sutinka, kad tikslingas priemonių naudojimas yra efektyvus ugdymo gerinimo pasirinkimas. Skaitmeninių priemonių suvokimas ikimokyklinio ugdymo bendruomenėje darosi vis platesnis, vis daugiau kalbama apie universalų, integralų jų

panaudojimą ir pritaikymą įvairiose srityse. Po truputį imama suvokti jų vertę ir nauda ugdymo procesuose. Šiuolaikiniai vaikai savo aplinkoje susipažįsta su vis daugiau skaitmeninių prietaisų, todėl jų pažintis ir naudojimas jomis yra vis natūralesnis ir lengvesnis, vis dažniau pastebimas didesnis vaikų susidomėjimas teikiama informacija skaitmeninių priemonių pagalba. Pedagogų, tėvų ir ugdymo specialistų bendruomenė skaitmenines priemones vis dažniau priima kaip natūralią, vaikams priimtina ugdymo priemonę. Pastebima, kad nuo vaikystės su skaitmeninėmis priemonėmis sąveikaujantiems vaikams tai gali būti naujas ugdymosi būdas, šių priemonių veikimo sistema jiems pažįstama ir artima, todėl jų integracija į ugdymosi procesus paskatins didesnės dalies vaikų susidomėjimą ir įsitraukimą.

2.1. Skaitmeninio ugdymo teisinis reglamentavimas ir situacija Lietuvoje

Siekiant nagrinėti Lietuvos skaitmeninio švietimo padėtį, vertėtų pradėti nuo institucijų, kurios prisideda prie Lietuvos švietimo formavimosi. Lietuva yra Europos sąjungos narė, todėl Europos švietimo erdvė yra plačiai susijusi su Lietuva. Oficialioje Europos sąjungos internetinėje svetainėje pateikiamas 2021-2028 metų skaitmeninio švietimo veikslų planas, kuris sudėlioja prioritetines švietimo sritis. Kaip pristatoma puslapyje, plane yra pateikiama bendra vizija dėl kokybiško ir įtraukaus, prieinamo skaitmeninio švietimo. Pristatoma, kad šiuo planu yra siekiama pasimokymo iš pandeminės situacijos ir siekiama, kad švietimas prisitaikytų prie skaitmeninio amžiaus iššūkių. Kitaip tariant, Covid-19 situacija puikiai parodė, kad nors skaitmeniniai ištekliai jau yra pakankamai plačiai naudojami įvairiose gyvenimo srityse, vis tik švietimo lygmenyje turi atsirasti tam tikri pokyčiai, kad jų reikšmė ir svarba būtų įvertinta. Tyrinėjant skaitmeninių švietimo veiksmų planą Europos komisijos pateiktoje vizijoje ir parengtame veiksmų plane pateikiami du pagrindiniai prioritetai, į kuriuos 2021 -2027 bus kreipiamas daugiausia dėmesio, siekiant pasimokyti iš Covid-19 situacijos. Pirmasis prioritetas – efektyvios skaitmeninės švietimo ekosistemos plėtros skatinimas, o kad tai įgyvendinti kaip reikalingi apsektai išskiriami tam tikri elementai. Vienas iš jų yra skaitmeninių kompetencijų turintys ir išmanantys mokytojai, o kitas kokybiškas mokymosi turinys, ką galima interpretuoti, kaip medžiagą, ugdymo priemones ir būdus, kurie būtų saugūs ir patikimi naudojant švietimo tikslais (2021–2027 m. *skaitmeninio švietimo veiksmų planas Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus*; 2020, p.11-13). Švietimo sistema atsižvelgiant į laikmečio kontekstą, kartų savybes, susiklosčiusias nenumatytas situacijas nuolat keičia ir tobulina švietimo planus, strategijas. Kintant bendrosioms ugdymo programoms, šiuo atveju ikimokyklinio ugdymo bendrosioms programoms, keičiasi ir skaitmeninių priemonių vaidmuo.

„Skaitmeninę pertvarką švietimo srityje skatina junglumo pažanga, vis gausesnis prietaisų ir skaitmeninių taikomųjų programų naudojimas, individualaus lankstumo poreikis ir vis auganti skaitmeninių įgūdžių paklausa“ (2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas *Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus*; 2020, p.1). Švietimo dokumentai, planai, strategijos yra nuolat atnaujinami, dėl tam tikrų priežasčių, gyvenamuoju laikotarpiu pokyčiams sąlygas sudarė ir paspartino Covid-19 pandemija. Nuolatinis ir didėjantis visuomenės skaitmeninimas, taip pat pokyčiai pati technologija lemia tai, kad strategijos ir politika greitai pasensta. Europos šalys turi nuolat peržiūrėti ir plėtoti naują strateginę politiką ir priemonės patenkinti naujus aukštos kokybės skaitmeninio švietimo reikalavimus. Todėl, praktiškai visos švietimo sistemos turi skaitmeninio švietimo strategijas (Bourgeois, Birch ir Dovydovskaja, 2019, p.14), tai viena iš priežasčių, kodėl skirtingos šalys skaitmeninį pasaulį priėmė skirtingai, vieni drąsiai pasitiko nuotolinį ugdymą, nes skaitmeninio švietimo strategijos buvo plėtojamos ir plačiai taikomos, na o kiti turėjo galimybę suprasti, kur darė klaidas reglamentuodami savo šalies skaitmeninį švietimą, kai pradėjus jį taikyti iškilo sunkumų.

Karantino laikotarpiu, kai didžioji dalis pedagogų nuotolinį ugdymą laikė iššūkiu, imta ieškoti situacijos valdymo būdų. Vienas iš jų, Nacionalinės švietimo agentūros prisijungimas prie įvairių projektų ir mokymų organizavimas. Mokymai nukreipti į pedagogų skaitmeninių įgūdžių tobulinimą, taip pat nacionalinė švietimo agentūra savo internetiniame puslapyje skelbia, kad yra pasiruošusi patenkinti švietimo bendruomenės poreikius ir rekomenduoti kokybiškus, patikimus ir nemokamus skaitmeninio raštingumo kursus. Siekiant kokybiško mokymų rezultato, pagal asmeninį gebėjimų lygį, pateikiamos net kelios mokymų programos, kad įsivertinus savo turimas žinias ir įgūdžius, švietimo specialistai pasirinktų sau tinkamiausią kursą. Mokymų tikslai labai įvairūs, vieni orientuoti saugų elektroninio pašto naudojimui, kiti į bendradarbiavimą internetinėje erdvėje, saugų medžiagos dalijimąsi, jos redagavimą, naudojimąsi debesų funkcijomis. Dar kiti yra nukreipti konkrečiai į pranešimo rengimo įgūdžius, taip pat yra išskirti nuotraukų apdorojimo ir saugaus dalijimosi mokymai, kurie apibūdinami, kaip nuotraukų koregavimo, saugaus dalijimosi ir koliažų kūrimo mokymai. Na ir dar vieni saugaus naršymo, asmens duomenų apsaugos, kritinio vertinimo svetainių turiniui skirti mokymai. Visus šiuos mokymus organizuoja nacionalinė švietimo agentūra drauge su projektu „Prisijungusi Lietuva“.

Švietimo naujienų puslapyje sukurti patarimai nuotolinio darbo organizavimui, kurie skirti pedagogams bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų tėvams. Idėjos labai įvairios, pedagogams siūloma kurti video medžiaga 15-20 min., organizuoti konferencinius skambučius, na o tėvams nebijoti prašyti pagalbos, pavyzdžiui, nuotoliniu būdu organizuoti

specialistų, teikiančių pagalbą vaikui, individualius skambučius, vaidmeninių žaidimų organizavimą, su galimybe vaikams pamėgdžioti matytas situacijas. Žinoma, raginama nepamiršti ir kitų veiklų, kurios skatintų fizinį aktyvumą, aplinkos pažinimą, ugdytų kasdienos gyvenimo įgūdžius. Švietimo naujienų tinklalapyje pateikiami keli skaitmeniniai ištekliai skirti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms. Pedagogams siūlomos nuorodos į audio pasakų šaltinius, nuorodos į youtube platformą su naudinga informacija ir mokomaisiais filmukais. Susistemintos svetainės, kuriose galima atrasti eksperimentų pavyzdžių, naujų tradicinio ugdymo papildymo idėjų, taip pat kūrybiškumą skatinančių veiklų, žaidimų ir kitų veiklų. Skaitmeninį turinį kuria ne tik specialistai bet ir patys ugdytojai ir net ugdytiniai su įvairiais įrankiais. „Technologinė ir programinė mokymo priemonių pasiūla pasaulyje yra įvairi, tačiau kontekstuali pasiūla, deranti prie Lietuvos mokykloje dirbančio mokytojo poreikių, iki šiol tėra kukli“ (Dudaitė ir Prakapas, 2017, p.207). Taip patys pedagogai susikuria sau patogius ir poreikius atitinkančius skaitmeninius išteklius. „Nemaža dalis mokymo(si) objektų yra prieinama per mokytojų dalykininkų asociacijų ir pedagogų lyderių administruojamas interneto svetaines, tinklaraščius, socialinius tinklus ir kitus komunikacijos kanalus“ (Nuotolinio mokymosi vadovas, 2020, p.44). Nacionalinė švietimo agentūra susitemino ir pateikė skaitmeninių priemonių sąrašus su trumpomis anotacijomis bei suskirstymu į sritis bei dalykus, todėl skaitmeninis ugdymas Lietuvoje nuo šiol aktyviau tyrinėjamas ir plačiau išnaudojamas. Ikimokyklinio ugdymo dokumentuose taip pat apibrėžiamas skaitmeninių priemonių vaidmuo. Štai pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose teigiama, kad turi būti sudarytos sąlygos vaikams pažinti juos supančias aplinkas, objektus, pasitelkiant išvykas, knygas ir skaitmenines priemones bei internetą (2015, p.77). „Vaikams turi būti laisvai prieinami įvairūs buityje naudojami prietaisai, gamtinė medžiaga, vaikiškos knygos, enciklopedijos, skaitmeninės technologijos, internetas“ (ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015, p.167). Na o štai ikimokyklinio ugdymo pasiekimų apraše (2014), skaitmeninis raštingumas pateikiamas beveik visose ugdymo žingsneliuose, kiekvienoje srityje vaikas turi gebėti tikslingai išnaudoti technologijas, gebėti saugiai jomis naudotis.

Apibendrinant Lietuvos ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančius dokumentus jie pakankamai siaurai apibrėžia skaitmeninių technologijų taikymą ir kokybišką jų išnaudojimą, tačiau stebint pandemijos kontekstą galima tikėtis tam tikrų pokyčių ir didesnės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skaitmenizacijos. Nors dokumentuose yra apibrėžiamas skaitmeninių priemonių vaidmuo, tam tikri pedagogams prieinami skaitmeniniai objektai vis tik galima teigti, kad jų pasirinkimas ir pritaikymo galimybės yra gana kuklios. Skaitmeninio švietimo dokumentai nuolat atnaujinami atsižvelgiant į pasaulio ir Lietuvos ugdymo pokyčius

ir atnaujinimus, na o skaitmeninis turinys vis labiau plečiamas pačių pedagogų ir nuolat tobulinamų skaitmeninių įgūdžių dėka skaitmeninių priemonių sąrašas pildysis.

2.2. Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių įvairovė ir jų panaudojimo galimybės ikimokykliniame ugdyme

Geriausiai skaitmeninių priemonių pasaulį tyrinėja praktiškai su jomis dirbantys konkrečių darželių pedagogai, todėl atradimais ir pasiteisinusių priemonių sąrašais dalijasi įvairių miestų ir kaimų internetiniuose įstaigų puslapiuose.

Skuodo lopšelio – darželio internetinėje svetainėje akivaizdžiai matomas inovatyvus požiūris į šiuolaikinį ugdymą. Skaitmeninės priemonės, pasak jų svetainės, skaitmenines priemones galima skirstyti į dvi kategorijas, tai priemonės, kurios jau yra sukurtos ir laisvai prieinamos ir tos kurias kuria patys pedagogai. Šio konkretaus darželio skaitmeninių priemonių naudojimas nukreiptas konkrečia linkme – vaikų kalbos lavinimui. Interaktyvių priemonių pagalba vaikai gali išgirsti garus, taisyklingai tariamus žodžius, atkartoti, ką išgirdo. Įstaiga pateikia lietuvių autorių sėkmingai pritaikytas skaitmenines programėles. „<...> „Ežiuko nuotyčiai“, „Mokykis spalvas“, „Formos“, „Kūno dalys“, „Stalo etiketas“, „Gyvūnai“, „Kakė makė“, programėles pritaikytas kompiuteriams – „Saulytučiai“, „Žaliapėdis“, „Knygos kelias“. Akivaizdu, kad programėlių įvairovė aprėpia visas ugdytinas vaikų sritis, vienos jų nukreiptis į aplinkos pažinimą, kitos į kasdienių gyvenimo įgūdžių ugdymą, dar kitos į sakytinę ir rašytinę kalbas. Kaip jau prieš tai nagrinėtoje literatūroje, taip ir šiame tinklalapyje sutinkama su nuomone, kad edukacinių programėlių Lietuvoje nėra daug, pasiūla ir pasirinkimas gana mažas. Todėl įstaigoje dirbantys pedagogai naudodami Learning apps, Wordwall, Jigsawplanet platformas aktyviai kuria savo skaitmenines priemones. Kaip vieną iš skaitmeninių priemonių Skuodo lopšelis-darželis pristato skaitmenines korteles, kurios skirtos kalbos problemoms spręsti. Jas savarankiškai galima susikurti Bamboozle platformoje. Žaidimo proceso metu vaikams sudaroma galimybė atversti kortelę, skaičiuoti taškus, teisingai arba neteisingai atlikti užduotis. Dar viena iš tinklalapyje nurodomų skaitmeninių priemonių kūrimo platformų – Mystorybook. Platforma skirta istorijų, pasakojimų, tekstų kūrimui. Skaitmeninė priemonė leidžia dirbti tiek grupėje, tiek su tėveliais namuose. Sudaromos galimybės bendradarbiauti su tėvais, pratęsti ugdymą namuose, pristatyti nuveiktus darbus. Kaip teigiama tinklalapyje, programa padeda ugdyti vaikų rišlią kalbą, ugdo gebėjimus užduoti ir atsakyti į klausimus, vaikai mokosi taisyklingai sudėlioti sakinius.

Rengdami nuotolinio ugdymo gaires, rekomendacijas, tvarkos aprašus dauguma darželių juose pateikė naudingų nuorodų skaitmeniniams ištekliams atrasti. Vilniaus lopšelis –

darželis „Mažylis“ taip pat pasidalijo keletu nuorodų. Viena iš jų skirta mažiesiems gamtos mylėtojams, tai nuoroda į jaunojo gamtos reindžerio svetainę, kurioje galima surasti interaktyvių užduotėlių. Kita darželio pateikiama platforma „EDUKA klasė“ skirta vyriausiems darželio vaikams. Nuotolinio ugdymo(si) organizavimo apraše teigiama, kad platformoje yra pateikiamas visas „OPA PA“ skaitmeninis turinys. Dauguma darželių kaip skaitmeninę priemonę pateikia „Vakaro pasakos“ platforma, kurioje gausu įvairiausių pasakų mažyliams. Pasakų naudos ir pritaikomumo ugdymo kontekste vertė yra didžiulė, todėl skaitmeninės pasakos puiki alternatyva neskaitantiems ugdytiniais. Ikimokyklinio amžiaus vaikams pateikiama nuoroda į Gudručio Dučio svetainę, joje gausu įvairiausių žaidimų net patiems jauniausiems. Žaidimai skirti spalvų pažinimui, figūrų įsiminimui, atminties lavinimui, pažinčiai su skaičiais ir raidėmis. Dalis šios svetainės žaidimų lygių yra nemokama, todėl išbandyti gali visi. Darželio siūlomomis priemonėmis paprasta naudotis, aiškus ir iliustratyvus turinys sudomina mažąjį ugdytinį.

Vertingais skaitmeninių priemonių ištekliais dalijasi ir Vilniaus lopšelis –darželis „Pasakaitė“. Vieną iš pirmųjų skaitmeninių šaltinių turbūt galima pavadinti virtualiu logopedu. Svetainėje pateikiamas skirtingų garsų tarimo aprašymas, tam garsui lavinti skirtų pratimų idėjos, trumpi vaisto įrašai skirti stebėti lūpų darbui ir garsų įsiklausymui, ši priemonė yra nukreipta ne tik į sakininės ir rašytinės kalbos lavinimą, bet ir savivokos, savigarbos skatinimą bei aplinkos pažinimą. Vaikams turintiems kalbinių problemų svetainės turinys labai vertingas savo aiškia medžiaga ir lengvu jos išnaudojimu. Dar viena naudinga svetainė su skaitmeniniais žaidimais – „Matific.“ Pandemijos laikotarpiu, kai ypač svarbūs specialistų darbai su vaikais smarkiai pristabdyti, tėveliai gali išnaudoti šią priemonę namuose, o pedagogai tęstinumą išlaikyti ir ugdymo įstaigoje. Tinklapyje pateikiami įvairiausių sričių žaidimai. Svetainėje talpinamos skaitmeninės spalvinimo knygelės, skaitmeniniai stalo žaidimai, skaičiavimo užduotėlės pagal amžių, veiksmų sekos ir daugybė kitų. Panašaus formato veikloms pateikiama dar viena platforma – „Žiburėlis“. Spalvų rūšiavimo skaitmeniniai žaidimai, geometrinės figūros, skaičių pavadinimai. Dalis platformos skaitmeninių įrankių yra nemokami, todėl surasti, ką išmėginti ar pritaikyti ugdymo procese įmanoma.

Nacionalinė švietimo agentūra dalijasi ne tik aktualiais švietimo pokyčiais, supažindina švietimo bendruomenę su naujienomis, tačiau dalijasi ir konkrečiais skaitmeninių priemonių ištekliais. Nors didžioji dalis nurodomų skaitmeninių priemonių yra skirti mokyklinio amžiaus vaikams, tačiau galima atrasti ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo įstaigoms vertingų nuorodų. Viena iš pateiktų skaitmeninių priemonių – „Mudubudu“ Svetainėje didelė veiklų įvairovė, nuo spalvinimo, užduotėlių, karpinių, dainelių iki logopedo patarimų, naudingos

medžiagos tėveliams ir net būsimiems tėveliams. Šis skaitmeninis išteklius talpina įvairaus formato medžiagą, pateikia straipsnius, vaizdo medžiagą, garso įrašus, todėl turinio pritaikomumas gana platus. Šia skaitmenine priemone gali naudotis tiek pedagogai, tiek tėvai ir net savarankiškai technologijomis gebantys naudotis vaikai.

Dar kaip viena iš naudingų skaitmeninių priemonių – vaikų radijas. Puslapyje pateikiamos žaidimų idėjos, kūrybinių veiklų idėjos, įvairūs konkursai, galvosūkliai, receptai. Savo svetainėje jie skelbia, kad vaikų radijas yra unikali ir pirmoji tokia radijo stotis Lietuviams vaikams išsibarsčiusiems po visą pasaulį. Taip pat apibrėžiami konkretūs tikslai, į kuriuos orientuojantis atsirado ši priemonė. Pasak puslapio, siekiant socialinio vientisumo, kalbos kultūros, pilietiškumo, bendruomeniškumo, muzikinių gebėjimų ir emocinės sveikatos ugdymo ir buvo sukurta ši platforma. Vaikų radijas paplitęs vaikų darželiuose, žaidimų kambariuose bei vaikams skirtose erdvėse. Skaitmenine priemone lengva naudotis, todėl patys vaikai gali susipažinti su jos turiniu.

Dar viena nacionalinės švietimo agentūros pateikiama skaitmeninė priemonė panaši į vaikų radiją, tik kiek platesnio masto – „Vakaro žvaigždėlė.“ Ši platforma skirta ne tik radijui, bet kartu leidžiamas ir žurnalas, internetinis puslapis bei buvo transliuota televizijos laida. Internetiniame puslapyje pristatoma šios priemonės misija, kuri apibrėžia, kad masinių informacinių priemonių pagalba siekiama skatinti vaikų kūrybiškumą ir vaikų dorovę. Tinklapyje pateikiami konkursai, kūrybinės idėjos, muzika vaikams, biblijos vaikams elementai, pasakos ir žaidimai. Šiame puslapyje jau pateikiamos ne tik žaidimų idėjos bet ir skaitmeniniai žaidimai internetinėje erdvėje. Pastarosios skaitmeninės priemonės išskirtinumas yra dorovinis vaikų ugdymas ir supažindinimas su dvasiniais dalykais.

Pedagogų plačiai naudojama „Youtube“ platforma taip pat talpina kokybiškos medžiagos darbui su ikimokyklinio amžiaus vaikais. Viena iš pateikiamų nuorodų į logopedo pamokėles vaikams. Vos kelių ar keliolikos minučių vaizdo įrašai su įvairiais burnos, liežuvio, artikuliacijos, dėmesio koncentracijos, atminties ir daugeliu kitų pratimų. Kai kurie filmukai yra nukreipti tam tikra tema, pavyzdžiui, transportas, maistas, gyvūnai ir kitos. Vaizdo įrašų metu pasitelkiamos ir papildomos priemonės, paveikslėliai, temai reikalingi objektai, žaislai, todėl sudominti vaiką šia skaitmenine priemone nėra sunku. Nuotolinis logopedas, tarsi žaidimas, vaikams patinka kartoti ir mėgdžioti matytus objektus, o skaitmeninės kartos vaikams atvaizduoti ekrane matytus pratimus vienas malonumas.

Štai Vilniaus lopšelis – darželis Jurginėlis ne tik dalijasi nuorodomis į aktualią informaciją tėvams, pedagogams bei švietimo bendruomenei bet ir koncentruojasi į STEAM

ugdymą. Savo įstaigos elektroninėje svetainėje pristato kryptis, kuriomis veikiama STEAM taikymo pagalba. Kaip žinia, išvertus iš anglų kalbos, tai reikštų gamtos mokslus, technologijas, inžineriją, menus ir matematiką, todėl be skaitmeninių priemonių sunku įsivaizduoti šio ugdymo taikymą. Šio darželio tinklalapyje ties technologijų skiltimi apibrėžiama, kad šios apima kompiuterių ir informacines sistemas, įrangos klausimus, žaidimų kūrimą bei 3D modeliavimą. Norint taikyti STEAM pedagogai taip pat turi turėti tam tikras kompetencijas, kad galėtų kokybiškai ugdyti mažuosius. Taikant STEAM darželis numatė tam tikrus žingsnius: ugdymosi turinio plėtojimas, pedagogų kompetencijų ugdymas, STEAM edukacijoje, vaikų ugdymosi veiklos, projektinė veikla. Nagrinėjant konkrečius gebėjimus į kuriuos orientuotas STEAM, įstaiga nurodo, kad vaikai aktyviai veikiant susipažįsta ir geba naudotis naujomis plačiai paplitusiomis technologijomis, taip pat tyrinėja, kokį poveikį technologijos daro žmogui ir atranda kaip technologijos yra kuriamos. Tokie pagrindai ankstyvoje vaikystėje sudaro tvirtus pamatus vaikų tolimesniam santykiui su technologijomis ir jų tikslingu išnaudojimu. Tai ne vienintelis darželis taikantis skaitmenizacijos projektus ir veiklas, STEAM plačiai taikomas neformaliajame vaikų ugdyme, dėl kokybiškų išgyvenimų ir patirties, vaikai susidomi ir noriai veikia.

Ugdymo centro tinklalapyje skirtoje ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui pateikiamas priemonių patirties bankas su siūlomų priemonių sąrašu. Didelėje didaktinių priemonių įvairovėje galima atrasti pačių pedagogų ir kitų ugdymo specialistų sukurtų ir skaitmeninių priemonių. Priemonės gana įvairios nuo įrašytų CD diskelių, dalomosios internetinės medžiagos, informacinių komunikacinių priemonių iki interaktyvių žaidimų bei jų rinkinių. Tinklalapyje pateikiamos idėjos, aprašomas jų formatas, paskirtis, pedagogo įgyvendinusio idėja vardas ir pavardė bei darbo įstaiga. Toks idėjų bankas puiki priemonė gerosios patirties sklaidai ir skaitmeninio raštingumo kompetencijų tobulinimui. Idėjos gana įvairios, siūlo interaktyvių kelionių po Lietuvą, įrašai skirtingų garsų diferencijavimui, skaičiavimui bei matavimui, ekologiniam sąmoningumui ir dar daugelis originalių idėjų. Kaip dar viena skaitmeninė priemonė, daugiau skirta pedagogams norintiems žengti koja kojon su švietimo pasaulio naujienomis – Mokytojo TV. Šiame tinklalapyje paplitęs vaizdo įrašų formatas, juose talpinama įvairi medžiaga pedagogams ir tėvams. Naudingi patarimai, pokyčių pristatymas, aktualijos.

Nors pedagogai ir įstaigos naudoja daugybę skirtingų priemonių, dar didesnė jų gausa ir susitemintas pateikimas yra nacionalinės švietimo agentūros pateiktame skaitmeninių priemonių sąrašė, nekartojant prieš tai minėtų priemonių, galima sudaryti dar vieną kokybiškų priemonių sąrašą:

- Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kuriamas turinys „Iliustruotojai piešia vaikams“;

- Anykščių L. ir S. Didžiulų viešosios bibliotekos filialo „Istorijų dvarelis" organizuojamos kūrybinės nuotolinės edukacijos;

- 10Monkeys.com Ltd linksmoms matematinėms užduotėlėms atrasti;

- Dar viena matematinių užduotėlių svetainė 99math.com

- bit&Byte kūrybinių technologijų akademija, Lietuvos istorijos pažinimas per programavimo konceptus;

- Vilniaus savivaldybės Grigiškių lopšelis-darželis „Lokiuko giraitė“ abėcėlė raidžių pažinimui;

- British Council mažylių anglų kalbos mokymuisi;

- Crome Music Lab muzikos mokymosi svetainė, su galimybe kurti melodijas, ritmą, dainas;

- Eduka klasė su ikimokyklinio ugdymo sričiai skirtomis užduotėlėmis;

- Edukacinė aplinka MozaBook, interaktyvi edukacinė platforma;

- Edukacinis žaidimas „Knygos kelias", galimybė tapti rašytoju;

- Fast ForWord užduotėlių ir pratimų platforma su grįžtamoju ryšiu ir pagal gebėjimus parinktomis veiklomis;

- Gamtos garsų sukurta priemonė;

- Koks pirmas žodžio garsas?

- Krokotak meninės veiklos;

- Lietuvos muziejai internete;

- Linksmoji mankšta;

- Online Labs virtualių laboratorijų ir eksperimentų aplinka;

- Pinigėnai, vaikų finansinio raštingumo ugdymui;

- Skaitmeninės įtraukiojo ugdymo priemonės sunkumų ir sutrikimų turintiems vaikams;

- Specialiojo pedagogo puslapis;

- VEXcode VR robotukų valdymui;

- Virtuali pianino klaviatūra;

- Žiburėlis su įvairiomis veiklomis ir žaidimais;

(Pagal nacionalinės švietimo agentūros skaitmeninių priemonių sąrašą:

<https://www.emokykla.lt/nuotolinis/skaitmenines-mokymo-priemones>)

Apibendrinant skaitmeninių priemonių įvairovę ikimokykliniame ugdyme galima teigti, kad nors pačių priemonių sąrašas nėra toks gausus kaip vyresnių ugdytinių, tačiau jų panaudojimo galimybės ir pritaikomumas yra gana platus. Apžvelgus skaitmenines priemones, pastebima, kad jos apima daugybę ugdymo sričių, gali būti orientuotos į konkrečią ugdymo sritį ar tikslą arba kaip tik skirtos integruotam vaikų ugdymui. Dar viena priemonių rūšis, kurios orientuotos į pedagogo darbo palengvinimą, pavyzdžiui, pasikartojančių vaiko klaidų stebėjimą ar veiklų organizavimą. Taip pat verta pastebėti, kad skaitmeninės priemonės vis drąsiau žengia ir į kitų ugdymo specialistų aplinką, pavyzdžiui, aptartos logopedo ar specialiojo pedagogo skaitmeninės priemonės. Universalus skaitmeninių priemonių panaudojimas kuria vis patrauklesnį jų vaizdinį ikimokyklinio ugdymo kontekste.

2.3. Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo ikimokykliniame ugdyme kriterijai

Ikimokyklinio amžiaus vaikai yra viena pažeidžiamiausių amžiaus grupių, juos lengva sudominti, įtraukti, paskatinti veikti, todėl renkantis skaitmenines priemones reikėtų vadovautis tam tikrais kriterijais. „Daugėjant informacijos, tobulėjant technologijoms, tie patys reiškiniai, įvykiai įgauna skirtingas interpretacijas, paremtas priešingomis nuomonėmis, požiūriais, įvairiomis teorijomis, vertinimais, kas kiekvieno žmogaus pasirinkimus padaro dar sudėtingesniais“ (Dudaitė ir Prakapas, 2017, P.202). Tiesiogiai susidūrus su Covi-19 pandemija, buvo sudaryta patogi terpė stebėti, kokiais kriterijais vadovaujantis reikėtų ikimokyklinio ugdymo pedagogams pasirinkti skaitmenines priemones. „Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vaikų įsitraukimas į ugdymą, praturtintą išmaniosiomis technologijomis, užtikrina tai, kad ugdytojai tinkamai parenka ugdymosi objektus“ (Kelpšienė, 2020, p.155). Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2015, p.6) apibrėžia pagrindinius vaikų ugdymosi kokybės kriterijus, kurie yra orientuoti į sveiką saugią aplinką ir gerą vaiko savijautą, vaiko raidą skatinančią aplinką, pozityvią sąveiką su suaugusiais, individualios socialinės-emocinės raidos skatinimą bei pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimą. Remiantis ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015, p.3), ugdydami vaikus turime atsižvelgti „interneto amžiaus“ vaikų ypatumus. Tokiems vaikams turime sudaryti sąlygas pačiam keisti, kurti, pertvarkyti aplinką, kurti žaismingas situacijas, sudaryti sąlygas patiems spręsti problemas bei kritiškai mąstyti, skatinti grupines veiklas, ugdyti gebėjimą patiems susirasti informaciją, atsižvelgti į šiuolaikinio vaiko poreikius atitinkančius žaislus, sudaryti sąlygas skaitmeninių priemonių pagalba bendrauti su vaikais kituose miestuose ir užsienyje. Kaip teigia Fullan ir Langworthy (2014, p.10), jokios naujai atrastos pedagogikos nėra, tačiau yra nuolat

atnaujinamos ugdymo(si) strategijos, šiuo atveju plintančios su vis aktyviau ir plačiau taikomomis skaitmeninėmis priemonėmis ir ištekliais, kurie po truputį įsitvirtina visuose švietimo lygiuose. Skaitmeninės priemonės tarsi turi atkartoti tradiciniu kontaktiniu būdu sudaromas ugdymosi sąlygas, tokias kaip gebėjimas tyrinėti, aktyviai veikti, patirti, atrasti, sužinoti ką nors naujo, ugdyti gebėjimus, žaidimo pagalba išmokyti naujų dalykų, todėl visas reikalingas kokybiško ugdymo sąlygas galima paversti kriterijais.

Pedagogai siekdami visapusiškos vaiko priežiūros ikimokyklinėse ugdymo įstaigose turi užtikrinti ne tik ugdymą, bet ir vaiko priežiūrą, tai reiškia, patenkinti vaikų prigimtinius poreikius, pasirūpinti fizine, psichine bei emocine gerove. Pagal švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pateikiamą pedagogų pareigybių aprašą (2005), vienas iš pagrindinių pedagogo darbo principų yra visuminis vaikų ugdymas, kai yra atsižvelgiama į vaikų mąstyseną, elgseną, jausmus bei vertybes. Todėl pedagogas, rinkdamasis skaitmenines priemones privalo užtikrinti saugumą, tai reiškia, kad skaitmeninė priemonė neturi daryti žalos vaiko fizinei, psichinei ar emocinei sveikatai. Siekiant užtikrinti vaikų saugumą skaitmeninėje erdvėje svarbu užtikrinti, kad vaikai jaustų nuolatinę pagalbą ir galėtų bet kada pasikonsultuoti su šalia esančiu pedagogu ar tėvais (Huda, Jasmi, Hehsan, Mustari., Shahrill, Basiron, ir Gassama, 2017, p.695). Didesnė tikimybė išlaikyti tinkamas skaitmeninių priemonių išnaudojimo galimybes bei sumažinti priklausomybes skatinančių svetainių atradimo galimybes yra tada, kai šalia yra suaugęs žmogus. To paties šaltinio teigimu, suteikiant vaikams prieigą prie skaitmeninių priemonių, turi būti užtikrinama tam tikra kontrolė, kad vaikai suprastų skaitmeninio pasaulio panaudojimo naudą darbui ar mokymuisi. Keeley ir Little (2017, p.8) teigia, kad skaitmeninės technologijos sukuria riziką vaikų saugumui bei privatumui taip pat kyla grėsmė vaikų pažeidžiamumui. Minėtos autorės teigia, kad nors skaitmeninėmis priemonėmis naudojasi daug jauno amžiaus vaikų ar paauglių, tačiau ne visiems pakanka skaitmeninių įgūdžių įvertinti saugumui ar patikimumui. Taip pat Keeley ir Little (2017, p.58) svarsto, kad tokios priemonės ir žaislai, kurios įgalina dirbtinį intelektą, galėtų būti puiki kalbos vystymosi ir socialinio-emocinio mokymosi pagalbininkai, tačiau kol nėra išsiaiškinta, kaip užtikrinti vaikų saugumą bei privatumą prisijungus prie interneto, šios priemonės gali būti naudojamos labai ribotai. Keeley ir Little (2017, p.58) taip pat apžvelgia vieną iš didžiausių skaitmeninio pasaulio pavojų – internetinės patyčios, kurios apibūrinamos kaip tyčinės žalos padarymas naudojant informacines komunikacines technologijas. Nors ikimokykliniame ugdyme vaikai dažnai dar negeba skaityti ar rašyti, tačiau puikiai supranta klysdami ir atpažįsta kitų nesėkmes, todėl prieš įtraukiant skaitmenines priemones į dienotvarkę, reikėtų atidžiai apsvarstyti, kaip išvengti nemalonių replikų ar komentarų. Siekiant išvengti nesklandumų, kai vaikai naudojasi skaitmeniniais reikia vadovautis tam tikrais principais, pavyzdžiui naudoti skaitmeninius

apsaugos parametrus, kai naudojami įvairūs filtrai, slaptažodžiai (Livingstone, Mascheroni, Dreier, Chaudron ir Lagae, 2015, p.6). Pasak autorių, norint sustiprinti saugaus naudojimosi informacinėmis komunikacinėmis technologijomis įgūdžius, reikėtų šviesti tėvelius. Livingstone, Mascheroni, Dreier, Chaudron ir Lagae (2015, p.22) teigia, kad tokios sritys kaip žinios apie interneto naudą, nuolat atnaujinami rekomenduojamų svetainių adresų sąrašai, viešos diskusijos, tam tikros komunikacijos strategijos galėtų sustiprinti technologinį išmanymą bei išnaudojimo apimtį. Taigi, akivaizdu, kad saugumas yra vienas iš svarbiausių skaitmeninių priemonių ugdymui pasirinkimo kriterijų, siekiant vaikų fizinės, emocinės ir psichologinės gerovės. Taip pat galima teigti, kad neturint pakankamai skaitmeninio raštingumo įgūdžių nenorint galima vaikus pastatyti į pavojingas situacijas.

Žinant, kad ne visi ikimokyklinio amžiaus vaikai geba savarankiškai naudotis informacinėmis technologijomis ir tai yra jų pažintis su skaitmeniniu pasauliu, reikėtų labai atidžiai pasverti kiekvienos pasirinktos priemonės teigiamas ir neigiamas savybes, vertę ir net apribojimus. „Parenkant ugdymosi objektus yra svarbu atsižvelgti į vaikų amžių, turimus įgūdžius ir patirtį, bet labiausiai ugdytojai turėtų kreipti dėmesį į tai, kad vaikai galėtų ugdytis žaisdami“ (Kelpšienė, 2020, p.155). Ikimokykliniame ugdyme vienas iš skaitmeninių priemonių pasirinkimo kriterijų galėtų būti priemonės žaismingumas ir patrauklumas. Žaismingumo aspektas nuolat yra pabrėžiamas realiame gyvenime, kad kaip pavyzdžiui, kuriant vaikų erdves, remiantis Strazdienės ir Burkės (2019, p.169) mintimis, fizinė vaikus supanti aplinka turi pasižymėti jaukumu ir žaismingumu, patikslinant spalvingumo ir vaikų poreikių atitikimo aspektais. Galima daryti prielaidą, kad ir skaitmeninio pasaulio aplinka turėtų atitikti panašius poreikius. Kaip kad spalvingumo aspektas, technologijų pagalba tai įgyvendinti dar paprasčiau, nes vos kelių spustelėjimų pagalba vaikas mato skirtingus paveikslėlius be papildomų išlaidų ir pastangų. Virtuali aplinka tiek žaidimuose, tiek kitokio pobūdžio priemonėse turi būti priimtina ir suvokiama ugdytiniui. Viena iš skaitmeninių priemonių, kurios atspindi žaismingą ir patrauklų skaitmeninį pasaulį – knygos su papildytos realybės technologija. „Atsižvelgiant į tai papildytos realybės technologija gali žymiai pagerinti ikimokyklinį ugdymą ir suteikti vaikams „žaismingas“ patirtis, nes ji suteikia galimybę integruoti virtualius objektus ir papildomą informaciją kartu su realiais objektais“ (Kelpšienė, 2020, p.154). Papadimitriou, Kapaniaris, Zisiadis ir Kalogirou, E. (2013, p.390) teigia, kad skaitmeninis pasakojimas skatina nuodugnę tekstų supratimą, jis taip pat skatina vaikus tapti kompetentingas kalbinių techninių aspektų atžvilgiu ir tiesiog „žaisti“ žodžiais ir susipažinti su rašymo procesu. Taip pat įvairios skaitmeninės priemonės, kurios žaidimo forma yra nukreiptos į tam tikrų gebėjimų ugdymą. „Išmaniosios technologijos taip pat glaudžiai siejasi su ugdymu per žaidimą“ (Kelpšienė, 2020, p.155). Pavyzdžiui žaidimas, kurio metu reikia surinkti kuo

daugiau raudonos spalvos kamuoliukų, tačiau norint pereiti į kitą lygį pirmiausia reikia juos suskaičiuoti ir pasirinkti tinkamą atsakymą. Patrauklus ir žaismingas būdas ugdyti gebėjimą skaičiuoti, atskirti spalvas, sukonzentruoti dėmesį. Skaitmeninis žaidimas, kaip masinis technologinis ir kultūrinis fenomenas, ne tik plačiai taikomas, bet ir tiriamas įvairiais aspektais (Ackerman, 2020, p.172). Kai kuriuose darželiuose skaitmeninės priemonės tapo kasdienybės dalimi, pavyzdžiui, Kanadoje tiek formalaus ugdymo metu tiek neformaliajame ugdyme įvairios skaitmeninės priemonės tapo mažųjų tyrinėtojų priemone (Mcglynn-Stewart, Brathwaite, Hobman, Maguire ir Mogyorodi 2021, p.40), kas tik dar kartą patvirtina, kad tinkamai pasirinktos skaitmeninės priemonės yra vienas iš veiklos būdų.

„Taikant išmaniąsias technologijas ikimokyklinio ugdymo procesą galima individualizuoti“ (Kelpšienė, 2020, p.155). Todėl, kaip vienas iš skaitmeninių priemonių pasirinkimo kriterijų gali būti išskirtas priemonės universalumas. Renkantis skaitmeninius išteklius darbui su pačiais mažiausiai svarbu išsikelti tikslus, kurių link padeda judėti pasirinkta priemonė. Nuotolinio mokymosi vadove skaitmeninė priemonė apibrėžiama, kaip „<...>tikslingai sukomplektuotas skaitmeninio mokymosi turinys, pateikiamas kartu su skaitmeniniu mokymosi įrankiu (ar VMA), skirtu jam peržiūrėti ir mokymo proceso organizavimui užtikrinti“ (Nuotolinio mokymosi vadovas, 2020, p.9), todėl siekiant kokybiško ugdymo užtikrinimo, lanksčios ir universalios priemonės, kurias lengva pritaikyti konkrečių sričių ugdymui yra puiki alternatyva tradicinių metodų praturtinimui. Skaitmeninės priemonės pasak Fullan ir Langworthy (2014, p.10), yra puiki terpė reikalaujanti iš ugdytinių kurti žinias ir jomis dalintis su visu pasauliu. Todėl priemonės universalumas gali būti suprantamas, kaip skaitmeninės priemonės pavertimas darbo įrankiu, kuris ugdytiniui padėtų kaupti, stebėti ir dalintis savo žiniomis. Tradicinių ugdymo metodų metu yra patogų po ranka turėti skaitmeninius išteklius, kartais prireikus patikrinti informacijai, pastiprinti žinias vaizdiniais ar kitokiais tikslais, tačiau jei skaitmeninė priemonė savyje talpina daugybę funkcijų išmaniųjų įrenginių nereikia apkrauti pertekliniu programėlių ar nuorodų srautu, taip apsaugant ugdytinius nuo blaškymosi ir sustiprinant saugumo mastus. Lanksčiai pritaikomos skaitmeninės priemonės yra plačiau naudojamos, nei siaurą profilį turinčios priemonės. Pats paprasčiausias pavyzdys yra visiems gerai žinoma ir plačiai taikoma platforma „Youtube“, kai kurie švietimo atstovai ją įvardija, kaip skaitmeninę priemonę nes joje talpinamų įrašų pobūdis yra labai platus, nuo pramoginių dainų, šokių, mankštų, iki didaktinių filmukų, edukacinių pamokėlių, kuriuos kuria savo sričių specialistai. Nagrinėjant pedagogų skaitmeninio raštingumo įgūdžius, galima teigti, kad universalios ir lanksčios priemonės sukuria saugumo ir pasitikėjimo jausmą. Jei pedagogui sunkiau sekasi susigaudyti skaitmeniniame pasaulyje, bent vienos universalios priemonės išmanymas ženkliai praplėstų veiklos galimybes. Ne tik žemus technologinius įgūdžius turintys

pedagogai abejoja visapusiška skaitmeninių priemonių integracija. Lei (2009, p.92). Atlikto tyrimo metu buvo ištirta, kad net kasdien su skaitmeninėmis technologijomis dirbantys mokytojai ir dėstytojai įvardijantys skaitmeninius išteklius kaip savo kasdienybės dalį, vis tik pakankamai santūriai ir ribotai kalbėjo apie jų pilnavertę integraciją ugdymo įstaigose su baime, kad sunku užtikrinti ir stebėti ugdytinių aktyvumą. Šiai dienai, kai skaitmeninės priemonės buvo pilnai pakeitusios kontaktinį ugdymą ir buvo lanksčiai bei universaliai naudojamos, nuomonė ir požiūris dažnu atveju greičiausiai pasikeistų, nes su pandemijos situacija švietimo sistemos susitvarkė visai neblogai. Kokybiškas ugdymas buvo užtikrintas, vertinimo sistema pritaikyta, darbo organizavimo momentai apgalvoti ir pritaikyti. Universalų skaitmeninių priemonių pagalba vyko pilnavertis ugdymas(is) su grįžtamuju ryšiu ir pažangos stebėjimo sistema.

Grįžtamas ryšys, kaip kriterijus renkantis skaitmenines priemones yra toks pats svarbus kaip ir kontaktiniame ugdyme. abipusis bendradarbiavimas, ugdymo tęstinumas namuose, tėvelių įtraukimas į ugdomąjį procesą yra be galo svarbus vaikų ugdyme. Didžiausias autoritetas vaikams yra jų tėvai, todėl šeimos pasitelkimas siekiant geresnių ugdymosi rezultatų yra vienas iš labiausiai pasiteisinusių ugdymo gerinimo aspektų. Ryškiausiai pastebimas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų šeimų įsitraukimas, siekiami kuo daugiau pagelbėti vaikui prisitaikyti visuomenėje tėvai patys aktyviai įsitraukia į organizuojamas veiklas, prisideda prie ugdymo proceso organizavimo. Grįžtamas ryšys čia vaidina be galo didelį vaidmenį, nes kalbant apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus dažnai išgirstame, kad mes priimame ne tik vaiką, tačiau ir visą šeimą, su konkrečiais lūkesčiais ir tam tikrais socialiniais pakitimais. „Labai didelės įtakos specialiųjų ugdymosi poreikių vaiko ugdymuisi turi abipusis ugdymo dalyvių grįžtamas ryšys, tinkamas ir veiksmingas informavimas, kryptingas ir tęstinis vaiko ugdymas tiek ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tiek ir namuose“ (Klizaitė, Varneckienė ir Valatienė, 2020, p.83). Tyrinėjant grįžtamąjį ryšį, kaip procesą, jis yra svarbus palankaus grupės mikroklimato kūrimui, nes kaip teigia Lissauskienė (2018, p.244), priimtinos ir tinkančios psichologinės sąlygos ir susideda iš pozityvumo, ugdytojo ir ugdytinių sąveikos bei vertinimo ir grįžtamojo ryšio efektyvumo. Skaitmeninių priemonių pasaulyje grįžtamąjį ryšį galima vertinti iš dviejų pozicijų: grįžtamojo ryšio užtikrinimas bendradarbiaujant su tėvais bei grįžtamas skaitmeninės priemonės ryšys proceso metu. Kalbant apie grįžtamąjį ryšį komunikuojant su tėvais, pedagogai renkasi greitą grįžtamąjį ryšį užtikrinančias priemones, tokius kaip socialiniai tinklai, apklausos, balsavimai. „Tenka pastebėti, kad pedagogas, vildamasis pasiekti glaudesnę bendradarbiavimą su tėvais, gali juos įtraukti į virtualias bendruomenes, sujungti visus bendruomenės narius į vieną bendrą grupę ar forumą, kur atsiranda galimybė greitaiems problemų sprendimo būdams, iškilusiems

sunkumams spręsti ar pasidžiaugti bendrai pasiektais rezultatais ugdant vaikus“ (Vijūnaitė ir Slušnienė, 2018, p.116). Na o grįžtamojo ryšio vaidmuo proceso metu, pavyzdžiui, vaikui atlikus interaktyvią užduotį, ekrane iššokantis sveikinimo langelis ar užgrojanti muzika, kuri informuoja vaiką apie sėkmę, analogiškai, garsas ar vaizdas reiškiantis neteisingą atlikimą, kad veikdamas vaikas iš karto gautų grįžtamąjį ryšį ir pasimokytų iš savo klaidų arba atvirkščiai, pasidžiaugtų savo sėkme, kuri veiktų kaip motyvacija veikti toliau. Grįžtamasis ryšys glaudžiai susijęs su žaidybinimo taikymu, todėl net kuriant ir programuojant žaidimus, modeliuojant veiksmų sekas, grįžtamasis ryšys yra vienas iš pagrindinių elementų. Todėl grįžtamasis ryšys skaitmeniniame pasaulyje jau egzistuojantis ir yra įsitvirtinęs reiškinys, belieka išsiaiškinti ar pedagogams šis kriterijus yra svarbus pasirenkant skaitmenines priemones.

Kaip vienas iš skaitmeninių priemonių pasirinkimo kriterijų galėtų būti priemonės skirtos vaikų pažangos stebėjimui ir vertinimui. Kad ir kiek daug pliusų skaitmeninės priemonės turi, pavyzdžiui, vertinimo srityje skaitmeninės priemonės nesūlo galimybės pakeisti auklėtojo kaip vertintojo vaidmens, vis tik pastarąjį metodą laiko patikimesniu (Ackerman, 2020, p.4). Atsirenkant darbo įrankius ne visi jie turi būti orientuoti tik į vaikų savarankišką skaitmeninės priemonės išnaudojimą, dalis jų gali būti kaip pagalbinis pedagogo darbo organizavimo ir stebėjimo įrankis. Kaip jau minėta anksčiau, vis dar laikomasi nuomonės, kad negalima pilnai pakeisti pedagogo kaip vertintojo vaidmens, jį perduodant tik technologijoms, bet pedagogas kaip vertintojas gali pasirinkti šį procesą lengvinančius skaitmeninius išteklius. Kai kurios skaitmeninės priemonės yra parengtos taip, kad galėtų pagelbėti sekant vaiko pažangą ir pasiekimus. Priemonės padeda atpažinti pasikartojančias vaiko klaidas, žinių spragas, kas ugdytojui sutaupo laiko stebėjime ir leidžia susikonsultuoti į likusias spragas. „Pažangos vertinimas užtikrina greitą ugdymo(si) proceso grįžtamąjį ryšį ir yra būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis“ (Lažaunikienė, 2020, p.24). Skaitmeninės priemonės sukuria sąlygas kokybiškam konkrečios problemos sprendimui, pavyzdžiui, vaikas nuolat klysta lygindamas, kur yra daugiau, o kur mažiau, pasitelkiant skaitmenines priemones su tam tikrais filtrais, užduotys gali būti atrenkamos koncentruojantis būtent į šio gebėjimo ugdymą. Tokių priemonių taikymas leidžia ne tik vertinti vaiko turimas žinias, gebėjimus ir pažangą, bet ir prisidėti prie vaiko savęs įsivertinimo įgūdžių formavimo. „Nuo to, koks bus aplinkinių požiūris į vaiką, didžia dalimi priklausys ir jo paties nuomonė apie save, tad ugdymosi rezultatai vienaip ar kitaip gali daryti įtaką besiformuojančiam vaiko savęs vertinimui“ (Lažaunikienė, 2020, p.24). Tos pačios autorės teigimu vaikų vertinimas pedagogams yra ilgas tęstinis protestas, kurio metu visas dėmesys nukreiptas į vaiko stebėjimą, kuris glaudžiai susijęs su vaiko savivokos ir savigarbos formavimusi, jų dėka yra kuriamas pozityvus vaiko savęs įsivertinimas. Skaitmeninės priemonės skirtos stebėti ir vertinti vaikus dažniausiai kuriamos taip, kad būtų

galima nurodyti ne tik konkrečius pasiekimus, tačiau argumentuotai nurodyti pažangos ir pasiekimų lygį konkrečioje srityje, konkrečiais veiksmy pavyzdžiais papildyti pasiekimus įrodančias skiltis, sekti pažangos diagramas. Skaitmeninės priemonės skirtos vaikų vertinimui dažnai automatiškai generuoja grafikus, lenteles, kurios palengvina vaikų stebėjimo ir vertinimo procesą, sumažina pildomų dokumentų kiekį ir prisideda prie kokybiško diferencijuoto vaikų ugdymo. Atsižvelgiant į tėvų, kaip paslaugų gavėjų lūkesčius ir gyvenamojo laikmečio vertybes bei kontekstą, reikėtų suvokti, kad technologijų suteikiamos galimybės jiems yra priimtinos ir dažnu atveju netgi patogesnės net jei kalba eina apie vaikų vertinimą. Pasak Kondratavičienės (2016, p.111), technologinė kaita skatina švietimo bendruomenę bendrauti ir dalintis informaciją pasitelkiant socialinius tinklus, elektroninį paštą, pokalbio kambarius.

Komunikavimui skirtų skaitmeninių priemonių pasirinkimas gali sąlygoti dvi kryptys: vaikų tarpusavio komunikavimui arba pedagogo komunikavimui su tėvais ar pedagogais. „Pedagogai, siekdami visapusiškai ugdyti jaunąją asmenybę, turi nuolat glaudžiai bendrauti su ugdytiniu, bendradarbiauti su jo šeimos nariais“ (Vijūnaitė ir Slušnienė, 2018, p.114). Kriterijus, kad vaikai galėtų komunikuoti naudodami skaitmeninę priemonę turi būti suvokiamas ne tik kaip susirašinėjimo ar pokalbio kambarys, bet žymiai plačiau. „Įsivaizduoti, paversti savo patirtį į vaizdinį, gestą, veiksma, žaidimą, piešinį, žodį – visa tai reiškia komunikuoti, išreikšti savo požiūrį“ (Hakkarainen, Brėdikytė, Brandišauskienė ir Sujetaitė-Volungevičienė, 2015, p.43). Todėl skaitmeninė priemonė leidžianti vaikams komunikuoti vaizdais, gestais, žaidimo forma, garsais ir kitais būdais gali būti puiki netradicinio bendravimo forma. Kaip teigia Vijūnaitė ir Slušnienė (2018, P.121), šiuo metu inovatyvias komunikacijos formas savo darbe pedagogai vis dažniau pritaiko siekdami glaudesnių santykių su aplinkiniais. Preradović, Lešin ir Boras (2017, p.170) prisideda prie nuomonės, kad informacinės komunikacinės technologijos vis labiau įsitvirtina kaip bendravimo ir keitimosi informacija būdas, sustiprinantis pedagogų ir šeimų bendradarbiavimo kokybę. Autoriai Preradović, Lešin ir Boras (2017, p.171) remdamiesi savo atliktu tyrimu teigia, kad vis tik reikėtų tam tikrų sprendimų ir patarimų, palengvinančių pedagogų tinkamų priemonių pasirinkimą, tai galėtų būti sprendžiama tam tikromis švietimo institucijų gairėmis arba parama, kuri būtų nukreipta ne tik į pedagogų, bet ir tėvų bei ugdytinių skaitmeninio raštingumo gerinimą. Grįžtant prie vaikų tarpusavio komunikavimo naudojant skaitmenines priemones komunikacijos priemonių naudojimas sukuria sąlygas pedagogui pademonstruoti vaikams komunikacijos sampratą ir prisidėti prie vaikų informacinio raštingumo ugdymo (Preradović, Lešin ir Boras, 2017, p.169). Ne tik gyvai bendraudamas, bet ir sudarydamas sąlygas visiems bendrauti virtualioje erdvėje, pedagogas rodo pavyzdį, kaip reikėtų tinkamai išnaudoti priemonę, kokios yra priemonės

veiksmų sekos ar pats veikimo principas, kas ir sustiprina vaikų pasitikėjimą savimi naujoje bendravimo erdvėje. Matydamas pavyzdį ugdytinis supranta, kokie veiksmai gali padėti susisiekti su draugu, kaip virtualioje erdvėje gali pagelbėti ar paprašyti pagalbos, kokių veiksmų imtis kilus sunkumams. Pandemijos metu aiškiai matėsi, kad tiek socialiniai tinklai, tiek elektroniniai paštai bei kitos bendravimo priemonės sudarė puikias sąlygas informacijos keitimuisi bei komunikavimui.

Taigi, nagrinėjant mokslinius šaltinius galima išskirti konkrečius kriterijus, kuriais remiantis ikimokyklinio ugdymo pedagogai gali paprasčiau pasirinkti skaitmenines priemones vaikų ugdymui. Išskirti saugumo, pritaikomumo individualiems vaikų poreikiams kriterijai, taip pat ne mažiau svarbus kriterijus vaikų susidomėjimą keliančios ir patrauklios bei žaismingos priemonės. Išryškėjo ir grįžtamojo ryšio teikimo kriterijus, kad vaikams liktų kuo mažiau abstrakčių patirčių ir jų sėkmės bei klaidos būtų įprasminamos tolimesniems veiksmams. Tokiu pat tikslu galimybė sekti savo pažangą taip pat įvardijama kaip kriterijus. Ikimokyklinio ugdymo pedagogams svarbus stebėjimo ir vertinimo aspektas skaitmeninių priemonių pagalba siekiant kokybiško ugdymo ir aukštesnių pasiekimų. Baiminantis dėl priklausomybių ir atsiribojimo nuo realaus pasaulio po truputį įsitvirtina ir komunikavimo galimybes turintis turinys. Pedagogai geriau pažinę savo grupės ugdytinius ir bendradarbiaudami su jų tėvais kriterijų sąrašą gali papildyti arba kaip pasitaiko praktikoje sukurti daugiau kokybiškų skaitmeninių priemonių.

3. SKAITMENINIŲ UGDYMO SKIRTŲ PRIEMONIŲ PASIRINKIMO NAUDOJIMUI KRITERIJŲ IKIMOKYKLINIAME UGDYME TYRIMAS

Siekiant išsiaiškinti, skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijus ikimokykliniame ugdyme, 2021 metų rugsėjo – lapkričio mėnesiais buvo atliktas empirinis tyrimas, naudojant kiekybinio tyrimo metodologiją.

Tyrimo metodika. Darbe iškeltas tikslas, įvertinti skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijus ikimokykliniame ugdyme. Šiam tikslui pasiekti naudojama kiekybinio tyrimo metodologinė prieiga. Remiantis Pečiuliauskienės (2016, p.48) įžvalgomis, dabartiniu laikotarpiu kiekybinis ugdymo reiškinių bei procesų nagrinėjimas dominuoja didaktikos, socialinės, fizinio ugdymo pedagogikos, pedagoginės diagnostikos tyrimuose. Pasak Bitino, perdirbimas kiekybiniais metodais priklauso nuo tyrimo tikslo; kitaip sakant, pirminė informacija analizuojama tam, kad būtų gautas atsakymas į tyrėjo užsibrėžtą tikslą (Bitinas, 2006, p. 13). Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo mokytojų nuomonę, pasirinkimą, požiūrį yra atliekami kiekybiniai tyrimai, kurie parodo tam tikrą bendrą

dėsningumą tiriamoje situacijoje. Remiantis Bitino (2006, p.13) mintimis, kiekybinio tyrimo esminė prielaida konteksto neutralumas ir siekis atskleisti bendrąsias ugdymo tendencijas, dėsningumus, principus. Šiuo atveju gaunant atsakymus apie pedagogų informacinių technologijų pasirinkimo kriterijus, galima matyti pasikartojančių kriterijų tendenciją.

Tyrimas atliekamas remiantis prielaida, kad nepakanka informacijos apie informacinių technologijų pasirinkimo naudojimui kriterijų tendencingumą, todėl pasirinktas anketinės apklausos metodas, siekiant išgryninti ikimokykliniame ugdyme naudojamų skaitmeninių priemonių pasirinkimo kriterijus. „Apklausos metodas, yra metodologiniais principais ir taisyklėmis pagrįstas duomenų rinkimo metodas, kuris reikalauja patirties, žinių ir pasirengimo“ (Gaižauskienė ir Mikėnė, 2014, p.7), na o profesoriaus Bitino (2013, p.436) teigimu anketinė apklausa tai - „Plataus profilio klausimynas, kuriuo siekiama atskleisti respondentų požiūrį į įvairius socialinės (tarp jų – ir ugdymo) tikrovės reiškinius; skirtingai nuo galimų standartizuoti klausimynų (aprašo, nuostatų skalės), anketa yra individualus, į atskiro tyrimo poreikius orientuotas diagnostinės informacijos rinkimo instrumentas.“ Todėl remiantis šių mokslininkų įžvalgomis galima teigti, kad anketinė apklausa yra tinkamas duomenų rinkimo metodas tirti respondentų požiūriui, nuomonei. „Kiekybiniuose tyrimuose edukologinio pažinimo objekto požymiai matuojami skalėmis, o gauti duomenys išreiškiami skaitmeniniu pavidalu apdorojami ir analizuojami remiantis matematiniais statistiniais metodais, pasitelkiant gyvenamąjį laikotarpį atitinkančias technologines priemones“ (Pečiuliauskienė, 2016, p.48). Gauti respondentų atsakymai pateikiami diagramose.

Tyrimo organizavimas. Tyrimo planavimo ir vykdymo etapai:

- 1) Mokslinės literatūros ir švietimo dokumentų analizė (gruodžio – birželio mėn.)
- 2) Anketinės apklausos parengimas (birželio – spalio mėn.)
- 3) Tyrimo imties nustatymas (birželio – rugsėjo mėn.)
- 4) Respondentų paieška ir anketinės apklausos išsiuntimas (spalio – lapkričio mėn.)
- 5) Apklausos talpinimas socialiniuose tinkluose (spalio – lapkričio mėn.)
- 6) Tyrimo rezultatų nustatymas (lapkričio mėn.)

Tyrimo instrumentas. Remiantis nagrinėta literatūra bei švietimo dokumentais, parengtas instrumentas – anketa (žr. 1 lentelę) Nuo 2021 spalio iki lapkričio mėnesio buvo vykdoma ikimokyklinio ugdymo pedagogų anketinė apklausa. Tyrimo klausimai buvo patalpinti virtualioje erdvėje, platformoje „Facebook“ auklėtojų bendradarbiavimo grupėse.

1 lentelė. Tyrimo instrumento loginė matrica

Anketos klausimai	Klausimų blokas	Sąsajos su teorine darbo dalimi	Sąsajos su darbo uždaviniais
1-4	Ikimokyklinio ugdymo samprata organizavimas ir aplinka	1.2 ir 1.3. skyriuose aptariami moksliniai ištekčiai apie ikimokyklinio ugdymo sampratą.	Siekiama išsiaiškinti pedagogų ikimokyklinio ugdymo sampratą (1 darbo uždavinys).
5-12	Skaitmeninių priemonių naudojimas ir kūrimas	2.2. skyriuje apžvelgtos virtualios priemonės ir kūrimo galimybės virtualioje erdvėje.	Išsiaiškinti, skaitmeninių priemonių įvairovei ikimokykliniame ugdyme ir pedagogų skaitmeninių priemonių pasirinkimo ypatumus (2 darbo uždavinys).
13-17	Skaitmeninių priemonių kriterijai ir vertinimas	2.3. skyriuje šaltinių analizė apie kriterijus ir priemonių vertinimą	Nustatyti skaitmeninių priemonių pasirinkimo naudojimui ikimokykliniame ugdyme kriterijus (3 darbo uždavinys).
18-20	Demografiniai duomenys	3. Darbo metodikos aprašymas ir pagrindimas.	Skaitmeninių priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijų analizei atlikti (3 darbo uždavinys).

Tyrimo instrumentą sudaro keturi klausimų blokai. Pirmasis klausimų blokas buvo skirtas išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus.

Antrasis klausimų blokas buvo skirtas išsiaiškinti su kokia technine įranga turi galimybę dirbti ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir kaip dažnai jomis naudojasi ir integruoja į ugdymo procesą. Taip pat, kokias laisvai virtualioje erdvėje prieinamas skaitmenines priemones skirtas

ikimokykliniam ugdymui naudoja pedagogai ir ar jų skaitmeniniai įgūdžiai leidžia prisidėti prie jų kūrimo.

Trečiasis klausimų blokas skirtas ištirti, kokias skaitmenines priemones renkasi ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir pagal kokius kriterijus jas atsirenka. Pateikti buvo saugumo, savarankiško vaikų naudojimosi, grįžtamąjį ryšį teikiančių priemonių, universalumo, komunikavimo, pažangos vertinimo ir stebėjimo kriterijai, taip pat pedagogams suteikta galimybė papildyti atsakymus savo siūlomu kriterijumi.

Ketvirtasis klausimų blokas skirtas išsiaiškinti demografinius respondentų duomenis.

Rengiant tyrimo anketą buvo formuluojami atviro ir uždaro tipo klausimai. Atvirojo tipo klausimai nebuvo ribojami ir pedagogams buvo sudaryta galimybė išsakyti savo nuomonę einamuoju klausimu. Uždarojo tipo klausimai pateikti su pasirenkamojo atsakymo variantais, kai atsakymas gali būti vienas arba pasirenkami keli, informacija apie tai buvo nurodoma šalia klausimo. Tyrimo instrumentas- anketa – pateikta prieduose (žr. 1 priedas. Anketinė apklausa).

Duomenų apdorojimo metodai.

Atlikta empirinių duomenų statistinė analizė, taikant aprašomosios statistikos metodus. Duomenims apdoroti pasirinkta MS Excel 2016 programa.

Tyrimo imties formavimas: Tyrimo imtis buvo skaičiuojama pagal I. Paniotto formulę (Kardelis, 2002):

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

kur:

n – imties dydis;

Δ – imties paklaidos dydis (=0,05);

N – generalinis visumos dydis

Bitinas (2013, p.121) teigia, kad edukologinio tyrimo generalinė aibė dažniausiai yra labai didelė, todėl laikoma begaline, todėl kiekybinio tyrimo imties respondentų generalinę aibę sudaro ikimokyklinio ugdymo mokytojai dirbantys įvairiuose Lietuvos miestų ikimokyklinėse įstaigose, turintys patirties dirbant su skaitmeninėmis priemonėmis, kad gauti duomenys būtų kuo tikslesni.

Empiriniame tyrime generalinės visumos dydis buvo apskaičiuotas remiantis švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) pateikta informacija. ŠVIS duomenimis, 2020-2021

m. ikimokyklinio ugdymo pedagogų Lietuvoje buvo – 9818. Remiantis šia informacija, buvo apskaičiuota, kad reikia apklausti ne mažiau kaip 370 respondentų:

$$n = \frac{1}{0,05^2 + \frac{1}{9818}} = 370$$

Tyrimo taikomas tikimybinės, paprastosios atsitiktinės imties sudarymo būdas, kai visų populiacijos elementų patekimo į imtį galimybė yra vienoda. Tyrimo imtis bus sudaroma remiantis patikimumo lygmeniu, imties paklaida ir populiacija.

Organizuojant tyrimą anketa buvo talpinama socialinio tinklo „Facebook“ auklėtojų bendradarbiavimo grupėse, tokiose kaip „Auklėtoja auklėtojai“, „Auklėtojų kambarys“, taip pat siunčiama laisvai internete prieinamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų elektroninio pašto adresais. Į anketos klausimus atsakė ir tyrimo dalyvavo 393 ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Atsižvelgiant į imties apskaičiavimą, gauti tyrimo rezultatai gali būti generalizuojami visai tiriamųjų populiacijai.

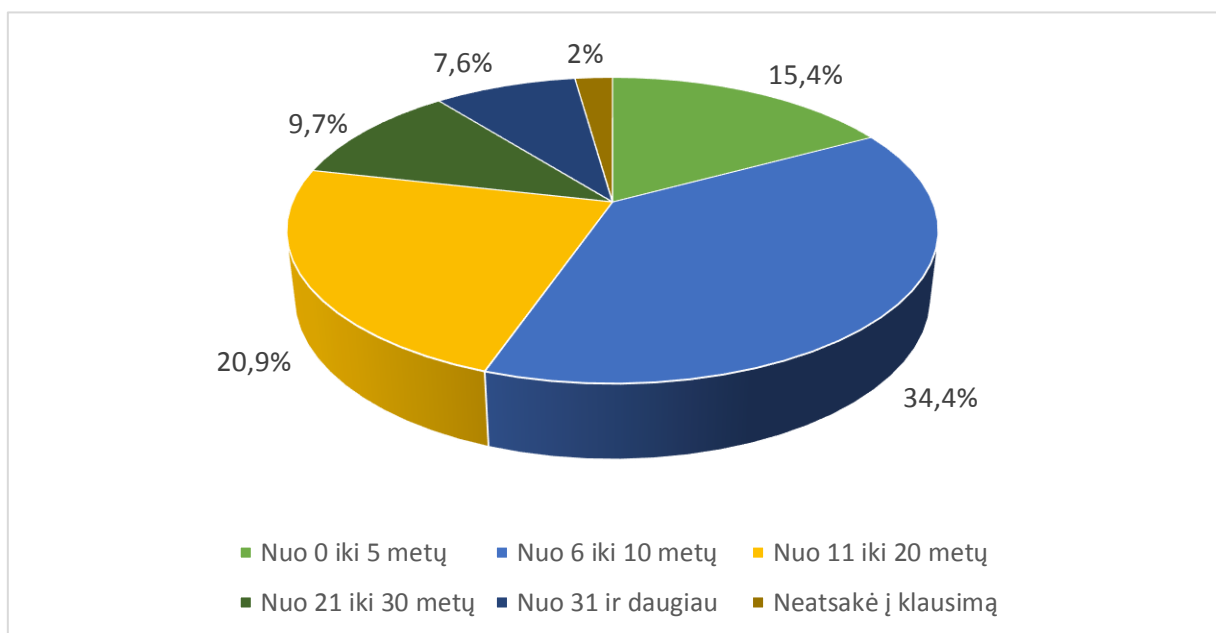
Tyrimo etika. Pasak Gaižauskaitės ir Mikėnės (2014, p.45) ypatingai svarbu užtikrinti respondentų gerovę pačios apklausos proceso metu, todėl buvo remiamasi laisvo dalyvavimo, savanoriško atsakinėjimo, konfidencialumo ir principais. Taip pat remiantis sąžiningumo ir tikslaus paaiškinimo principais, respondentams buvo pristatytas duomenų rinkimo tikslas, jų atsakymų svarba ir tolimesnis gautų duomenų naudojimas.

Tyrimo ribotumai: Nors kiekybinis tyrimas leidžia atskleisti pedagogų nuomonę, o anonimiškumu stengiamasi užtikrinti respondentų atvirumą, tačiau yra tikimybė, kad atsakinėdami pedagogai gali atmetinai pildyti klausimus, nenuoširdžiai parinkti atsakymų variantus ir neparodyti tikrosios tiriamos situacijos. Atsakymus į kai kuriuos klausimus būtų galima pagilinti kokybinio tyrimo metu, gaunant tikslesnius tyrimo rezultatus. Duomenų analizės paklaidas gali lemti tyrėjo kompetencijų stoka. Taip pat pildant klausimyną, šalia nėra vykdytojo, kuris galėtų pagelbėti atsakant į klausimus, tai reiškia, kad yra sumažinama papildoma galimybė motyvuoti respondentą, o tai lemia mažesnę atsakymų grįžtamumo skaičių (Gaižauskaitė ir Mikėnė, 2014, p.119).

3.2. Empirinio tyrimo duomenų analizė

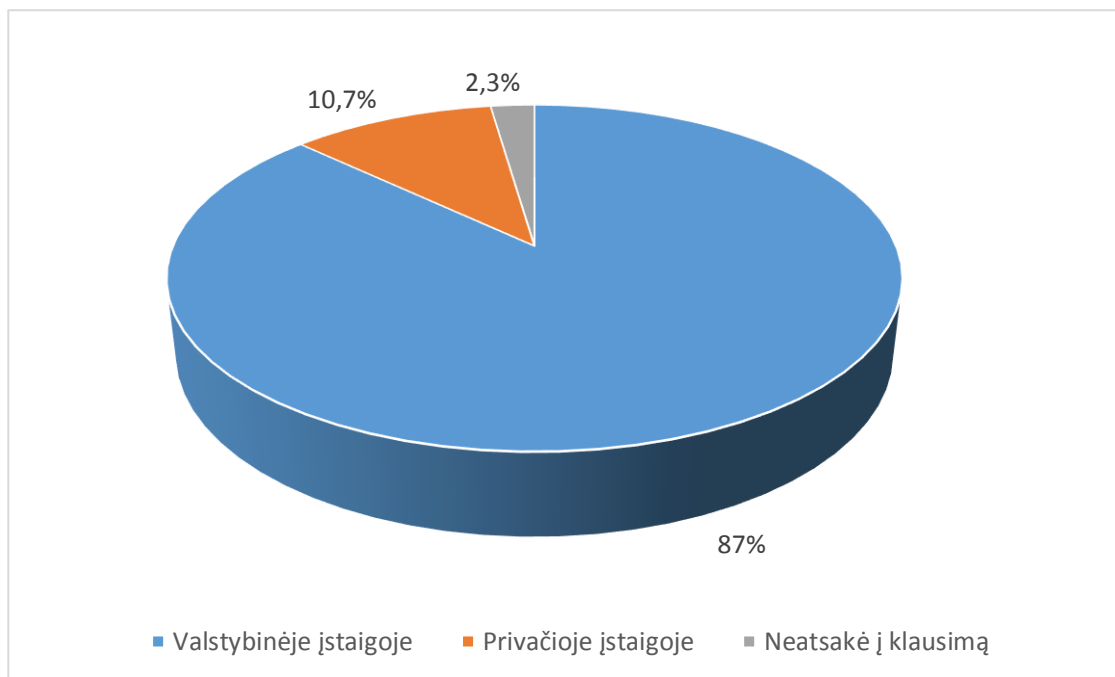
3.2.1. Demografinė tyrimo dalyvių charakteristika

Tyrimo dalyvavo 393 respondentai (1 pav.). Apdorojus anketinės apklausos duomenis paaiškėjo, kad aktyviausiai klausimyną pildė pedagogai dirbantys ikimokyklinio ugdymo įstaigose nuo 6 iki 10 metų jų buvo 135 (34,4%). Kiek mažiau dalyvavo nuo 0 iki 5 metų darbo patirties su ikimokyklinio amžiaus vaikais turintys pedagogai – 100 (25,4%) ir nuo 11 iki 20 metų dirbančių pedagogų 82 (20,9%). Mažiausiai aktyvūs buvo nuo 21 iki 30 metų dirbantys pedagogai jų dalyvavo 38 (9,7%) ir 31 metus ir daugiau išdirbę pedagogai vos 30 (7,6%). Na o 8 (2%) pedagogai į šį klausimą atsakymo nepateikė.

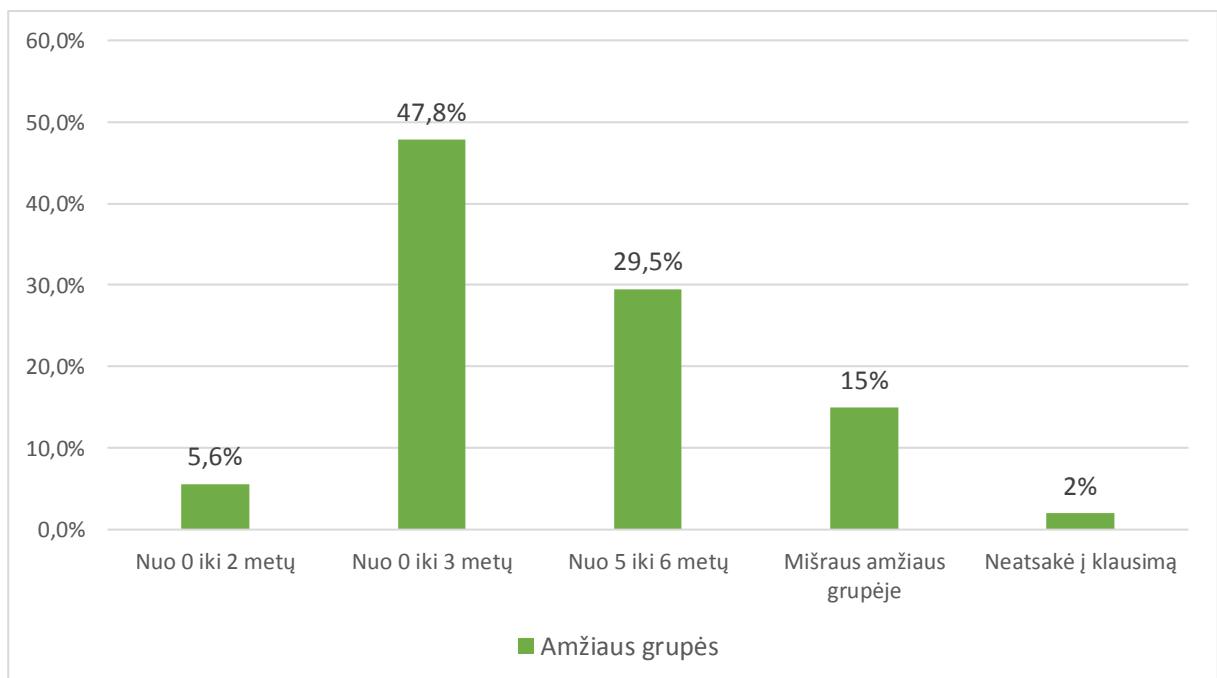
1pav. Respondentų pedagoginio darbo patirtis (proc.)

Siekiant išsiaiškinti privačių ir valstybinių ikimokyklinį ugdymą teikiančių įstaigų požiūrį ir galimybes, respondentų buvo klausiama, kokio tipo įstaigoje jie dirba (2pav.). Didžioji dalis apklausoje dalyvavusių pedagogų 342 (87%) dirba valstybinėse ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Privačiose ugdymo įstaigose dirbantys pedagogai buvo mažiau aktyvūs, atsakymus pateikė 42 (10,7%) ikimokyklinio ugdymo specialistai. 9 (2,3%) respondentai į šį klausimą neatsakė.

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įstaigos tipą (proc.)

Klausimyne respondentų buvo prašoma pažymėti, su kokio amžiaus vaikais jie dirba (3pav.). Šio klausimo kontekste aktyviausiai klausimyną pildė pedagogai dirbantys su 3-4 metų amžiaus vaikais, jų buvo net 188 (47,8%). Aktyvūs buvo ir pedagogai dirbantys su 5-6 metų amžiaus vaikais, apklausoje dalyvavo 116 (29,5) pedagogų.

3 pav. Pedagogų pasiskirstymas pagal darbą skirtingo amžiaus grupėse (proc.)

Su mišraus amžiaus grupėmis dirbančių pedagogų apklausoje dalyvavo 59 (15%) ir 22 (5,6%) pedagogai pažymėjo, kad dirba su vaikais, kurių amžius nuo 0 iki 2 metų. 8 (2%) pedagogai į šį klausimą neatsakė.

3.2.2. Pedagogų ikimokyklinio ugdymo samprata, organizavimas ir aplinka

Siekiant išsiaiškinti pedagogų požiūrį apie ikimokyklinį ugdymą ir jo sampratą, buvo pateiktas klausimas su pasirenkamais atsakymų variantais (4pav.). Klausimas buvo parengtas remiantis ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašu, metodinėmis rekomendacijomis ir bendraisiais programų kriterijais. Klausime buvo prašoma pasirinkti, kurie iš pateiktų teiginių tiksliausiai apibūdina Jūsų ikimokyklinio ugdymo sampratą. Rezultatai parodė, kad respondentai teiginius rinkosi labai panašiai, didelio skirtumo tarp teiginių nematyti, vis tik populiariausias teiginys - vaikų savarankiškumo ugdymas 271 (16,2%). Taip pat 258 (15,4%) pedagogai rinkosi vaiko prigimtinių galių atskleidimo teiginį.

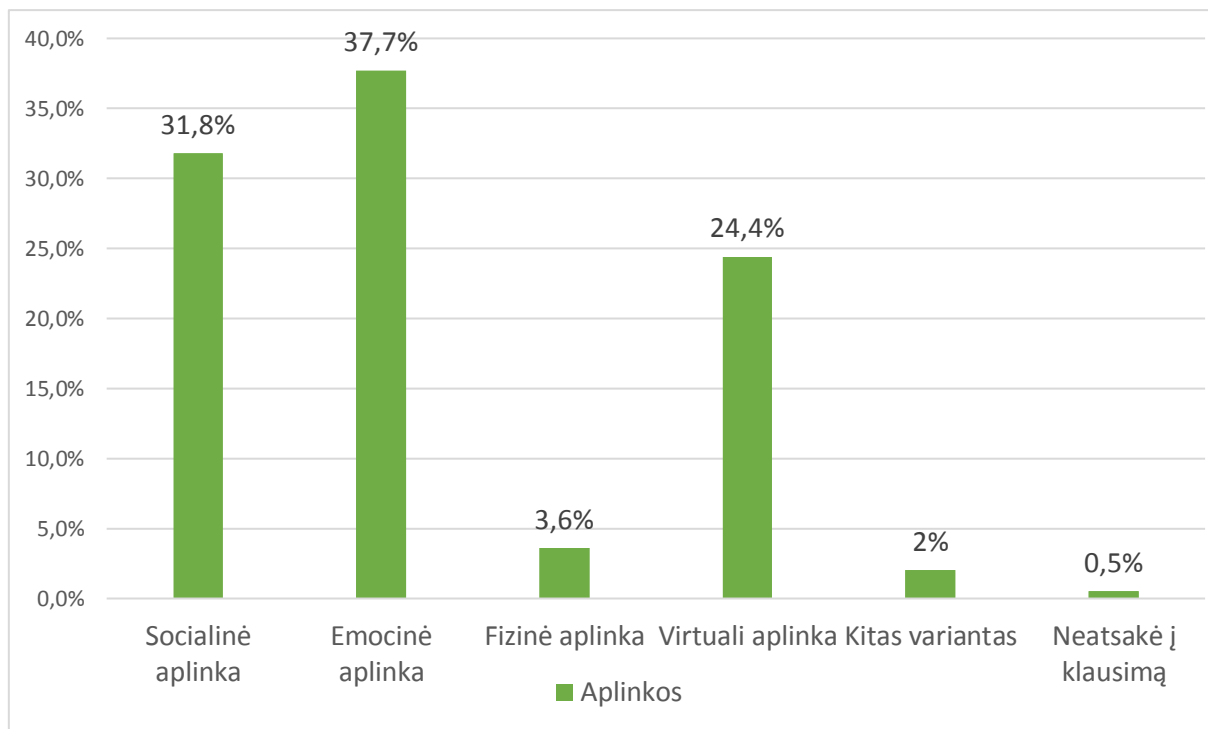
Gausaus respondentų dėmesio sulaukė teiginiai: vaiko poreikių tenkinimas, jį rinkosi 242 (14,4%) pedagogai ir kasdienių gyvenimo įgūdžių ugdymas 229 (13,6%) pasirinkimai. Panašiu procentu buvo pasirinkti akademinį žinių perdavimą 196 (11,7%) ir integralaus ugdymo 193 (11,5%) teiginiai. Kiek mažiau respondentai rinkosi vaiko parengimo mokyklai 154 (9,2%) ir vaiko priežiūros 135(8%) teiginius. Galimybe pateikti savo atsakymo variantą respondentai nesinaudojo.

4 pav. Respondentų ikimokyklinio ugdymo sampratą atspindintys teiginiai (proc.)

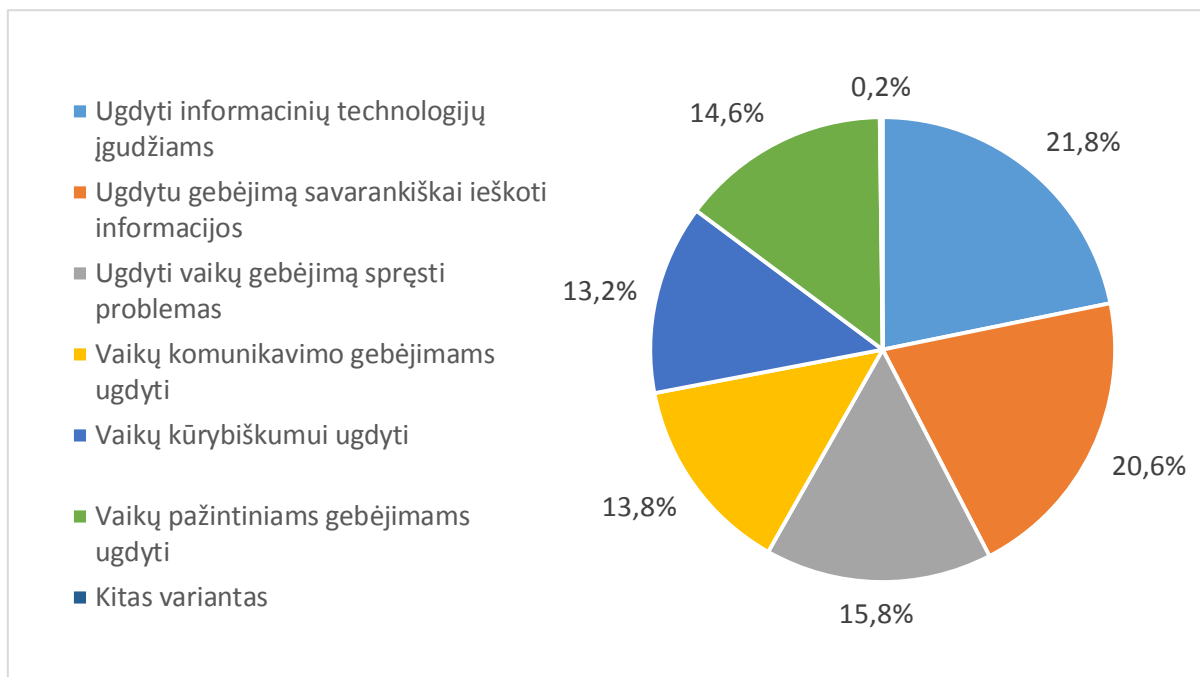
Respondentų buvo teiraujamasi, kuri aplinka, jų nuomone, šiuolaikiniam ugdytiniui yra priimtinausia (5pav.) Daugiausiai pedagogai, kaip priimtinausią aplinką šiuolaikiniam vaikui, rinkosi emocinę aplinką – 148 (37,7%), kiek mažesnė dalis rinkosi socialinę aplinką –

125 (31,8%). Nemažai respondentų atsakymų surinko ir virtuali aplinką, kurią kaip priimtinausią šiuolaikiniam vaikui, pasirinko 96 (24,4%) pedagogai. Fizinę aplinką rinkosi mažesnė dalis atsakiusiųjų – 14 (3,6%). Dar 8 (2%) pedagogai pasirinko „kita“ atsakymo variantą ir papildė atsakymų lauką tokiais teiginiais: „Visos“; „Visos labai svarbios“; „Įvairi aplinka“; „Aplinkų sinergija.“ 2 pedagogai (0,5%) į klausimą neatsakė.

5 pav. Respondentų nuomonė apie priimtinausią aplinką šiuolaikiniam vaikui (proc.)

Pedagogų buvo klausama, kuriems gebėjimams ugdyti, virtuali aplinka yra tinkamiausia ikimokykliniame ugdyme (6pav.). Pateiktų atsakymų variantai pasiskirstė panašiu procentu. Vis tik daugiausiai balsų – 277 (21,8%) surinko informacinių technologijų valdymo įgūdžių ugdymas, pedagogai taip pat aktyviai rinkosi ir gebėjimo savarankiškai ieškoti informacijos ugdymą – 262 (20,6%). Kaip tinkamiausia, virtuali aplinka, išryškėjo ir gebėjimo spręsti problemas teiginyje, šį rinkosi 200 (15,8%) pedagogų, pažintinių gebėjimų ugdymui – 185 (14,6%). Panašiu rezultatu pasiskirstė vaikų komunikavimo gebėjimų ugdymui teiginys 175 (13,8%) bei vaikų kūrybiškumo gebėjimų ugdymui – 168 (13,2%). Skiltyje „kita“ 2 (0,2%) pedagogai pateikė tokius atsakymų variantus: „Skaitmeniniam raštingumui“, „Jokiems.“

6 pav. Virtuali aplinka kaip tinkamiausia nurodytiems gebėjimams ugdyti (proc.)

Siekiant palyginti, ar pedagogams atsirenkant įprastas ir skaitmenines ugdymo priemones joms keliama kriterijai skiriasi ar yra vienodi, buvo užduotas analogiškas klausimas ir apie įprastų priemonių pasirinkimą ikimokyklinukams ugdyti (1 lentelė).

2 lentelė. Kriterijai, kuriais vadovaudamiesi respondentai atsirenka įprastas ugdymo priemones (N, proc.)

	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus	Nesvarbus	Visiškai nesvarbus
Priemonės saugumas	320 (81.8%)	63 (16.1%)	5 (1.3%)	3 (0.8%)	0 (0.0%)
Priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams	223 (57.3%)	135 (34.7%)	30 (7.7%)	1 (0.3%)	0 (0.0%)
Priemonės patrauklumas	197 (50.9%)	136 (35.1%)	44 (11.4%)	9 (2.3%)	1 (0.3%)

Aktyvaus vaikų veikimo galimybė	195 (50.1%)	166 (42.7%)	25 (6.4%)	2 (0.5%)	1 (0.3%)
Pateikiamos informacijos kokybė	245 (63.3%)	126 (32.6%)	12 (3.1%)	4 (1.0%)	0 (0.0%)
Žaismingas priemonės pateikimas	189 (48.7%)	148 (38.1%)	40 (10.3%)	9 (2.3%)	2 (0.5%)
Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį	222 (57.1%)	117 (30.1%)	41 (10.5%)	9 (2.3%)	0 (0.0%)
Pažangos stebėjimo galimybė	195 (50.4%)	148 (38.2%)	41 (10.6%)	3 (0.8%)	0 (0.0%)
Vertinimo galimybė	167 (43.0%)	165 (42.5%)	42 (10.8%)	13 (3.4%)	1 (0.3%)
Galimybė komunikuoti	199 (51.3%)	147 (37.9%)	36 (9.3%)	6 (1.5%)	0 (0.0%)
Savarankiško vaikų veikimo galimybė	242 (62.4%)	118 (30.4%)	22 (5.7%)	6 (1.5%)	0 (0.0%)

Pagal gautus duomenis (2 lentelė) saugumo kriterijus atsirenkant įprastas priemones yra pirmojoje vietoje ir žymimas kaip labai svarbus 320 (81.8%) pedagogų. Svarbus šis kriterijus atrodo 63 (16.1%) respondentams, 5 (1.3%) jis atrodo nei svarbus, nei nesvarbus, na ir 3 (0.8%) dalyviai mano, kad įprastos ugdymo priemonės saugumas yra nesvarbus.

Priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams nagrinėjant tyrimo rezultatus labai svarbus yra 223 (57.3%) respondentams, svarbus - 135 (34.7%). 30 (7.7%) pedagogų mano, kad vis tik minėtas kriterijus yra nei svarbus, nei nesvarbus, o 1 (0.3%) pedagogas, kad nesvarbus. Įprastos ugdymo priemonės ikimokyklinio amžiaus vaikui priemonės patrauklumas labai svarbus yra 197 (50.9%), nemažai daliai apklausos dalyvių 136 (35.1%) jis yra svarbus, na o 44 (11.4%) nei svarbus, nei nesvarbus. Tyrinėjant duomenis pastebima, kad priemonės patrauklumas atrodo nesvarbus 9 (2.3%) ir visiškai nesvarbus 1 (0.3%).

Kaip ir skaitmeninių priemonių kriterijų sąrašė, taip ir šiame buvo pateiktas aktyvus vaikų veikimas, kaip kriterijus, kuris labai svarbus buvo 195 (50.1%) ir svarbus 166 (42.7%), nors didžioji dalis pedagogų atkreipia dėmesį ar naudojantis įprastomis priemonėmis jų

ugdytiniai turės galimybę aktyviai veikti, kita dalis 25 (6.4%) mano, kad šis kriterijus yra nei svarbus, nei nesvarbus, dar 2 (0.5%) nesvarbus, o 1 (0.3%) pedagogui visiškai nesvarbus. Kaip ir ankstesniame klausime, taip ir šiame vienas iš pagrindinių kriterijų išlieka pateikiamos informacijos kokybės kriterijus, jis labai svarbus 245 (63.3%), o svarbus 126 (32.6%) respondentui. Nei svarbi, nei nesvarbi pateikiamos informacijos kokybė renkantis įprastas ugdymo priemones atrodo 12 (3.1%) pedagogų, na ir 4 (1.0%) tai atrodo nesvarbu. Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį labai svarbi 222 (57.1%) pedagogui, kurie atrenka ugdomas priemones vaikams, svarbus kriterijus atrodo 117 (30.1%) apklaustajam. Priemonės teikiančios grįžtamąjį ryšį nei svarbios, nei nesvarbios yra 41 (10.5%) pedagogui, o nesvarbios 9 (2.3%).

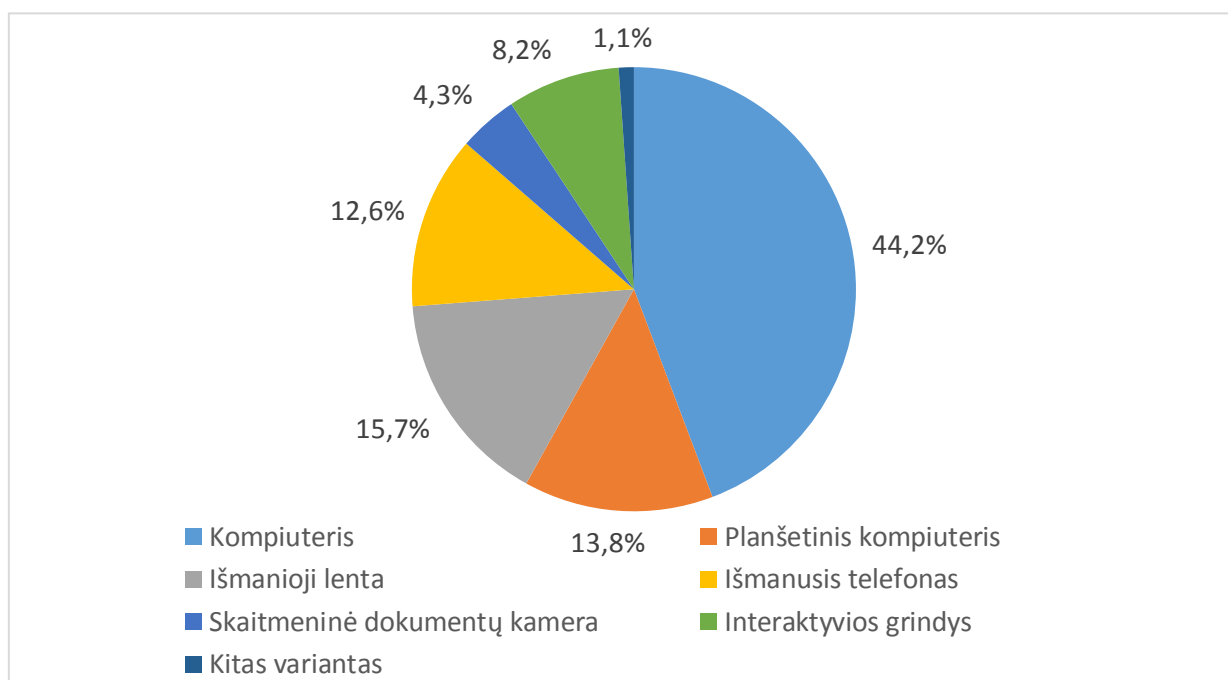
Kasdienėje vaikų aplinkoje esančios ugdomosios priemonės, kurios leidžia stebėti vaikų pažangą labai svarbios yra 195 (50.4%) taip pat svarbios - 148 (38.2%) pedagogui. 41 (10.6%) respondentas mano, kad minėtas kriterijus yra nei svarbus, nei nesvarbus, dar 3 (0.8%), kad nesvarbus. Vertinimo galimybės kriterijus vaikams naudojantis įprastomis aplinkoje esančiomis priemonėmis labai svarbus atrodo 167 (43.0%) ir svarbus 165 (42.5%). Nei svarbi, nei nesvarbi vertinimo galimybė yra 42 (10.8%) respondentams, 13 (3.4%) nesvarbi, o 1 (0.3%) pedagogui visiškai nesvarbi. Galimybė komunikuoti kaip kriterijus atsirenkant įprastas, ikimokyklinio amžiaus vaikams skirtas ugdymo priemones, labai svarbus yra 199 (51.3%), o svarbus irgi nemažai daliai pedagogų - 147 (37.9%). Bet nei svarbus, nei nesvarbus minėtas kriterijus yra 36 (9.3%). Atsirado respondentų, kuriems galimybė komunikuoti naudojant tam tikras priemones yra nesvarbus, jų - 6 (1.5%). Rankantis priemonės, savarankiško vaikų veikimo galimybės kriterijus labai svarbus 242 (62.4%) pedagogams, svarbus - 118 (30.4%), o nei svarbus nei nesvarbus - 22 (5.7%) respondentams. 6 (1.5%) pedagogai mano, kad savarankiško vaikų veikimo kriterijus nesvarbus.

Šiame kontekste pagrindiniai priemonių atrankos kriterijai yra priemonės saugumas, pateikiamos informacijos kokybė, savarankiško vaikų veikimo galimybė, priemonės pritaikomumas skirtingiems vaikų poreikiams ir galimybė gauti grįžtamąjį ryšį. Visi minėti kriterijai perkopė 200 respondentų pasirinkimą.

3.2.3. Skaitmeninių priemonių naudojimas ir kūrimas

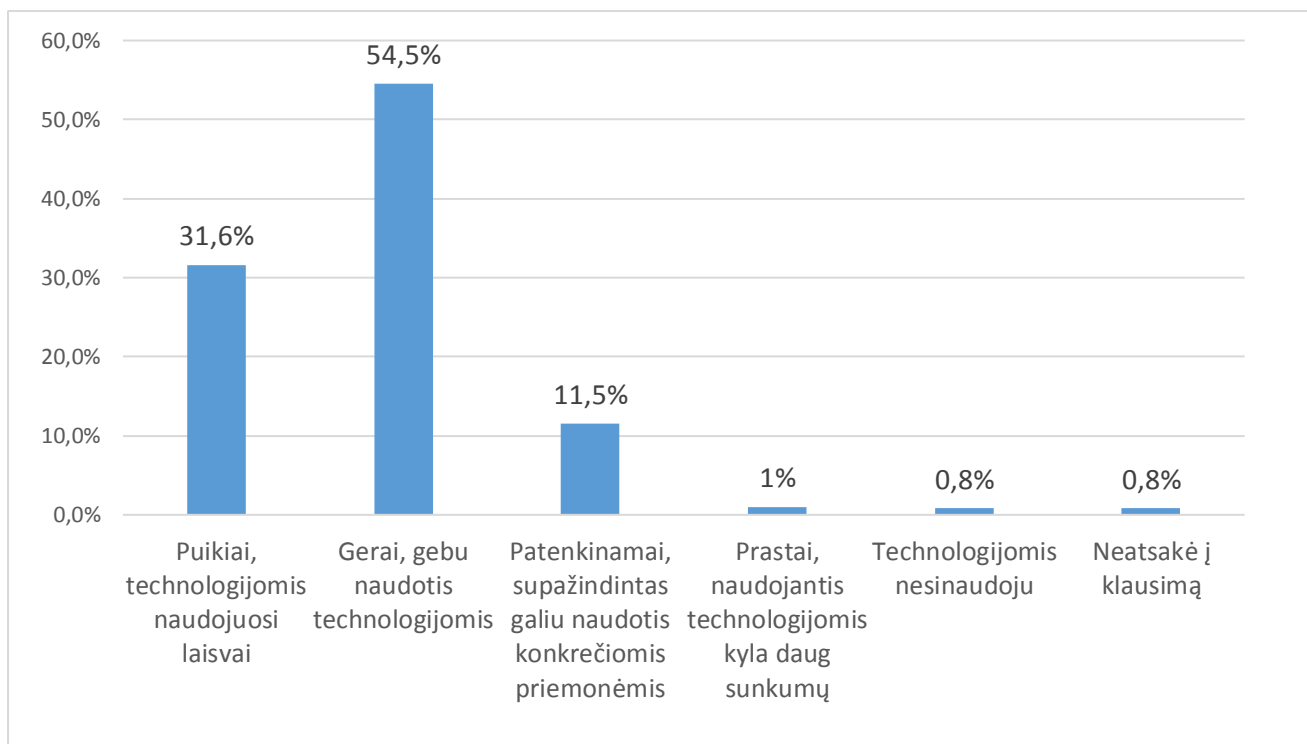
Klausimą pildžiusių pedagogų teirautasi apie turimas informacines technologijas savo įstaigoje (7pav.). Labiausiai iš visų pateiktų priemonių išsiskyrė kompiuteris, jį savo darbovietėje turi 371 (44,2%) pedagogas. Rezultatuose matoma, kad kitų informacinių technologinių priemonių savo įstaigose pedagogai turi kiek mažiau, pavyzdžiui, išmaniąsias lentas darželyje turi 132 (15,7%) atsakiusieji, 116 (13,8%) turi planšetinius kompiuterius, na o 106 (12,6%) turi išmaniuosius telefonus.

Tyrimo metu nustatyta, kad interaktyvias grindis savo įstaigose turi 69 (8,2%) pedagogų, o skaitmenines dokumentų kameras 36 (4,3%) ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Aktyviai naudotasi ir atsakymo skiltimi „kita“, čia pedagogai pateikė dar daugiau turimų informacinių technologijų, tokių kaip: „Interaktyvios lėkštės“, „Spausdintuvas“, „Televizorius“, „Multimedija“, „BlueBot robotukas, išmanusis kirmėliukas, mikroskopas (jungiasi prie kompiuterio).“

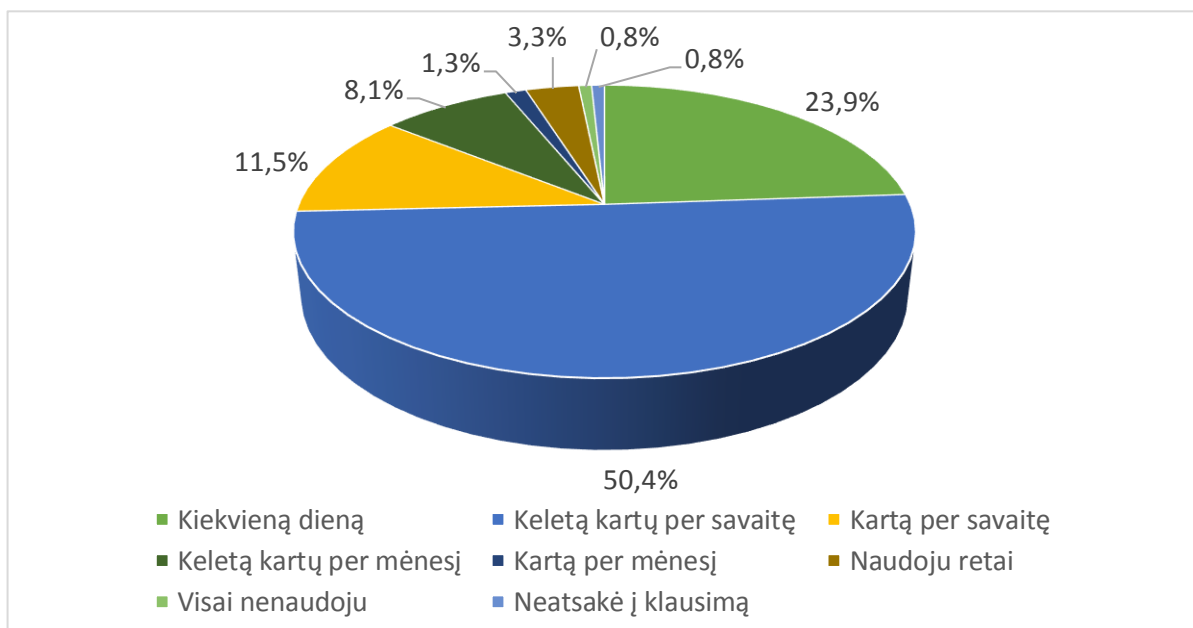
7 pav. Informacinių technologijų įvairovė darželiuose (proc.)

Apklausoje dalyvavusių pedagogų buvo prašoma pažymėti, kuris teiginys geriausiai apibūdina jų gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis (8 pav.). Didžioji dalis pedagogų pasirinko, kad gerai geba naudotis technologijomis – 214 (54,5%), kiek mažesnė dalis rinkosi atsakymą, kuris buvo apibūdintas kaip puikus, laisvas naudojimasis technologijomis – 124 (31,6%). Mano, kad patenkinamai, supažindinti su konkrečiomis priemonėmis, gali jomis naudotis 45 (11,5%) pedagogai. Apklausos rezultatai rodo, kad 4 (1%) savo gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis vertina prastai, naudojantis technologijomis kyla daug sunkumų, o 3 (0,8%) pedagogai teigia, kad informacinėmis technologijomis iš viso nesinaudoja. Tokia pat dalis – 3 (0,8%) į šį klausimą atsakymo nepateikė.

8 pav. Respondentų gebėjimo naudotis informacinėmis technologijomis pasiskirstymas (proc.)

Tyrimo metu nustatyta (9pav.), kad didžioji dalis apklausoje dalyvavusių pedagogų 198 (50,4%) informacines technologijas naudoja keletą kartų per savaitę. Kiekvieną dieną šias priemones į savo organizuojamas veiklas įtraukia 94 (23,9%) pedagogų. 45 (11,5%) respondentai informacines technologijas įtraukia kartą per savaitę, o 32 (8,1%) vos keletą kartų per mėnesį.

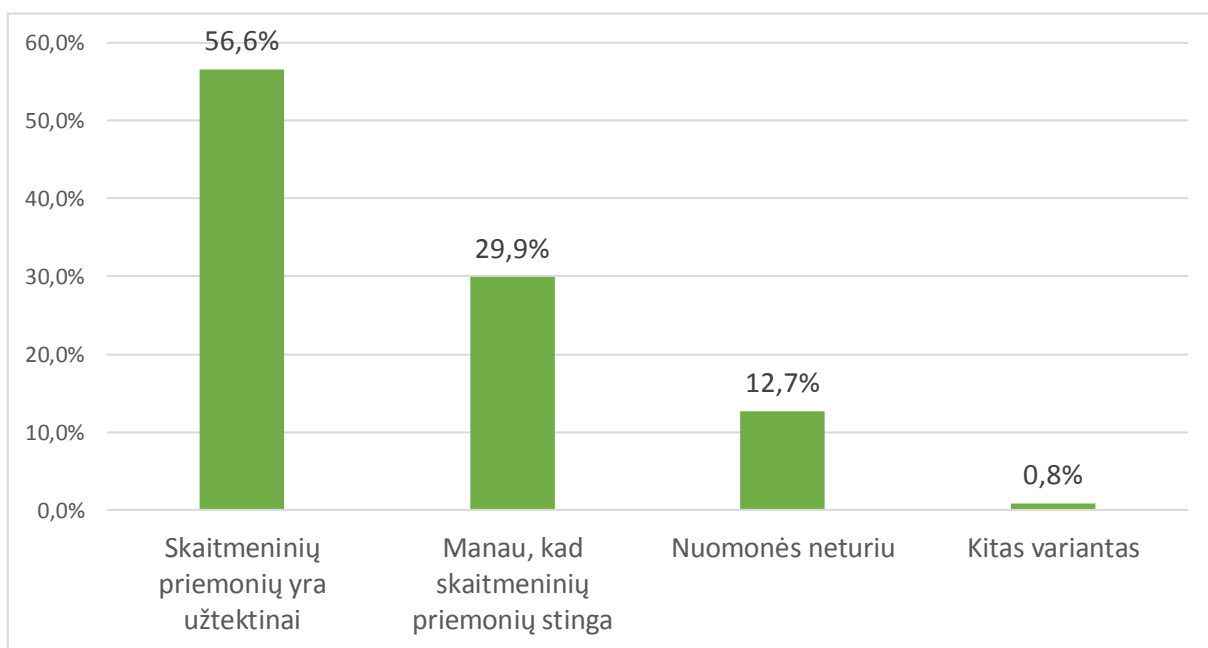

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal informacinių technologijų naudojimo dažnumą (proc.)

Apklausoje dalyvavę respondentai (9 pav.) rinkosi ir „naudoju retai“ atsakymą – 13 (3,3%) arba visai informacinių technologijų į savo veiklas neįtraukia 3 (0,8%) pedagogai. Dar 3 (0,8%) dalyvių į klausimą neatsakė. Nagrinėjant bendrai gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad pedagogai stengiasi atliepti ir vaikų ir tėvų poreikius, pastarieji nori, kad pedagogai skaitmenines priemones naudotų saikingai ir tikslingai, todėl tai paaiškina, kodėl didžioji dalis apklausoje dalyvavusių ikimokyklinio ugdymo pedagogų skaitmenines priemones naudoja keletą kartų per savaitę.

3.2.4. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų skaitmeninių priemonių vertinimas ir naudojimas

Skaitmeninių priemonių naudojimas ikimokykliniame ugdyme vis populiariesnis, įstaigoms suteikiamos sąlygos įsigyti reikalingų priemonių ir sudaromos sąlygos plėsti savo žinias apie jų integraciją organizuojant veiklas. Pedagogai domisi naujovėmis, vertina ir atsirenka skaitmenines priemones naudojimui jas išbandydami.

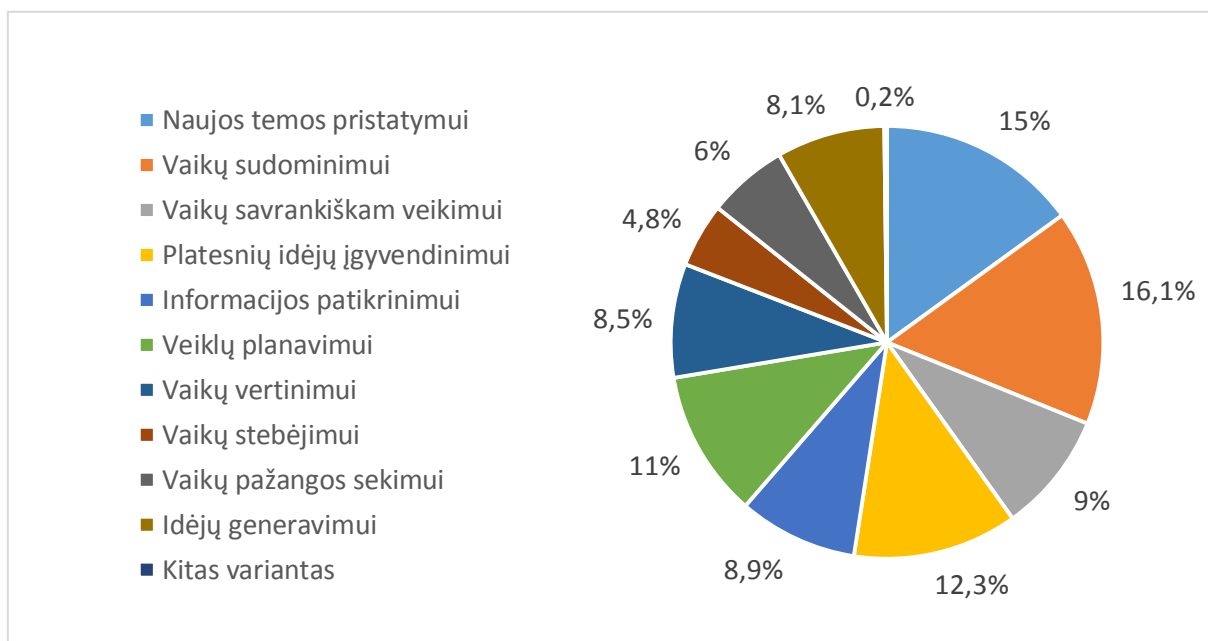

10 pav. Respondentų nuomonė apie skaitmeninių priemonių pasiūlą ikimokykliniame ugdyme (proc.)

Klausimyno rezultatai rodo (10 pav.), kad didžiosios dalies respondentų atsakymai sutapo ir daugiau nei pusė - 223 (56,6%) iš jų pažymėjo, kad skaitmeninių priemonių, skirtų ikimokykliniam ugdymui, yra pakankamai. Kita dalis pedagogų – 118 (29,9%) mano, kad vis tik šiam ugdymo tarpsniui skaitmeninių priemonių stinga. 50 (12,7%) apklaustųjų pažymėjo,

kad nuomonės šiuo klausimu neturi. 3 (0,8%) pedagogai įrašė savo atsakymų variantus: „Priemonių per akis, tačiau trūksta papildomu priemonių, pvz. projektorių, kuriuos privalome naudoti naudojant kompiuteriu, o projektoriai vis kelių, kai grupių gerokai daugiau“; „Kuo mažiau skaitmeninių priemonių ikimokykliniame amžiuje“; „Jos skinasi kelią į kasdienybę.“

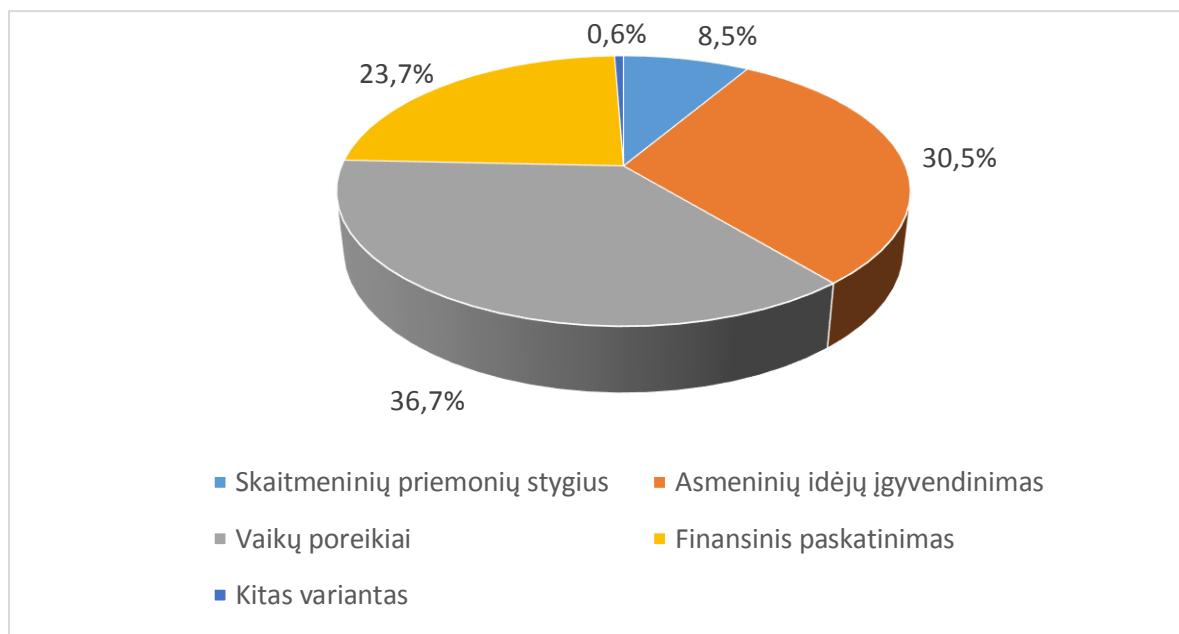
Pateikti atsakymai rodo, kad skaitmeninių priemonių panaudojimas ikimokykliniame ugdyme vis dar diskutuojamas objektas, mat teiginiai pakankamai priešingi, vieni pasisako už jų naudojimą, kiti vis tik pasinaudoja proga patikslinti, kad skaitmeninių priemonių ikimokykliniame ugdyme turėtų būti kuo mažiau

11 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių panaudojimo tikslai (proc.)

Anketoje pateikto klausimo apie skaitmeninių priemonių panaudojimo tikslus ikimokykliniame ugdyme (11 pav.), atsakymai rodo, kad skaitmeninių priemonių panaudojimo diapazonas pakankamai platus. 284 (16,1%) informacines technologijas renkasi vaikų susidomėjimui skatinti. 264 (15%) pedagogai skaitmenines priemones naudoja naujos temos pristatymui. Platesnių idėjų įgyvendinimui minėtas priemones renkasi 217 (12,3%) pedagogai, na o veiklų planavimui – 194 (11%). Skaitmenines priemones renkasi ir savarankiškam vaikų veikimui – 158 (9%) respondentai, taip pat ikimokyklinio ugdymo pedagogai skaitmenines priemones išnaudoja informacijos patikrinimui 157 (8,9%). Vaikų vertinimui atlikti skaitmenines priemones naudoja 150 (8,5%), o 143 (8,1%) atsakiusysis minėtų priemonių pagalba generuoja idėjas. Šių priemonių pagalba vaikų pažangą seka 105 (6%), o stebėjimus vykdo 85 (4,8%) pedagogai.

Atsakymų skiltyje „kita“ 4 (0,2%) pedagogai papildė skaitmeninių priemonių išnaudojimo tikslus: „Naudojame pietų miegeliui (įjungiamo lopšinės melodijas). Taip pat renkamės ryto ratui muzikines mankšteles, tačiau jas tik girdime „auklėtoja rodo judesius taip šokame visi“; „Organizuoju parodas“; „Susirinkimams“; „Dalyvauju seminaruose.“ Taigi, pedagogai renkasi skirtingų tipų skaitmenines priemones, vienas orientuotas į pedagogų darbo lengvinimą ir įforminimą, kitas – į vaikų veikimą.

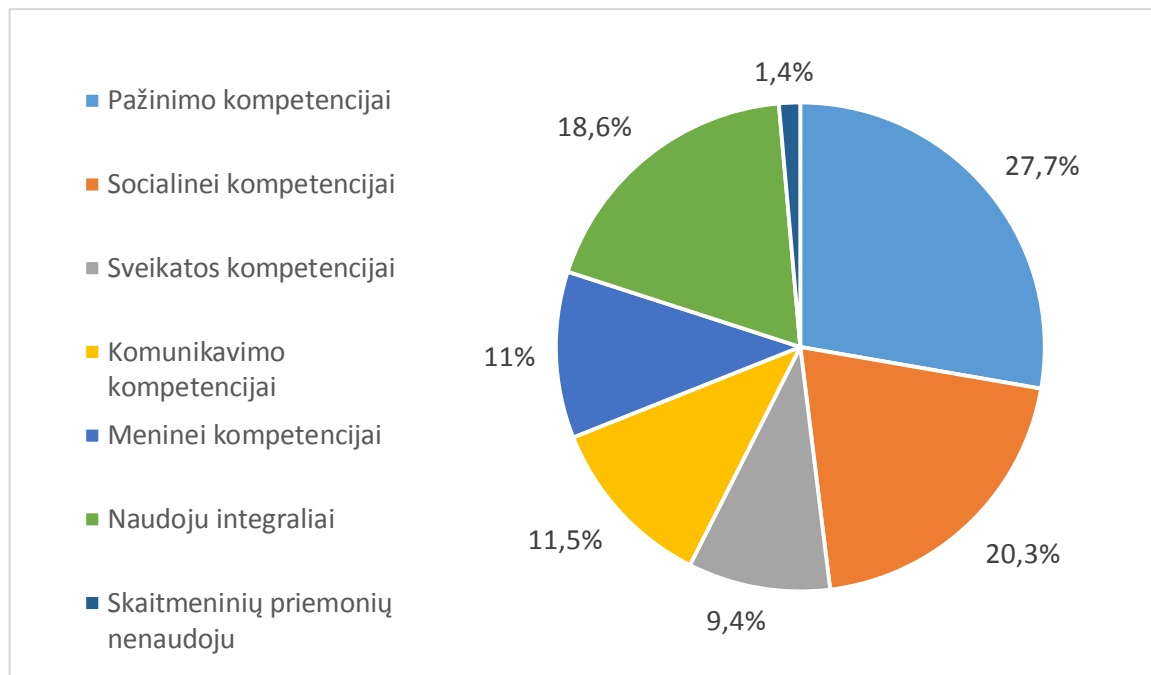

12 pav. Respondentus skatinančių veiksnių kurti skaitmenines priemones pasiskirstymas (proc.)

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kas ikimokyklinio ugdymo pedagogus paskatintų kurti skaitmenines priemones (12pav.). Gauti rezultatai rodo, kad labiausiai 232 (36,7%) pedagogus skatintų vaikų poreikiai ir asmeninių idėjų įgyvendinimas 193 (30,5%) šių priemonių pagalba. Taip pat, galima teigti, kad pedagogus skatintų ir finansinis paskatinimas, nes 150 (23,7%) respondentų rinkosi minėtą atsakymą. 54 (8,5%) pedagogas skaitmenines priemones kurtų jei atsirastu skaitmeninių priemonių stygius. Na ir 4 (0,6%) pedagogai pridėjo savo atsakymo variantus, kuriuose nurodoma, kad juos skatintų kurti „geresni gebėjimai skaitmenizacijos srityje“, o kiti, mano, kad „Manau, kad to negebėčiau. Skaitmeninių priemonių lauksiu iš šios srities specialistų.“ Taigi, galima teigti, kad vaikai ir jų poreikiai yra labiausiai skatinantis veiksnys, skaitmeninėms priemonėms kurti.

Respondentų buvo klausama, kurias kompetencijas ugdydami, jie dažniausiai pasitelkia skaitmenines priemones (13pav.). Nagrinėjant pateiktus atsakymus, aišku, kad dažniausiai 256 (27,7%) pedagogai skaitmenines priemones renkasi pažinimo kompetencijai

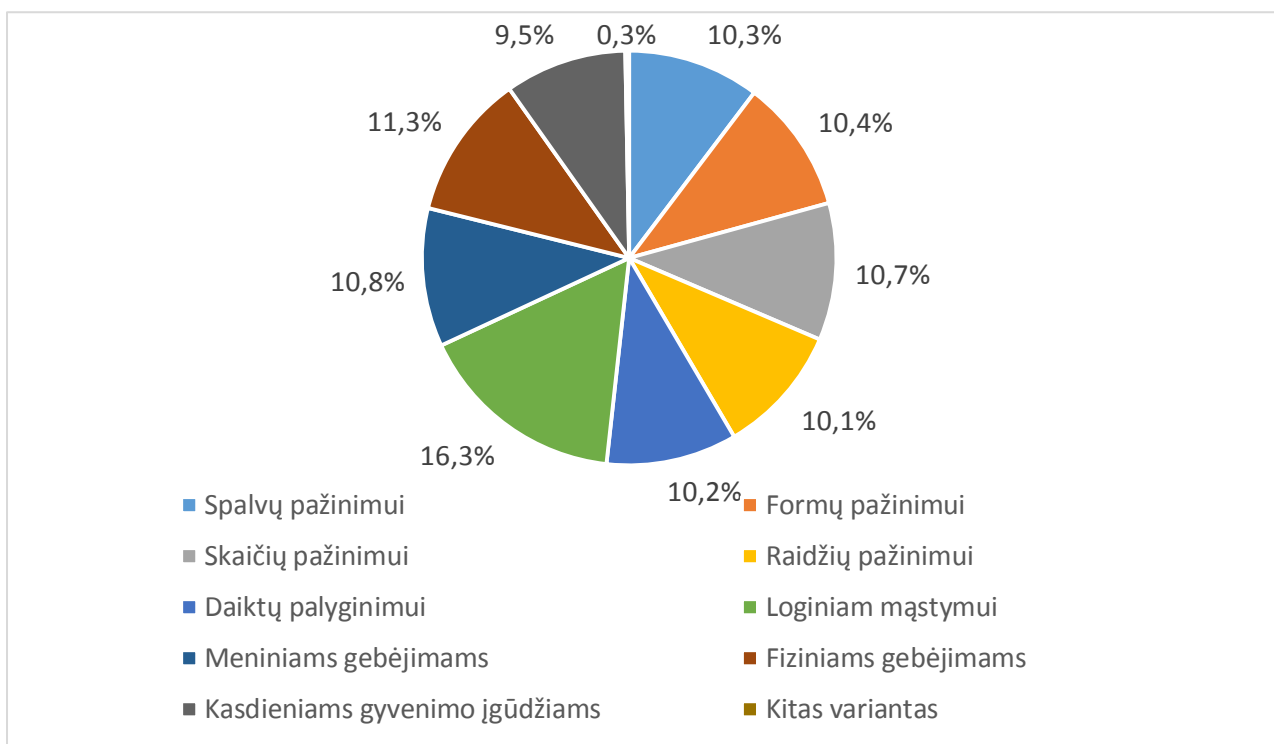
ugdyti. Dar skaitmeninių priemonių pasitelkimas pakankamai dažnas 188 (20,3%) pedagogams ugdantiems socialinę vaikų kompetenciją. Nemaža dalis pedagogų 172 (18,6%) skaitmenines priemones naudoja integraliam kompetencijų plėtojimui. 106 (11,5%) minėtas priemones integruoja ugdydami vaikų komunikavimo kompetenciją ir 102 (11%) meninei kompetencijai ugdyti. 13 (1,4%) pedagogų teigia, kad ugdydami vaikų kompetencijas skaitmeninių priemonių nenaudoja.

13 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių naudojimas skirtingoms kompetencijoms ugdyti (proc.)

Klausimyne buvo pateiktas klausimas (14pav.) apie skaitmeninių priemonių pasirinkimą ikimokykliniame ugdyme skirtingų sričių ugdymui. Rezultatai rodo, kad dažniausiai 285 (16,3%) skaitmenines priemones renkasi ugdydami vaikų loginio mąstymo gebėjimus ir 198 (11,3%) pedagogai ugdydami vaikų fizinius gebėjimus. Kitos ugdymo sritys buvo pasirinktos labai panašiu procentu, meniniams gebėjimams plėtoti – 190 (10,8%), skaičių pažinimui ugdyti – 187 (10,7%), formų pažinimui – 183 (10,4%), spalvų pažinimui – 181 (10,3%), daiktų palyginimui – 178 (10,2%), raidžių pažinimui – 177 (10,1%).

Rečiausiai 167 (9,5%) respondentai skaitmenines priemones renkasi kasdienių gyvenimo įgūdžių ugdymui. 6 (0,3%) pedagogai skiltyje kita teigia, kad bet kurioms sritims ugdyti skaitmeninių priemonių „vengiu“, „nenaudoju“, kiti „pagal poreikius, įvairiai“, dar kiti teigia, kad „tai ne mano sritis, lauksiu sukurto produkto iš specialistų.“

14 pav. Respondentų skaitmeninių priemonių pagalba ugdomos sritys (proc.)

Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, kiek ir kokių skaitmeninių priemonių naudoja ar yra išbandę ikimokyklinio ugdymo pedagogai, todėl remiantis literatūros apžvalga buvo pateiktas klausimas su išvardintomis skaitmeninėmis priemonėmis ir galimybe patiems papildyti jų sąrašą. (3lentelė) lentelės rezultatai rodo, kad populiariausia tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogų yra skaitmeninė „Youtube“ platforma, ją naudoja arba yra išbandę 252 (15.6%) pedagogai. Antroji pagal populiarumą skaitmeninė priemonė – „Saulytučiai“ ją atpažino 118 (7.3%) respondentų. Ne didele dalimi nuo minėtos priemonės atsilieka ir „Žvaigždėlės“ platforma, kurią pasirinko 112 (6.9%). Panašiu rezultatu pagal populiarumą „Eduka klasė“, kurią rinkosi 106 (6.6%) respondentai. 103 (6.4%) pedagogai pažymėjo kaip išbandytą arba naudojamą „OPA ir PA“ skaitmeninį turinį, o „Lietuvos muziejai internete“ – 101 (6.3%). Ikimokyklinio ugdymo pedagogai atpažino „Žiburėlio“ platformą, kurią rinkosi 96 (5.9%). 89 (5.5%) respondentų balsus surinko „Vakaro pasaka“ platforma, o 81 (5.0%) „Mudubudu“ platforma.

Kiek mažiau atpažįstamos buvo „Logopedinių pratimų“ platforma, ji surinko 78 (4.8%) respondentų balsus, „Wordwall“ skaitmeninė priemonė 76 (4.7%) „Krokotak“ meninių veiklų priemonė, kurią atpažino arba naudoja 73 (4.5%) ir „Vaikų radijas“, kuris surinko 72 (4.5%) respondentų balsus, o „Jigsawplanet“ 69 (4.3%) pedagogai naudoja arba yra išbandę.

Rečiausiai pedagogų išbandytos ar naudojamos yra tokios skaitmeninės priemonės kaip „Gudručio Dučio“ platforma – 55 (3.4%), dar „Bamboozle“, kuri surinko 47 (2.9%).

Panašiu balsų skaičiumi pedagogų buvo atpažįstamos „Matific“ - 36 (2.2%) ir „Mystorybook“ – 35 (2.2%) platformos. „VEXcode“ priemonė pažino vos 9 (0.6%) pedagogai.

Pedagogų papildyta skiltis „kita“ nurodė ir daugiau ikimokykliniame ugdyme naudojamų skaitmeninių priemonių, tokių kaip: „Storyjumper“, „Mozabook“, „Learningapps“, „Bookcreator“, „Sebran“, „Mozaweb“, „Light box“, „Google Earth“, „Žemėlapiai.“

3 lentelė. Respondentų išbandytų skaitmeninių priemonių rodikliai (N, proc.)

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Saulytučiai	118	7.3%
OPA ir PA skaitmeninis turinys	103	6.4%
Eduka klasė	106	6.6%
Mystorybook	35	2.2%
Worldwall	76	4.7%
Jigsawplanet	69	4.3%
Bamboozle	47	2.9%
Vakaro pasaka platforma	89	5.5%
Gudručio Dučio platforma	55	3.4%
Logopedinių pratimų platforma	78	4.8%
Matific platforma	36	2.2%
Žiburėlio platforma	96	5.9%
Mudubudu platforma	81	5.0%
Vaikų radijo platforma	72	4.5%
Žvaigždėlės platforma	112	6.9%
Youtube platforma	252	15.6%
Krokotak meninės veiklos	73	4.5%
Lietuvos muziejai internete	101	6.3%
VEXcode	9	0.6%
Kitas variantas	6	0.4%

Tyrimo metu, siekiant išsiaiškinti, kokiais kriterijais vadovaudamiesi ikimokyklinio ugdymo pedagogai renkasi skaitmenines priemones naudojimui (3 lentelė), buvo parengtas klausimas su pasirinktiniais atsakymų variantais. Priemonės saugumą 305 (79,2%) pedagogai žymi kaip labai svarbų, 69 (17,9%) šis kriterijus išlieka svarbus, 9 (2,3%) saugumas nei, svarbus nei nesvarbus, 2 (0,5%) nesvarbus, respondentų, kuriems priemonės saugumas visiškai nesvarbus neatsirado. Sekantis kriterijus – priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams, kuris labai svarbus buvo 216 (56,4%) pedagogams, svarbus 153 (39,8%), nei svarbus, nei nesvarbus pasirodė 23 (6,0%) pedagogams ir 1 (0,3%) nesvarbus. Priemonės patrauklumo kriterijus labai svarbus 179 (46,6%) respondentui, svarbus 153 (39,8%), nei svarbus, nei nesvarbus priemonės patrauklumas buvo 36 (9,4%), nesvarbus - 14 (3,6%) ir kaip visiškai nesvarbus kriterijus buvo 2 (0,5%) pedagogams.

Kaip kriterijus buvo pateiktas aktyvaus vaikų veikimo galimybė, kuri labai svarbi atrodo 180 (46,9%) respondentui, svarbi - 170 (44,3%), aktyvus vaikų veikimas naudojant skaitmenines priemones nei svarbus, nei nesvarbus pasirodė 32 (8,3%) ir 2 (0,5%) atrodė nesvarbus. Pagal tyrimo rezultatus vienas iš pagrindinių kriterijų skaitmeninių priemonių pateikiama informacijos kokybė, kuri labai svarbi buvo 228 (59,4%) respondentui, kaip svarbi 145 (37,8%), nei svarbi, nei nesvarbi vos 8 (2,1%) ir nesvarbi pasirodė 3 (0,8%) respondentui.

Ikimokykliniam ugdyme pagrindinis ugdymo metodas yra žaidimas, todėl pedagogų buvo klausiama, ar žaismingas skaitmeninės priemonės pateikimas yra vienas iš kriterijų, rezultatai rodo, kad labai svarbus priemonės žaismingumas yra kiek daugiau nei pusei 194 (50,7%), svarbus 133 (34,7%) ir nei svarbus, nei nesvarbus 43 (11,2%). Nesvarbus priemonės žaismingumas buvo 10 (2,6%) ir visiškai nesvarbus 3 (0,8%). Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį dažnai vertinama atsirenkant kasdienes priemones ar veiklas todėl tyrimu nustatyta, ar grįžtamasis ryšys kaip kriterijus yra keliamas ir skaitmeninėms priemonėms. Labai svarbus skaitmeninės priemonės grįžtamasis ryšys yra 180 (47,9%) respondentui, svarbus - 140 (37,2%), nei svarbus, nei nesvarbus 48 (12,8%), nesvarbus 8 (2,1%) pedagogams. Pažangos stebėjimo galimybė kaip kriterijus atsirenkant skaitmenines priemones labai svarbus yra 159 (41,7%) pedagogui, kiek daugiau 162 (42,5%) respondentui yra tik svarbus, nei svarbus, nei nesvarbus minėtas kriterijus yra 52 (13,6%), kaip nesvarbus kriterijus - 8 (2,1%). Kiek svarbi vertinimo galimybė ikimokykliniam pedagogams kaip kriterijus renkantis skaitmenines priemones taip pat pavyko nustatyti ir paaiškėjo, kad 159 (41,7%) respondentui yra labai svarbi ir 158 (41,5%) svarbi. Nei svarbi, nei nesvarbi vertinimo galimybe yra 50 (13,1%). Kai kurie pedagogai 12 (3,1%) mano, kad šis kriterijus yra nesvarbus, o 2 (0,5%) kad visiškai nesvarbus.

Galimybė komunikuoti skaitmeninių priemonių pagalba labai svarbi atrodo 181 (47,5%) pedagogui ir kaip svarbus kriterijus 151 (39,6%). Nei svarbia, nei nesvarbia galimybę

komunikuoti laiko 38 (10.0%) pedagogai, nesvarbia - 9 (2.4%) ir visiškai nesvarbia - 2 (0.5%). Tyrimo rezultatai rodo, kad savarankiško vaikų veikimo galimybė taip pat yra vienas iš kriterijų, mat labai svarbiu jį laiko 222 (58.4%) apklausos dalyviai, svarbiu taip pat net 131 (34.5%). Kad skaitmeninė priemonė įgalintų vaikus savarankiškai veikti nei svarbu nei nesvarbu atrodo 22 (5.8%) respondentams ir 5 (1.3%) tai atrodo nesvarbu. Taigi, išanalizavus gautus rezultatus svarbiausi skaitmeninių priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijai yra priemonės saugumas, savarankiško vaikų veikimo galimybė, pateikiamos informacijos kokybė bei priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams, šie kriterijai skiltyje „labai svarbus“ perkopė 200 respondentų balų. Kiti kriterijai pagal lentelės duomenis taip pat yra svarbūs ir taikomi atsirenkant skaitmenines priemones ikimokykliniame ugdyme.

4 Lentelė. Kriterijai, kuriais vadovaudamiesi respondantai renka skaitmenines priemones naudojimui ikimokykliniame ugdyme (N, proc.)

	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus	Nesvarbus	Visiškai nesvarbus
Priemonės saugumas	305 (79.2%)	69 (17.9%)	9 (2.3%)	2 (0.5%)	0 (0.0%)
Priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams	216 (56.4%)	143 (37.3%)	23 (6.0%)	1 (0.3%)	0 (0.0%)
Priemonės patrauklumas	179 (46.6%)	153 (39.8%)	36 (9.4%)	14 (3.6%)	2 (0.5%)
Aktyvaus vaikų veikimo galimybė	180 (46.9%)	170 (44.3%)	32 (8.3%)	2 (0.5%)	0 (0.0%)
Pateikiamos informacijos kokybė	228 (59.4%)	145 (37.8%)	8 (2.1%)	3 (0.8%)	0 (0.0%)
Žaismingas priemonės pateikimas	194 (50.7%)	133 (34.7%)	43 (11.2%)	10 (2.6%)	3 (0.8%)
Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį	180 (47.9%)	140 (37.2%)	48 (12.8%)	8 (2.1%)	0 (0.0%)
Pažangos stebėjimo galimybė	159 (41.7%)	162 (42.5%)	52 (13.6%)	8 (2.1%)	0 (0.0%)

Vertinimo galimybė	159 (41.7%)	158 (41.5%)	50 (13.1%)	12 (3.1%)	2 (0.5%)
Galimybė komunikuoti	181 (47.5%)	151 (39.6%)	38 (10.0%)	9 (2.4%)	2 (0.5%)
Savarankiško vaikų veikimo galimybė	222 (58.4%)	131 (34.5%)	22 (5.8%)	5 (1.3%)	0 (0.0%)

Pedagogams buvo pateiktas atviras klausimas, kokias skaitmenines priemones jie naudoja savo ikimokyklinio amžiaus grupėje, kurias rekomenduotų išbandyti kitiems pedagogams. Respondentai skaitmeninių priemonių sąrašą papildė tokiomis skaitmeninėmis priemonėmis kaip „Išmanieji robotukai“, „Frep“, „Mūsų darželis“, „Išmaniosios grindys“, „Žaliasis tyrinėtojas“, „Prezi“, „Genially“, „Canva“, „Merge Cube“, „Thingling“, „Emaze“, „Pictrama“. Vis tik kaip labiausiai rekomenduojama ir dažniausiai minėta platforma buvo „Youtube“ argumentuojant jos universalumą ir pritaikomumą įvairiems amžiaus tarpsniams, taip pat dažnai minėta „Logopedinių pratimų“ platforma, kuria naudojasi ir rekomenduoja išbandyti kitiems pedagogams apklausos dalyviai, po keletą kartų paminėtas „Opa ir pa“ ir „Eduka“ klasės skaitmeninis turinys.

Pedagogų buvo prašoma trumpai apibūdinti, ką grupės ugdytinių tėveliai mano apie skaitmeninių priemonių panaudojimą ikimokykliniame ugdyme. Apžvelgus pateiktus atsakymus, galima daryti išvadą, kad skaitmeninių priemonių naudojimui, organizuojant ikimokyklinį ugdymą, didžioji dalis tėvelių pritaria, remiantis atsakymais, džiaugiasi skaitmeninių priemonių teikiamomis galimybėmis, supranta skaitmeninių priemonių vaidmenį šiuolaikinio vaiko gyvenime bei jaunosios kartos poreikius: „Tėvams patinka, kadangi vaikai gali jaustis artimesni šiuolaikiniame pasaulyje, neatsilikti nuo skaitmeninių priemonių vystymosi“; „Tėvai supranta šiuolaikinių vaikų poreikius, todėl pritaria“; „Tėvai tam pritaria ir džiaugiasi, kad turime galimybę vaikams pateikti informaciją naudojant ir įvairias technologines priemones“; „Džiaugiasi, kad vaikai turi galimybę nuo mažų dienų išmokti tikslingai naudoti IKT“; „Grupės tėveliai pritaria ir yra patenkinti, kad organizuojant įvairias veiklas ar įvedant naują temą yra naudojamos skaitmeninės priemonės“; „Tėvai yra patenkinti kai skaitmeninėmis priemonėmis vaikai naudojasi, tik žinoma ne per daug ir labai tėveliai džiaugiasi kai tomis žiniomis vaikai gali pasidalinti su pačiais tėveliais.“

Vis tik ne maža dalis pedagogų prideda, kad tėveliai skaitmeninių priemonių naudojimui pritaria tada, kai jos yra naudojamos vaikų gebėjimams ugdyti, o nėra nukreiptos tik į pramoginių filmukų žiūrėjimą ar muzikos klausymą: „Pritaria, tačiau nenori betiksliai filmukų žiūrėjimo“; „Kartais sulaukiame pastabų, kad vėl „žiūrėjome“ filmuką“ bet paaiškinus

tikslus, tėvai supranta“ ; „Tėvai sveikina idėja naudoti skaitmeninis priemones, tačiau nuolat prašo kad jos būtų naudojamos pagal paskirtį, o ne žaidimams“ Taip pat respondentai pamini, kad tėveliai tikisi saikingo naudojimosi minėtomis priemonėmis, argumentuodami, kad šiuolaikinio vaiko gyvenime ir taip didelį vaidmenį vaidina išmanūs prietaisai. *„Tėvai mano, kad skaitmenines priemones galima naudoti bet tik ne per daug ir ne per dažnai“ ; „Pasisako už saikingą skaitmeninių priemonių naudojimą“; „Tėvai yra patenkinti kai skaitmeninėmis priemonėmis vaikai naudojasi, tik žinoma ne per daug ir labai tėveliai džiaugiasi kai tomis žiniomis vaikai gali pasidalinti su pačiais tėveliais“;*

Nedidelė dali pedagogų mini, kad vis tik yra tėvelių, kurie prašo vengti arba iš viso nepritaria skaitmeninių priemonių naudojimui ikimokykliniame amžiuje. *„Kuo mažiau skaitmeniniu veiklą, pakanka namie neribotas naudojimas skaitmeninėmis priemonėmis“; „Yra įvairių nuomonių, vieni džiaugiasi, kiti bijo dėl skaitmeninių priemonių naudojimo nes to atsisako namuose“; „Kadangi dirbu ankstyvojo amžiaus vaikučių grupėje, todėl tėveliai nelabai nori, kad dažnai naudotume informacines priemones“; „Tėvai prieš skaitmeninių priemonių naudojimą organizuojant ugdymą“; „Dalis patenkinti dalis ne. Ypač tie kurie turi vyresnių sesių brolių sako jau užtenka jiems visko ir skaitmeninių priemonių ir televizoriaus ir planšetės. Norisi kad vaikas pabūtų su žaidimais, kad pats gebėtų kurti, judėti daugiau.“*

Tyrimo metu nustatyta, kad su ikimokyklinio amžiaus vaikais dirbantys pedagogai naudoja skaitmenines priemones, jomis pajvairina ugdomąjį procesą. Paaiškėjo, kad vienas skaitmenines priemones pedagogai renkasi savo darbo organizavimui, tai yra veiklų planavimui, vaikų vertinimui, stebėjimų organizavimu, pažangos sekimui, o kitas – savarankiškam vaikų veikimui arba jų sudominimui. Skaitmenines priemones ikimokyklinio ugdymo pedagogai naudoja integraliai, akivaizdžiai neišskiriant konkrečių kompetencijų ar gebėjimų ugdymo.

Respondentų nuomone, pagal gautus duomenis, skaitmeninių priemonių, skirtų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui yra užtektinai, tačiau tokie veiksniai, kaip asmeninių idėjų įgyvendinimas, finansinis paskatinimas ar vaikų poreikiai paskatintų juos pačius kurti skaitmenines priemones.

Tyrimo metu didžioji pedagogų dalis nurodė, kad jų grupės ugdytinių tėvai pritaria skaitmeninių priemonių naudojimui organizuojant ikimokyklinį ugdymą, tačiau pabrėžia tikslingą ir saikingą šių priemonių išnaudojimą edukaciniais tikslais.

Tyrimas atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai, atsirinkdami skaitmenines, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui skirtas priemones, vadovaujasi keliais

pagrindiniais kriterijais. Analizuojant gautus duomenis, išaiškėjo, kad svarbiausias kriterijus ieškant skaitmeninių priemonių grupės ugdytiniais yra pasirinktos priemonės saugumas. Taip pat labai svarbus, respondentų nuomone, savarankiškas vaikų veikimas naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis. Trečiasis svarbus kriterijus pagal tyrimo rezultatus - priemonės pateikiamos informacijos kokybė. Tyrimo rezultatai rodo, kad šių dienų ikimokyklinio ugdymo kontekste aktualus ir priemonių pritaikomumo skirtingiems vaikų poreikiams kriterijus. Siekiant palyginti ar skiriasi atrankos kriterijai įprastoms, kasdienėje aplinkoje esančioms priemonėms ir skaitmeninėms priemonėms, pateiktas analogiškas klausimas parodė, kad ir vienas ir kitas priemones pedagogai renkasi pagal tuos pačius kriterijus.

Atvirojo klausimo metu apie naudojamas ir rekomenduojamas priemones kitiems pedagogams dirbantiems su ikimokyklinio amžiaus vaikais populiariausia išliko „Youtube“ platforma, kurios turinys buvo apibūdintas kaip universalus ir lengvai pritaikomas skirtingiems amžiaus tarpsniams. Kaip jau nagrinėta, vienas iš pagrindinių kriterijų atsirenkant skaitmenines priemones ikimokyklinio amžiaus vaikams ir buvo priemonės pritaikomumas skirtingiems vaikų poreikiams, čia akivaizdžiai matomos pavyzdys ir argumentacija, kodėl „Youtube“ platforma nustatyta populiariausia tarp Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pedagogų.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima patvirtinti iškeltą hipotezę, kad skaitmenines priemones naudojimui, ikimokyklinio ugdymo pedagogai, renkasi pagal kriterijus, kurie kaip parodė tyrimas yra nukreipti į vaikų saugumą, savarankišką veikimą, įvairių poreikių atliepimą ir kokybiškos informacijos pateikimą.

IŠVADOS

1. Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje vaikams teikiamas nuo gimimo, iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis ar pradinis ugdymas. Ikimokyklinio ugdymas yra neprivalomas ir konstruojamas kiekvienos ugdymo įstaigos individualizuojant ugdymo programas. Galima teigti, kad įstaigos, atsižvelgdamos į ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančius teisės aktus bei rekomendacijas, kuria savitą ikimokyklinio ugdymo sampratą, kuri apima ugdomąsias vertybes, išsikeltus tikslus, siekiamus įgyvendinti uždavinius, tam tikras pedagogines sąveikas, aplinkos kūrimą, bendradarbiavimą tarp šeimos ir ugdymo įstaigos, numatytą vertinimą bei norimus rezultatus. Mokslinių šaltinių analizė atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo samprata nuo akademinų žinių perdavimo ir vaiko priežiūros, patobulėjo ir išsiplėtė iki tokių krypčių, kaip vaiko pasirengimas mokyklai, prigimtinių vaiko galių atskleidimas, individualių vaiko gebėjimų atskleidimas bei integralus ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi pakankamai laisvės organizuojant veiklas, kas įgalina pasirenkamų metodų ir strategijų įvairovę, tačiau yra įpareigoti vadovautis viso gyvenimo mokymosi principu ir prisitaikyti prie atsirandančių naujovių.

2. Skaitmeninių priemonių suvokimas ikimokyklinio ugdymo bendruomenėje darosi vis platesnis, vis daugiau kalbama apie universalų, integralų jų panaudojimą ir pritaikymą įvairiose srityse. Minėtų priemonių įvairovė literatūros šaltiniuose ir skaitmeninėje aplinkoje yra gana gausi. Skaitmenines priemones galima grupuoti į dvi grupes, vienos yra nukreiptos į pedagogų darbo organizavimo palengvinimą, pavyzdžiui, planavimo, vaikų vertinimo, pažangos stebėjimo priemonės, o kitos į savarankišką vaikų veikimą, kai vaikai patys gali atlikti veiksmus ir su suaugusiojo priežiūra ar savarankiškai naudotis priemone. Analizuojant ikimokyklinio ugdymo skaitmenines priemones ir jų atrankos kriterijus, svarbu paminėti, kad šaltiniuose pabrėžiamas šio amžiaus tarpsnio pažeidžiamumas, kas lemia gilesnes priemonių atrankos analizes. Ryškiausiai literatūroje išsiskyrė saugumo, pritaikomumo individualiems vaikų poreikiams, patrauklumo bei žaismingo, grįžamojo ryšio teikimo, pažangos sekimo, stebėjimo ir vertinimo, komunikavimo galimybės kriterijai. Verta paminėti, kad papildomi kriterijai skaitmeninėms priemonėms gali būti keliami pagal konkretų ugdomąjį kontekstą.

3. Pedagogai, dirbantys su ikimokyklinio amžiaus vaikais, skaitmenines priemones naudojimui atsirenka pagal tam tikrus, pasikartojančius kriterijus. Tyrimo rezultatai parodė, kad pagrindinis skaitmeninių priemonių atrankos kriterijus, pasak pedagogų, yra priemonės saugumas. Taip pat labai svarbūs kriterijai yra savarankiškas

vaikų veikimas, priemonės teikiamos informacijos kokybė, dar šių dienų kontekste aktualus kriterijus, pedagogų nuomone, yra priemonės pritaikomumas skirtingiems vaikų poreikiams. Pedagogų paklausus apie įprastų priemonių pasirinkimą kasdienėje veikloje ir joms keliamus kriterijus, analizuojant gautus duomenis, paaiškėjo, kad tiek skaitmeninėms, tiek įprastoms priemonėms pedagogai kelia tokius pačius jau minėtus atrankos kriterijus.. Pasak pedagogų, ikimokyklinio amžiaus vaikus auginančių tėvų poreikis yra tikslingas ir saikingas skaitmeninių priemonių naudojimas ir edukacinis jų poveikis vaikams. Populiariausia skaitmenine priemone nustatyta „Youtube“ platforma, kuri analizuojant tyrimo duomenis, yra lengvai pritaikoma skirtingų amžiaus tarpsnių ir poreikių vaikams, ją paprasta naudotis ir nesunku atsirinkti kokybišką joje esantį turinį. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai mano, kad skaitmeninių priemonių pasiūla šio amžiaus grupei yra užtektina, tačiau tokie veiksniai kaip vaikų poreikiai, finansinis paskatinimas ir asmeninių idėjų įgyvendinimas paskatintų juos kurti naujas skaitmenines priemones.

REKOMENDACIJOS

Atliktas tyrimas yra aktualus ikimokyklinio ugdymo pedagogams bei įstaigų vadovams, kurie vadovaudamiesi viso gyvenimo mokymosi principu atnaujina savo žinias ir skaitmeninės aplinkos kontekste. Siekiant plėsti skaitmeninių priemonių išnaudojimo galimybes, svarbu pradėti nuo ikimokyklinio ugdymo programų kūrėjų ir įgyvendintojų.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams:

1. Vadovai, dirbantys ikimokyklinio ugdymo įstaigose turi atsižvelgti į darbuotojų kompiuterinį raštingumą ir pagal esamą situaciją atsirinkti reikalingus mokymus, kompetencijų tobulinimo kursus ar kitas, kompiuterinius gebėjimus tobulinančias programas, taip palengvinant pedagogams kylančius sunkumus susijusius su informacinių technologijų naudojimu ar jų siūlomų priemonių išnaudojimu.
2. Siekiant atrasti visiems vaikams ir pedagogams tinkančias skaitmenines priemones, skirti lėšų ir mokamų priemonių išbandymui ar įrankių įsigijimui, naujoms priemonėms kurti.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams:

1. Skirti dėmesio nuolat atsinaujinančiai skaitmeninių priemonių pasiūlai ikimokyklinio amžiaus vaikams, jas išbandyti su vaikais ir kasdien organizuojamas veiklas praturtinti skaitmeninių priemonių integracija.
2. Tarpusavyje dalintis atrastomis ar savo sukurtomis skaitmeninėmis priemonėmis, įrankiais ar aplinkomis su kolegomis, trumpai nupasakojant jų paskirtį, veikimo principus ir pritaikomumą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abromaitienė, L. ir Stanišauskienė, V. (2015). *Profesinis perdegimas karjeros raidos kontekste: ikimokyklinio ugdymo pedagogų atvejis*. *Andragogy*, 5, 10-26.
2. Ackerman, D. J. (2020). *The State Kindergarten Entry Assessment Digital Technology Landscape*. ETS Research Report Series.
3. Al-Hezam, DM. (2021). *The Impact of Digital Technology on Children's Transition from Kindergarten to Primary School: Bringing Concepts from International Research and Practice to Saudi Arabia*. *Waikato Journal of Education*.
4. Aramavičiūtė, V., ir Jasiūnaitė, P. (2011). *Žaidimas kaip vaiko socializacijos veiksnys ikimokykliniame amžiuje*. *Acta paedagogica Vilnensia*, 70–81.
5. Augustinienė, A., ir Pocienė, T. (2016). *Priešmokyklinio amžiaus vaikų žodyno turtinimo, taikant skaitmeninius mokymosi objektus, galimybės*. *Holistinis mokymasis*, p. 43-58.
6. Bitinas B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai. II tomas. Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Ugdymo tyrimo idėjos ir problemos*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
7. Bitinas, B. (2006). *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. Vilnius: Pedagogika 83, 9–15.
8. Bourgeois, A., Birch, P., ir Davydovskaia, O. (2019). *Skaitmeninis švietimas mokyklose Europoje*. Publications Office.
9. Brūkšaitė, G. (2016). *Mokyklų fizinės aplinkos ir ugdymo nuostatų sąsajų tyrimai*. *Science: Future of Lithuania*, 8(1).
10. Burškaitienė, R. (2011). *Ugdamosios aplinkos tradicinėje Lietuvos ikimokyklinėje įstaigoje: ekspertinis vertinimas*. Jaunųjų mokslininkų darbai, 4, 6–12.
11. Burvytė, S. (2013). *Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektas*. *Socialinis ugdymas*, (3), 122-136.
12. Burvytė, S. (2017). *Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga*. *Socialinis ugdymas: mokslo darbai*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 2017, t. 47, Nr. 3.
13. Collins, A., ir Halverson, R. (2018). *Rethinking education in the age of technology: The digital revolution and schooling in America*. Teachers College Press.
14. DeCarlo, M. J. T., Grant, A., Lee, V. J., ir Neuman, D. (2018). *Information and digital literacies in a kindergarten classroom: An I-LEARN case study*. *Early Childhood Education Journal*, 46(3), 265-275.

15. Dudaitė, J. ir Prakapas, R. (2016). *Lietuvos mokytojų, dirbančių su „ActivInspire“ interaktyviąja sistema, patirtys organizuojant pamokos darbą*. Socialinis darbas, 14(2), 199–209.
16. Dudaitė, J., ir Prakapas, R. (2016). *Lietuvos mokytojų, dirbančių su "ActivInspire" interaktyviąja sistema, patirtys*. Socialinis darbas, 82–91.
17. Dudaitė, J., ir Prakapas, R. (2017). *Lietuvos mokytojų, dirbančių su „ActivInspire“ interaktyviąja sistema, patirtys organizuojant pamokos darbą*.
18. Ežerskienė, R., ir Tamašauskienė, R. (2020). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kūrybiškumą lemiančių veiksnių analizė*. Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos V: tarptautinės konferencijos mokslinių straipsnių rinkinys, 47-58.
19. Fullan, M., ir Langworthy, M. (2014). *A rich seam: How new pedagogies find deep learning*.
20. Gaižauskaitė, I. ir Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
21. Gaučaitė, R., Kazlauskienė, A., ir Pocevičienė, R. (2014). Vaiko individualumo kaip galėjimo kitaip raiška savivaldaus ugdymo (si) procese. *Žvirblių takas*, (3), 50-55.
22. Gaučienė, J. (2014). *Metodų ir būdų pasirinkimas vaikų kompetencijų ugdymui/-si. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika*, 46.
23. Gjellaj, M., Buza, K., Shatri, K. ir Zabeli, N. (2020). Digital Technologies in Early Childhood: Attitudes and Practices of Parents and Teachers in Kosovo. *International Journal of Instruction*, 13(1), 165-184.
24. Glebuviene, V. S., Jonilienė, M., Monkevičienė, O., Montvilaitė, S., Stankevičienė, K. ir Tarasonienė, A. L. (2009). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas: programos ir vaikų gyvenimo organizavimas*. Pedagogika, 167-173.
25. Glebuviene, V. S., Stankevičienė, K., Jonilienė, M., Montvilaitė, S. ir Mazolevskienė, A. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*.
26. Goodwin, K. (2021). *The impact of interactive multimedia on kindergarten students' representations of fractions*. Issues in Educational Research. 2008;18(2):103-117. Accessed March 27, 2021. <http://search.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=eue&AN=508036020&site=ehost-live>
27. Hakkarainen, P. E., Brėdikytė, M., Brandišauskienė, A. ir Sujetaitė-Volungevičienė, G. (2015). *Ikimokyklinio amžiaus vaiko raida: žaidimas ir savireguliacija: monografija*. Kaunas: Vitae Litera.

28. Herring, C., S. (1996). *Computer –Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross –Cultural Perspectives*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
29. Holloway, D., Green, L. ir Livingstone, S. (2013). *Nuo nulio iki aštuonerių*.
30. Huda, M., Jasmi, K. A., Hehsan, A., Mustari, M. I., Shahrill, M., Basiron, B. ir Gassama, S. K. (2017). *Empowering children with adaptive technology skills: Careful engagement in the digital information age*. International Electronic Journal of Elementary Education, 9(3), 693-708.
31. Indrašienė, V. ir Merfeldaitė, O. (2013). *Ugdymuisi palankios aplinkos kūrimas vaikų socializacijos centre*. Tiltai, 125–140.
32. Jautakytė, R. (2014). *Kūrybiškumo samprata ir jo ugdymas darželyje: ikimokyklinio auklėjimo pedagogų pozicija*. Tiltai, 66(1), 87-103.
33. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas.
34. Kašauskienė, L. (2015). *Vaikų žaidimų erdvė. Žvirblių takas*, 26–30.
35. Keeley, B. ir Little, C. (2017). *The State of the Worlds Children 2017: Children in a Digital World*. UNICEF. 3 United Nations Plaza, New York, NY 10017.
36. Kelpšienė, M. (2020). *Knygų su papildytos realybės technologija naudojimas ikimokykliniame ugdyme*. Pedagogika, 2020, t. 138, nr. 2, p. 150-174.
37. Kirk, G. ir Jay, J. (2018). *Supporting kindergarten children's social and emotional development: Examining the synergetic role of environments, play, and relationships*. Journal of Research in Childhood Education, 32(4), 472-485.
38. Klizaitė, J., Varneckienė, A. ir Valaitienė, A. (2020). *Ikimokyklinio amžiaus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų tėvų poreikis pedagoginiam švietimui*. Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities išvalgos V: tarptautinės konferencijos mokslinių straipsnių rinkinys, 80-89.
39. Knauf, H. (2016). *Interlaced social worlds: Exploring the use of social media in the kindergarten*. Early Years, 36(3), 254-270.
40. Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. *2021–2027m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus*. Briuselis, 2020 09 30 COM(2020) 624 final.
41. Kondratavičienė, R. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas*. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika, 109.

42. Kondratavičienė, R. (2016). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas*. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika, 109.
43. Kovienė, S. (2018). *Tėvų švietimas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: lūkesčiai ir realybė*. *Andragogy*, 8, 144-158.
44. Kvieskienė, G. ir Burvytė, S. (2018). *Pozityviosios komunikacijos scenarijus formuojant keturių įpročių modelį*. *Socialinis ugdymas*, 46–55.
45. Lažauninkienė, S. (2020). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko savo veiklos įsivertinimo procesas: pedagogų įžvalgos*. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 50(2), 24-31.
46. Lei, J. (2009). *Digital natives as preservice teachers: What technology preparation is needed?*. *Journal of Computing in teacher Education*, 25(3), 87-97.
47. Leighton, C. M., Ford-Connors, E., Robertson, D. A., Wyatt, J., Wagner, C. J., Proctor, C. P. ir Paratore, J. R. (2018). *“Let's FaceTime Tonight”: Using Digital Tools to Enhance Coaching*. *The Reading Teacher*, 72(1), 39-49.
48. Liaučienė, J. (2021). *Skuodo lopšelis darželis: Kalbinių gebėjimų ugdymas šiulaikiniame darželyje 2021*. Nuoroda per internetą: <http://saulute.w3.lt/2021/01/19/kalbiniu-gebejimu-ugdymas-siulaikiniame-darzelyje/>
49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras, 2005 m. lapkričio 11 d., Nr. ISAK-2249 Įsakymas dėl pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašo.
50. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministras, 2005, balandžio 18 d., Nr. ISAK-627. Įsakymas dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F75FE2733AF1/asr> (žiūrėta 2021.01.19)
51. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2014). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Vilnius.
52. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Vilnius.
53. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, 2020m. kovo 16 d. , Nr. v-372 (2020). Įsakymas dėl rekomendacijų dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu patvirtinimo. prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalact/lt/tad/c2bbb08067c511eaa02cacf2a861120c?jfwid=lqhyipr>

v v

54. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, 2020m. liepos 2 d., Nr. V-1006 (2020). Įsakymas dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašo patvirtinimo. Prieiga per internetą: <https://e->

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52b3b312bc9c11ea9a12d0dada3ca61b?jfwid=mmceo9yt8](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52b3b312bc9c11ea9a12d0dada3ca61b?jfwid=mmceo9yt8)

55. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, 2020m. kovo 16 d., Nr. v-372 (2020). Įsakymas dėl rekomendacijų dėl ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu patvirtinimo. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalact/lt/tad/c2bbb08067c511eaa02cacf2a861120c?jfwid=lqhyiprvv>
56. Lietuvos respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, 2020m. liepos 2 d., Nr. V-1006 (2020). Įsakymas dėl mokymo nuotoliniu ugdymo proceso organizavimo būdu kriterijų aprašo patvirtinimo. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52b3b312bc9c11ea9a12d0dada3ca61b?jfwid=mmceo9yt8>
57. Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija, (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Vilnius : Baltic Printing House.
58. LISAUSKIENĖ, D. (2018). *Įtraukusis ugdymas nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštosios mokyklos. Tęstinumo poreikis*. Pedagogika, 132(4), 241-253.
59. LIUKINEVIČIENĖ, L. ir PAULAIUSKIENĖ, V. (2017). *Nauji viešųjų paslaugų teikimo būdai ir kanalai ikimokyklinio ugdymo įstaigose*. Socialiniai tyrimai, 50–66.
60. LIUKINEVIČIENĖ, L. ir PAULAIUSKIENĖ, V. (2019). *Nauji viešųjų paslaugų teikimo būdai ir kanalai ikimokyklinio ugdymo įstaigose*. Socialiniai tyrimai, 42(1), 50-66.
61. Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S. ir Lagae, K. (2015). *How parents of young children manage digital devices at home: The role of income, education and parental style*.
62. Magen-Nagar, N. ir Peled, B. (2013). *Characteristics of Israeli school teachers in computer-based learning environments*. Journal of Educators Online, 10(1), 1-34.
63. Martišauskienė, D. (2008). *Pedagogų ir tėvų nuostatos į ikimokyklinio ugdymo tikslus, formas, metodus (atvejo analizė)*. Jaunųjų mokslininkų darbai, (4), 186-191.
64. Martišauskienė, D. ir Trakšėlys, K. (2017). *Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris*. Tiltai, (2), 103-118.
65. McGlynn-Stewart, M., Brathwaite, L., Hobman, L., Maguire, N., Mogyorodi, E. (2021). *Open-Ended Apps in Kindergarten: Identity Exploration Through Digital Role-Play. Language & Literacy: A Canadian Educational E-Journal*. 2018;20(4):40-54. Accessed March 27, 2021.

66. Monkevičienė, O. (2008). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo (si) turinio kaitos tendencijos*. Pedagogika, (91), 66-72.
67. Monkevičienė, O., Žemgulienė, A. ir Stankevičienė, K. (2013). *Mokymosi paradigma grindžiamo ikimokyklinio ir pradinio ugdymo turinio samprata*. Pedagogika, 136–151.
68. Neifachas, S. (2009). *Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo problemos eksplikacija*. Pedagogika, 70–79.
69. Papadakis, S., Vaiopoulou, J., Kalogiannakis, M. ir Stamovlasis, D. (2020). *Developing and exploring an evaluation tool for educational apps (ETEA) targeting kindergarten children*. Sustainability, 12(10), 4201.
70. Papadimitriou, E., Kapaniaris, A., Zisiadis, D. ir Kalogirou, E. (2013). *Digital storytelling in Kindergarten: An Alternative tool in children's way of expression*. Mediterranean Journal of Social Sciences, 4(11), 389.
71. Pečiuliauskienė, P. (2016). *Statistinių metodų taikymas edukologijoje: Bronislovo Bitino parengtų mokymosi priemonių turinio sudarymo didaktiniai principai*. Vilnius: Pedagogika.
72. Povilaitytė, E. ir Bagdonas, A. (2019). *Edukacinės aplinkos įtaka 3-5 metų vaikų meninės kompetencijos ugdymui*. Idėjų forumas 2019: studentų kūrybinės draugijos konferencija, 24–30.
73. Pravackienė, J. ir Bagdonas, A. (2017). *Darželio ugdomosios aplinkos įtaka vaikų kūrybiškumo ugdymui/-si priešmokykliniame amžiuje*.
74. Preradović, N. M., Lešin, G. ir Boras, D. (2017). *The role and attitudes of kindergarten educators in ICT-supported early childhood education*. TEM Journal, 6(1), 162-172.
75. Rupšienė, B. (2007). *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
76. Ruškus, J. ir Žvirdauskas, D. (2010). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirčių hierarchija Lietuvoje*. Acta paedagogica vilnensia, 24, 54-68.
77. Sandvik, M. (2012). *Digital practices in the kindergarten*. Nordic Journal of Digital Literacy, 7(03), 152-153.
78. Schriever, V. (2018). *Digital technology in kindergarten: Challenges and opportunities*. In Handbook of Research on Mobile Devices and Smart Gadgets in K-12 Education (pp. 57-76). IGI Global.
79. Simanavičienė, L. (2014). *Vaikų sėkmės ir nesėkmės žaidžiant vaikų darželyje*. Žvirblių takas, 42–46.

80. Smilgienė, J. (2012). *Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*. Mokytojų ugdymas, (18), 12-29.
81. Smilgienė, J. (2012). *Visuomenės nuomonė apie ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinį įvaizdį* Jaunųjų mokslininkų darbai, 75–81.
82. Smilgienė, J. ir Masiliauskienė, E. (2011). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinis įvaizdis*. Jaunųjų mokslininkų darbai, (3), 62-69.
83. Smilgienė, J. ir Juodaitytė, A. J. (2017). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtinio mokymosi raiška organizacijoje: įsitraukimas į procesą ir žinių tipai*. Pedagogika, t. 128, nr. 4, p. 114–127.
84. Smilgienė, J., Matienė, E. ir Žiauberytė, R. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomonė apie mokymą (si) ir jo reikšmę*. Mokytojų ugdymas, (25), 58-69.
85. Songailienė, R. ir Bražienė, N. (2011). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ir socializacijos ugdymas pedagoginės meno terapijos metodais: kokybinis tyrimas*. Jaunųjų mokslininkų darbai, (2), 63-72.
86. Strazdienė, N. ir Burkė, A. (2019). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigos dinaminės ugdymo (si) aplinkos ir vaikų fizinio aktyvumo sinergija*. Acta paedagogica Vilnensia, 43, 156-171.
87. Šilėnienė, B. ir Pakėnė, N. (2016). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų pasitenkinimas darbu ir sėkmės siekis*. Mokytojų ugdymas, (26), 94-109.
88. Targamadzė, V., Girdzijauskienė, S., Šimelionienė, A., Pečiuliauskienė, P. ir Nauckūnaitė, Z. (2015). *Naujoji (Z) karta–prarastoji ar dar neatrastoji*. Naujosios (Z) kartos vaiko mokymosi procesų esminių aspektų identifikavimas.
89. Thai, Ph D, K. P. ir Ponciano Ph D, L. (2016). *Improving outcomes for at-risk prekindergarten and kindergarten students with a digital learning resource*. Journal of Applied Research on Children: Informing Policy for Children at Risk, 7(2), 8.
90. Trakšėlys, K. ir Martišauskienė, D. (2014). *Pedagogo profesionalizacijos aspektai modernioje visuomenėje*. Tiltai, 63(2), 145-161.
91. Uzdila, J., V. ir Paukštienė, G. (2007). *Socialinio darbuotojo vaidmuo ikimokyklinėje ugdymo institucijoje teikiant socialines paslaugas*. Socialinis ugdymas, 94–106.
92. Vietienė, I. ir Malinauskienė, D. (2014). *Pedagogų požiūris į bendradarbiavimo raišką ikimokyklinėje bendruomenėje*. Jaunųjų mokslininkų darbai, 69–74.
93. Vijūnaitė, J. ir Slušnienė, G. (2018). *Informacinių technologijų panaudojimo galimybės bendradarbiavimo su tėvais procese ikimokyklinio ugdymo įstaigose*. Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos III, 114.

94. *Vilniaus lopšelio-darželio „Mažylis“ nuotolinio ugdymo(si) organizavimo karantino laikotarpiu tvarkos aprašas 2020.* (2020)
95. Vitytė, B. (2019). *Skaitmeninių žaidimų stereotipizavimas.* Pedagogika, 172–193.
96. Žibėnienė, G. ir Indrašienė, V. (2017). *Šiuolaikinė didaktika: vadovėlis (p. 1).* Registrų centras.
97. Žičkevičienė, A. ir Bagdonas, A. (2020). *Pasakų reikšmė ugdant kalbinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje.* Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos v, 162.

SANTRAUKA

Tema. Skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijai ikimokykliniame ugdyme

Aktualumas. Kalbant ikimokyklinio amžiaus vaikus, neretai pastebima, kad būdami dar visai maži jie jau geba naudotis informacinėmis technologijomis, lengvai perpranta jų veikimo principą, todėl telieka juos išmokyti informacines technologijas naudoti kaip savarankiško mokymosi ir informacijos šaltinių priemones. Šiuolaikiniai vaikai vadinami įvairiai – „interneto amžiaus“, Z kartos, skaitmeninių technologijų vaikais ir kt. „Jie auga su kompiuteriais, internetu, interaktyviomis lentomis, mobiliaisiais telefonais, fotoaparatais, skaitmeninėmis knygomis bei žaislais“ (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015, p. 2). Vienas iš pedagogo darbo uždavinių yra parinkti ir pritaikyti tokias informacines technologijas, kurias būtų galima pilnavertiškai išnaudoti kaip ugdymo ir ugdymo(si) priemones. Gjelij, Buza, Shatri ir Zabeli (2020, p.166) pastebi, kad daugybės tyrimų metu yra nustatytas skirtingų vartotojų grupių augimas, taip pat ir vaikų, kurių naudojimąs skaitmeninėmis technologijomis skatina įvertinti jų teigiamą ir neigiamą įtaką. Ne paslaptis, kad vis daugiau skaitmeninių priemonių atkeliauja ir į įvairias vaikų ugdymo(si) įstaigas, todėl tikslingas jų atsirinkimas ir išnaudojimas turi būti konkretizuotas, pavyzdžiui, išgryninant kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų atrinktos tinkamiausios priemonės. Na o remiantis Gjelij, Buza, Shatri ir Zabeli, (2020, p.167) nuomone, turime ne tik stebėti, kaip anksti vaikai pradeda domėtis skaitmeniniais prietaisais, o kaip tik stengtis kuo greičiau perprasti vaikų veikimo proceso eigą įtraukiant skaitmenines priemones ir išnaudoti tai ugdymosi procesuose.

Darbo tikslas: Ištirti skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių pasirinkimo naudojimui kriterijus ikimokykliniame ugdyme.

Darbo uždaviniai:

1. Apžvelgti ikimokyklinio ugdymo sampratą ir ikimokyklinio ugdymo organizavimo ypatumus;
2. Apibrėžti skaitmeninių ikimokykliniam ugdymui skirtų priemonių įvairovę ir jų pasirinkimo kriterijus;
3. Nustatyti skaitmeninių ugdymui skirtų priemonių panaudojimo ikimokykliniame ugdyme pasirinkimo kriterijus.

Informacijos rinkimo ir tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, anketinė apklausa, tyrimo rezultatų statistinė analizė.

Pagrindinės išvados: Tyrimas atskleidė, kad skaitmenines priemones galima grupuoti į dvi grupes, vienos yra nukreiptos į pedagogų darbo organizavimo palengvinimą, pavyzdžiui, planavimo, vaikų vertinimo, pažangos stebėjimo priemonės, o kitos į savarankišką vaikų veikimą, kai vaikai patys gali atlikti veiksmus ir su suaugusiojo priežiūra ar savarankiškai naudotis priemone. Analizuojant ikimokyklinio ugdymo skaitmenines priemones ir jų atrankos kriterijus, svarbu paminėti, kad šaltiniuose pabrėžiamas šio amžiaus tarpsnio pažeidžiamumas, kas lemia gilesnes priemonių atrankos analizes. Tyrimo rezultatai parodė, kad pagrindinis skaitmeninių priemonių atrankos kriterijus, pasak pedagogų, yra priemonės saugumas. Taip pat labai svarbūs kriterijai yra savarankiškas vaikų veikimas, priemonės teikiamos informacijos kokybė, dar šių dienų kontekste aktualus kriterijus, pedagogų nuomone, yra priemonės pritaikomumas skirtingiems vaikų poreikiams. Populiariausia skaitmenine priemone nustatyta „Youtube“ platforma, kuri analizuojant tyrimo duomenis, yra lengvai pritaikoma skirtingų amžiaus tarpsnių ir poreikių vaikams, ja paprasta naudotis ir nesunku atsirinkti kokybišką joje esantį turinį, kas demonstruoja priemonės atitikimą minėtiems kriterijams.

SUMMARY

Topic. Criteria for selecting digital educational tools for use in pre-school education

Relevance. In regard to pre-school children, it is often the case that at a very young age they are already able to use information technology and easily understand the principles of its operation, so the only thing left to do is to teach them how to use it as a tool for self-learning and as an information resource. ‘Today’s children are called variously – the internet age generation, Generation Z, children of digital technologies, etc. They grow up with computers, the internet, interactive whiteboards, mobile phones, cameras, digital books and toys.’ (Methodological guidelines for pre-school education, 2015, page 2). One of the tasks of an educator’s work is to select and apply information technologies that can be fully exploited as educational and training tools. Gjelij, Buza, Shatri and Zabeli (2020, page 166) note that a number of studies have identified the growth of different groups of users, including children, whose use of digital technologies has led to an assessment of their positive and negative impact. It is no secret that more and more information technology devices are coming to wide range of educational institutions for children, so the targeted selection and use of such devices needs to be made more specific, for example, by clarifying the criteria for selecting the most appropriate tools. According to Gjelij, Buza, Shatri and Zabeli (2020, page 167), we should not only observe how early children become interested in digital devices, but also try to understand the children’s process of engagement with digital tools as quickly as possible, and to exploit this in the educational process.

Objective of the thesis: To investigate the criteria for selecting digital educational tools for use in pre-school education.

Tasks of the thesis:

1. To overview the concept of pre-school education and the peculiarities of organising pre-school education;
2. To define the variety of digital educational tools for pre-school education and the criteria for their selection;
3. To identify the criteria for the selection of digital educational tools for pre-school education.

Methods of data collection and research: analysis of scientific literature and legal acts, questionnaire survey, statistical analysis of research results.

Main conclusions: The research revealed that digital tools can be grouped into two categories, one aimed at facilitating the organization of educators’ work, such as planning, assessment of children, monitoring their progress, and the other aimed at children’s independent activity, when they can do things on their own or with adult supervision, or use the tool independently. When analysing digital tools for pre-school education and their selection criteria, it is important to note that the sources emphasise the vulnerability of this age group, which leads to more in-depth analyses of tool selection. The results of the research showed that, according to educators, the main criterion for selecting digital tools is the safety of the tool. According to educators, the children’s independent activity, the quality of the information provided by the tool, and the adaptability of the tool to the children’s different needs are also very important criteria in today’s context. It was established that the most popular digital tool is Youtube platform, which, according to the analysis of the research data, is easily adaptable to children of different ages and needs, it is easy to use this platform and easy to find quality content; all of this demonstrates its compliance with the above criteria.

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. Anketa

1. Pasirinkite variantus, kurie tiksliausiai apibūdina Jūsų ikimokyklinio ugdymo sampratą?

- ☐ Vaiko prigimtinių galių atskleidimas
- ☐ Vaiko poreikių tenkinimas
- ☐ Akademinių žinių perdavimas
- ☐ Vaikų savarankiškumo ugdymas
- ☐ Kasdienių gyvenimo įgūdžių ugdymas
- ☐ Integralus ugdymas
- ☐ Vaiko priežiūra
- ☐ Vaiko parengimas mokyklai
- ☐ Kitas variantas

2. Kokiais kriterijais vadovaudamiesi atsirenkate priemones ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui?

	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus/ neturiu nuomonės	Nesvarbus	Visiškai nesvarbus
Priemonės saugumas	☐	☐	☐	☐	☐
Priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams	☐	☐	☐	☐	☐
Priemonės patrauklumas	☐	☐	☐	☐	☐
Aktyvaus vaikų veikimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Pateikiamos informacijos kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Žaismingas priemonės pateikimas	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį	☐	☐	☐	☐	☐
Pažangos stebėjimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė komunikuoti	☐	☐	☐	☐	☐
Savarankiško vaikų veikimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kuri aplinka, Jūsų manymu, yra priimtinausia šiuolaikinio ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymui?

- ☐ Socialinė aplinka
- ☐ Emocinė aplinka
- ☐ Fizinė aplinka
- ☐ Virtuali aplinka
- ☐ Kitas variantas

4. Jūsų nuomone, kuriems gebėjimams ugdyti virtuali aplinka yra tinkamiausia ikimokykliniame ugdyme?

- ☐ Ugdyti informacinių technologijų įgūdžiams
- ☐ Ugdyti gebėjimą savarankiškai ieškoti informacijos
- ☐ Ugdyti vaikų gebėjimą spręsti problemas
- ☐ Vaikų komunikavimo gebėjimams ugdyti
- ☐ Vaikų kūrybiškumui ugdymui
- ☐ Vaikų pažintiniams gebėjimams ugdyti

☐ Kitas variantas

5. Kokias informacines technologijas turite savo darželyje?

- ☐ Kompiuterį
- ☐ Planšetinį kompiuterį
- ☐ Išmaniąją lentą
- ☐ Išmanųjį telefoną
- ☐ Skaitmeninę dokumentų kamerą
- ☐ Interaktyvias grindis

☐ Kitas variantas

6. Kaip vertintumėte savo gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis?

- ☐ Puikiai, technologijomis naudojuosi laisvai
- ☐ Gerai, gebu naudotis technologijomis
- ☐ Patenkinamai, supažindintas galiu naudotis konkrečiomis priemonėmis
- ☐ Prastai, naudojantis technologijomis kyla daug sunkumų
- ☐ Technologijomis nesinaudoju

7. Kaip dažnai organizuodami ikimokyklinio ugdymo veiklas įtraukiate informacines technologijas?

- ☐ Kiekvieną dieną
- ☐ Keletą kartų per savaitę
- ☐ Kartą per savaitę
- ☐ Keletą kartų per mėnesį
- ☐ Kartą per mėnesį
- ☐ Naudoju retai
- ☐ Visai nenaudoju

8. Ką manote apie skaitmeninių priemonių pasiūlą ikimokykliniame ugdyme?

- ☐ Skaitmeninių priemonių yra užtekčiai
- ☐ Manau, kad skaitmeninių priemonių stinga
- ☐ Nuomonės neturiu

☐ Kitas variantas

9. Kokių tikslų dažniausiai naudojate skaitmenines priemones?

- ☐ Naujos temos pristatymui
- ☐ Vaikų sudominimui
- ☐ Vaikų savarankiškam veikimui
- ☐ Platesnių idėjų įgyvendinimui
- ☐ Informacijos patikrinimui
- ☐ Veiklų planavimui
- ☐ Vaikų vertinimui
- ☐ Vaikų stebėjimui
- ☐ Vaikų pažangos sekimui
- ☐ Idėjų generavimui

☐ Kitas variantas

10. Kas paskatintų Jus kurti skaitmenines priemones ikimokykliniam ugdymui?

- ☐ Skaitmeninių priemonių stygius
- ☐ Asmeninių idėjų įgyvendinimas
- ☐ Vaikų poreikiai
- ☐ Finansinis paskatinimas

☐ Kitas variantas

11. Kurias kompetencijas ugdydami dažniausiai pasitelkiate skaitmenines priemones?

- ☐ Pažinimo kompetenciją
- ☐ Socialinę kompetenciją
- ☐ Sveikatos kompetenciją
- ☐ Komunikavimo kompetenciją
- ☐ Meninę kompetenciją
- ☐ Naudoju integraliai
- ☐ Skaitmeninių priemonių nenaudoju

12. Kurioms sritims ugdyti dažniausiai renkatės skaitmenines priemones?

- ☐ Spalvų pažinimui
- ☐ Formų pažinimui
- ☐ Skaičių pažinimui
- ☐ Raidžių pažinimui
- ☐ Daiktų palyginimui
- ☐ Loginiam mąstymui
- ☐ Meniniams gebėjimams
- ☐ Fiziniais gebėjimams
- ☐ Kasdieniams gyvenimo įgūdžiams

☐ Kitas variantas

13. Kokiais kriterijais vadovaudamiesi renkatės skaitmenines priemones ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui?

	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus/ neturiu nuomonės	Nesvarbus	Visiškai nesvarbus
Priemonės saugumas	☐	☐	☐	☐	☐
Priemonės pritaikomumas skirtingiems poreikiams	☐	☐	☐	☐	☐
Priemonės patrauklumas	☐	☐	☐	☐	☐
Aktyvaus vaikų veikimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Pateikiamos informacijos kokybė	☐	☐	☐	☐	☐
Žaismingas priemonės pateikimas	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė gauti grįžtamąjį ryšį	☐	☐	☐	☐	☐
Pažangos stebėjimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Vertinimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė komunikuoti	☐	☐	☐	☐	☐
Savarankiško vaikų veikimo galimybė	☐	☐	☐	☐	☐

14. Kokias skaitmenines priemones skirtas ikimokykliniam ugdymui esate išbandę?

- ☐ Saulytučiai
- ☐ OPA ir PA skaitmeninis turinys
- ☐ Eduka klasė
- ☐ Mystorybook
- ☐ Worldwall
- ☐ Jigsawplanet
- ☐ Bamboozle
- ☐ Vakaro pasaka platforma
- ☐ Gudručio Dučio platforma
- ☐ Logopedinių pratimų platforma
- ☐ Matific platforma
- ☐ Žiburėlio platforma
- ☐ Mudubudu platforma
- ☐ Vaikų radijo platforma
- ☐ Žvaigždėlės platforma
- ☐ Youtube platforma
- ☐ Krokotak meninės veiklos
- ☐ Lietuvos muziejai internete
- ☐ VEXcode

☐ Kitas variantas

15. Kokias skaitmenines priemones naudojate savo ikimokyklinio amžiaus grupėje, kurias rekomenduotumėte išbandyti kitiems pedagogams?

16. Pagal kokius kriterijus vertinate skaitmeninės priemonės pasirinkimo tikslingumą?

	Labai svarbus	Svarbus	Nei svarbus, nei nesvarbus/ neturiu nuomonės	Nesvarbus	Visiškai nevarbus
Vaikų emocijas	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikų patirties pritaikymą kitose veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikų įgytas žinias	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikų susidomėjimą veiklos metu	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikų savarankišką veikimą	☐	☐	☐	☐	☐

17. Trumpai apibūdinkite, ką Jūsų grupės ugdytinių tėvai mano apie skaitmeninių priemonių naudojimą organizuojant ikimokyklinį ugdymą?

18. Su kokio amžiaus vaikais dirbate?

- ☐ Nuo 0 iki 2
- ☐ Nuo 3 iki 4
- ☐ Nuo 5 iki 6
- ☐ Mišraus amžiaus grupėje

19. Kokia Jūsų pedagoginio darbo patirtis?

- ☐ Nuo 0 iki 5 metų
- ☐ Nuo 6 iki 10 metų
- ☐ Nuo 11 iki 20 metų
- ☐ Nuo 21 iki 30 metų
- ☐ Nuo 31 ir daugiau

20. Kokio tipo įstaigoje dirbate?

- ☐ Valstybinėje įstaigoje
- ☐ Privačioje įstaigoje